

MUHASEBE

ENSTİTÜSÜ

DERGİSİ

JOURNAL OF ACCOUNTING INSTITUTE

**XLII. TÜRKİYE MUHASEBE EĞİTİMİ
SEMPOZYUMU**
17 - 21 NİSAN 2024
MIRAGE PARK RESORT HOTEL, ANTALYA / TÜRKİYE

**YAPAY ZEKÂ ÇAĞINDA
MUHASEBE EĞİTİMİ**

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
İŞLETME FAKÜLTESİ

E-ISSN: 2667-6982

MUHASEBE

ENSTİTÜSÜ

DERGİSİ

MED – JOURNAL of ACCOUNTING INSTITUTE

OCAK/JANUARY 2024, SAYI/ISSUE 70

Dizinler / Indexing and Abstracting

RePEc Ideas

RePEc Econpapers

EBSCO Business Source Ultimate

EBSCO Central & Eastern European Academic Source

DOAJ

Cabells Journalytics

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
İŞLETME FAKÜLTESİ
MUHASEBE ENSTİTÜSÜ DERGİSİ
MED – Journal of Accounting Institute

Sahibi / Owner

Prof. Dr. F. Lerzan KAVUT
İstanbul Üniversitesi, İşletme Fakültesi, İstanbul, Türkiye
Istanbul University, School of Business, İstanbul, Turkey

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü / Responsible Manager

Prof. Dr. Fatih YILMAZ
İstanbul Üniversitesi, İşletme Fakültesi, İstanbul, Türkiye
Istanbul University, School of Business, İstanbul, Turkey

Yazışma Adresi / Correspondence Address

İstanbul Üniversitesi, İşletme Fakültesi, Muhasebe Enstitüsü, Avcılar, İstanbul, Türkiye
Telefon / Phone: +90 (212) 412 24 00/18315
E-mail: jai@istanbul.edu.tr
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/meder>
<https://iupress.istanbul.edu.tr/tr/journal/jai/home>

Yayıncı / Publisher

İstanbul Üniversitesi Yayınevi / Istanbul University Press
İstanbul Üniversitesi Merkez Kampüsü, 34452 Beyazıt,
Fatih / İstanbul, Türkiye
Telefon / Phone: +90 (212) 440 00 00

Baskı / Printed by

İlbey Matbaa Kağıt Reklam Org. Müc. San. Tic. Ltd. Şti.
2. Matbaacılar Sitesi 3NB 3 Topkapı / Zeytinburnu, İstanbul, Türkiye
www.ilbeymatbaa.com.tr
Sertifika No: 17845

Dergide yer alan yazılardan ve aktarılan görüşlerden yazarlar sorumludur.
Authors bear responsibility for the content of their published articles.

Yayın dili Türkçe ve İngilizce'dir.
The publication languages of the journal are Turkish and English.

Ocak ve Temmuz aylarında, yılda iki sayı olarak yayımlanan uluslararası, hakemli, açık erişimli ve bilimsel bir dergidir.
This is a scholarly, international, peer-reviewed and open-access journal published biannually in January and July.

DERGİ YAZI KURULU / EDITORIAL MANAGEMENT

Baş Editör / Editor-in-Chief

Prof. Dr. Lerzan KAVUT, İstanbul Üniversitesi, İşletme Fakültesi, İşletme Bölümü, Muhasebe Ana Bilim Dalı, İstanbul, Türkiye
– lerk@istanbul.edu.tr

Baş Editör Yardımcısı / Co-Editor in Chief

Prof. Dr. Aslı TÜREL, İstanbul Üniversitesi, İşletme Fakültesi, İşletme Bölümü, Muhasebe Ana Bilim Dalı, İstanbul, Türkiye
– gunduzay@istanbul.edu.tr

Doç. Dr. Emre Selçuk SARI, İstanbul Üniversitesi, İşletme Fakültesi, İşletme Bölümü, Muhasebe Ana Bilim Dalı,
İstanbul, Türkiye – emresari@istanbul.edu.tr

Yazı Kurulu Üyesi / Editorial Management Board Member

Prof. Dr. Taylan ALTINTAŞ, İstanbul Üniversitesi, İşletme Fakültesi, İşletme Bölümü, Muhasebe Ana Bilim Dalı, İstanbul, Türkiye
– ataylana@istanbul.edu.tr

Doç. Dr. Turgay SAKİN, İstanbul Üniversitesi, İşletme Fakültesi, İşletme Bölümü, Muhasebe Ana Bilim Dalı, İstanbul, Türkiye
– tsakin@istanbul.edu.tr

Doç. Dr. Nevzat GÜNGÖR, İstanbul Üniversitesi, İşletme Fakültesi, İşletme Bölümü, Muhasebe Ana Bilim Dalı, İstanbul, Türkiye
– nevzat.gungor@istanbul.edu.tr

Dil Editörleri / Language Editors

Elizabeth Mary EARL, İstanbul Üniversitesi, Yabancı Diller Yüksek Okulu, İstanbul, Türkiye – elizabeth.earl@istanbul.edu.tr

YAYIN KURULU / EDITORIAL ADVISORY BOARD

Prof. Dr. Ersin GÜREDİN, İstanbul Üniversitesi, İşletme Fakültesi, Muhasebe Ana Bilim Dalı, İstanbul, Türkiye
– guredin@istanbul.edu.tr

Prof. Dr. Can Şımga MUĞAN, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, İşletme Bölümü, Ankara, Türkiye – mugan@metu.edu.tr

Prof. Dr. Belverd E. NEEDLES JR., DePaul Üniversitesi, İşletme Fakültesi, Muhasebe Bölümü, Chicago, ABD - bneedles@depaul.edu

Prof. Dr. Serdar ÖZKAN, Orta Doğu Amerikan Üniversitesi, Egaila, Kuveyt – serdar.ozkan@aum.edu.kw

Prof. Dr. Recep PEKDEMİR, Wisconsin La Crosse Üniversitesi, İşletme Fakültesi, Muhasebe Bölümü, Wisconsin, ABD
– rpekdemir@uwlax.edu

Prof. Dr. Haluk SUMER, Marmara Üniversitesi, İşletme Fakültesi, Almanca İşletme Bölümü, İstanbul, Türkiye
– haluksumer@marmara.edu.tr

Prof. Dr. Haluk ÜNAL, Maryland Üniversitesi, İşletme Fakültesi, Maryland, ABD - hunal@rhsmith.umd.edu

Doç. Dr. Graham GAL, Massachusetts Amherst Üniversitesi, Isenberg Yönetim Fakültesi, Muhasebe Bölümü, Massachusetts, ABD
– gfgal@isenberg.umass.edu

Prof. Dr. Catalin ALBU, Bucharest University of Economic Studies, Bucharest, Romania – catalin.albu@cig.ase.ro

İÇİNDEKİLER / CONTENTS

Sunuş / Preface

Muhasebe Enstitüsü Dergisi 70.Sayısı.....	VIII
<i>Lerzan Kavut</i>	

Araştırma Makaleleri / Research Articles

Tedarikçi Finansmanı İşlemleri Kapsamında UMS 7 ve UFRS 7'de Yapılan Değişikliklerin Analizi Analysis of the Amendments in IAS 7 and IFRS 7 within the Scope of Supplier Finance Arrangements.....	1
<i>Seçil Sigalı, Reha Memişoğlu</i>	
Analysis of Publications on Financial Accounting in Web of Science Database with Vosviewer Mapping Techniques and Bibliometric Analysis Method Finansal Muhasebe Konusunda Web of Science Veri Tabanında Yer Alan Yayınların Bilimsel Haritalamada Vosviewer Haritalama Teknikleri ile Analizi.....	17
<i>Feden Koç, Sevinç Gülseçen</i>	
Finansal Analizde Metrik Çatışması: FAVÖK ve EVA Karşılaştırması ve Bir Uygulama Metric Conflict in Financial Analysis: A Comparison and Application of EBITDA and EVA.....	39
<i>Hasan Yalçın</i>	
Neolitik Çağdan Tunç Çağları Sonuna Kadar Üretimde, Yönetimde ve Ticarete Kadının Bıraktığı İzler Traces Left by Women in Production, Management and Trade from the Neolithic Age to the End of the Bronze Age	59
<i>Fatma Şeker, Sevgi Şeker</i>	

SUNUŞ

“Hayatta en hakiki mürşit ilimdir”
GAZİ MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

Değerli Okurlarımız,

Dergimizin Ocak 2024 dönemi 70. sayısında Muhasebe Enstitüsü Dergisi yönetimi olarak sizlerle yeniden beraberiz. Sizlerle tekrar buluşmaktan ve muhasebe literatürüne yeni eserler kazandırmaktan mutlu ve gururluyuz.

Dergimizin bu sayısında da muhasebenin güncel alanlarını ve konularını kapsayan özgün ve bilimsel nitelikli çalışmalara yer verilmiştir. Titiz bir hakem değerlendirme sürecinden geçirilerek sizlere ulaştırılan eserlerin bilim dünyasına yararlı olmasını diliyoruz. Bilim ve eğitim dünyasını titizlikle izleyen akademisyenlerimiz, bu sayımızda değerli eserlerini bizimle paylaşarak yayın faaliyetlerimize değer katmışlardır. Dergimizin bu sayısında yer alan tüm yazarlarımıza ayrı ayrı teşekkür ederiz.

Bu sayımızda, Prof.Dr.Seçil Sigalı ve Arş.Gör.Dr.Reha Memişoğlu, “Tedarikçi Finansmanı İşlemleri Kapsamında UMS 7 ve UFRS 7’ de Yapılan Değişikliklerin Analizi” başlıklı çalışmada; tedarikçi finansmanı işlemlerinin şeffaflığı ve finansal tablolarda sunumu konusunda ilişkili finansal raporlama standartlarını ve değişiklikleri değerlendirmişlerdir.

Öğr.Gör.Dr.Feden Koç ve Prof.Dr.Sevinç Gülseçen, tarafından yapılan ‘Analysis of Publications on Financial Accounting in Web of Science Database with Vosviewer Mapping Techniques and Bibliometric Analysis Method’ konulu çalışmada, Web of Science veri tabanında belirli kriterlere göre sınırlandırılan “Financial Accounting” konulu 1.009 yayın, VOSviewer haritalama teknikleri ve geleneksel bibliyometrik analiz yöntemi kullanılarak, analiz edilmiş ve değerlendirilmiştir.

Dr.Hasan Yalçın tarafından kaleme alınan “Finansal Analizde Metrik Çatışması: FAVÖK ve EVA Karşılaştırması ve Bir Uygulama” başlıklı çalışmada; finansal performans ölçümünde yaygın olarak kullanılan iki metrik olan Ekonomik Katma Değer (EVA) ve Faiz, Amortisman ve Vergi Öncesi Kazanç (FAVÖK) arasındaki farklılıklar ve benzerlikler incelenmiş, iki metriğin işletmeler açısından farklı önemleri vurgulanarak, Türk Hava Yolları A.Ş. örneği üzerinde uygulama örneğine yer verilmiştir.

Dergimizde yer alan bir diğer çalışma da Öğr.Gör.Fatma Şeker ve Öğr.Gör.Sevgi Şeker tarafından hazırlanmıştır. Yazarlar, “Neolitik Çağdan Tunç Çağları Sonuna Kadar Üretimde, Yönetimde, Ticarete Kadının Bıraktığı İzler” konulu çalışmada; geçmiş uygarlıkların yönetimi ve ticari organizasyonlarında, Neolitik Çağ, Kalkolitik Çağ ve Tunç Çağları kapsamında, kadının varlığı ve bıraktığı izleri, tarihi eserler vasıtasıyla takip ederek, toplumsal ve ekonomik sistemde kadının yerini irdelemişlerdir.

Dergimizin kapak resminde de görüleceği üzere; İ.Ü. İşletme Fakültesi Muhasebe Enstitüsü ve Muhasebe Anabilim Dalı tarafından 17-21 Nisan 2024’te XLII. Türkiye Muhasebe Eğitimi Sempozyumu düzenlenecektir. Enstitümüzün kuruluş amaçları arasında yer alan eğitim sempozyumu düzenlenmesi faaliyeti kapsamında gerçekleştirilecek olan Muhasebe Eğitimi Sempozyumunun 2024 yılı teması; günümüzün en güncel bir konularından biri olan “Yapay Zekâ” alanının “Muhasebe Eğitimi ve Mesleği” üzerindeki etkilerinin irdelemesi olarak belirlenmiştir.

2024 yılı başında maalesef acı bir kayıp yaşadık...

Muhasebe eğitimine, iş dünyasına ve muhasebe mesleği üyelerinin gelişimine; yaşamı boyunca, gerek bilimsel yayımları ve faaliyetleri gerekse gerçekleştirdiği çalışmalarla önemli katkılar sağlamış olan değerli Hocamız Prof. Dr. Mustafa Aydın AYSAN’ı 29 Ocak 2024 tarihinde sonsuzluğa uğurladık.

Çok sayıda öğrenci ve akademisyen yetiştirmiş ve önemli ‘ilk’lere imza atmış olan Hocamız, Türkiye Muhasebe Eğitimi Sempozyumunun İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi’nde başlatılmasında fikir sahibi ve muhasebe alanında vak’a yöntemiyle eğitimin de öncüsü olmuştur.

Örnek yaşamıyla yeri hiçbir zaman doldurulamayacak olan Prof.Dr. Mustafa Aydın AYSAN ‘ın değerli ailesine ve tüm sevenlerine başsağlığı diliyoruz. Değerli Hocamız ruhunuz şad olsun.

Gelecekte; günlük yaşamımıza, iş dünyasına, eğitim dünyasına ve mesleklerimize etkin olarak yön verecek ve önemli derecede yer alacak olan yapay zekâ teknolojisinin beraberinde getireceği olumlu ve olumsuzluklar en güncel tartışma konularımızın arasındadır. Muhasebe eğitimi ve muhasebe mesleğinde yapay zekâ uygulamalarının olası etkilerinin çok boyutlu olarak tartışılacağı sempozyumumuzda birlikte olmayı diliyoruz.

Yayın politikası olarak, İngilizce ve Türkçe dillerinde yazılmış bilimsel nitelikli çalışmalarınızı bekliyoruz.

Gelecek sayılarımızda buluşmak dileğiyle...

Saygılarımızı sunarız.

MUHASEBE ENSTİTÜSÜ DERGİ YÖNETİMİ ve EDITÖRLERİ ADINA

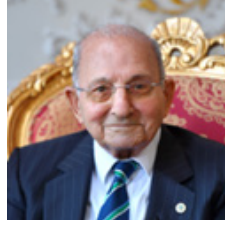
Prof. Dr. F. Lerzan KAVUT

İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi

Muhasebe Enstitüsü Müdürü

Prof.Dr. Mustafa Aydın AYSAN'ı Kaybettik

Prof.Dr. Mustafa A. Aysan 20 Nisan 1933 yılında Mersin Tarsus'ta doğmuştur. Tarsus Amerikan Koleji'nden ve ardından 1957 yılında İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi'nden mezun olmuştur. Harvard Business School'dan 1959 yılında ilk Türk öğrenci olarak mezun olmuştur. 1962 yılında İktisat Fakültesi'nde doktorasını tamamlamış ve ardından 1968 yılında “Muhasebe Denetleme İlkeleri ve Türkiye Uygulamalar” isimli tezi ile doçent, 1974 tarihinde “Maliyetler ve İşletme Kararları” başlıklı çalışmasıyla profesör olmuştur.

İstanbul Üniversitesinde önce İktisat Fakültesinde ve ardından İşletme Fakültesi'nin kuruluşuyla bu fakültede emekli olduğu 2000 yılına kadar öğretim üyesi olarak çalışmıştır. İstanbul Üniversitesi'nin yanı sıra Güney Afrika'da, Almanya'da üniversitelerde dersler vermiş, UNDP'de proje yürütücüsü olarak Somali'de bulunmuştur. İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi bünyesinde Devlet İşletmeciliği Araştırma ve Uygulama Merkezini kurmuş ve emekli olduğu güne kadar da bu merkezin müdürlüğünü uzun yıllar yürütmüştür.

Türkiye'de muhasebe mesleğinin gelişiminde büyük katkıları olmuştur. 1971 – 1984 yılları arasında Türkiye Muhasebe Uzmanları Derneği (TMUD) Başkanlığında bulunmuş ve bu dönemde 1977 yılında TMUD olarak Türkiye'nin Uluslararası Muhasebeciler Federasyonunun (IFAC) kurucu üyesi olmasını sağlamıştır. Daha sonra TÜRMOB'un kuruluşunda da katkılar sağlamış ve bu kurumda bir dönem Yönetim Kurulu üyeliği de yapmıştır.

Türkiye'nin önde gelen çok sayıda finans ve sanayi kuruluşlarında yönetim kurulu üyelikleri, vakıf ve derneklerde mütevelli heyeti üyelikleri, danışmanlıklar, dergi ve gazetelerde köşe yazarlığının yanı sıra 44. Hükümet'te 2/3/1982 - 13/12/1983 tarihleri arasında Ulaştırma Bakanlığı yapmıştır.

Çok sayıda kitap, bildiri ve makalesi olmakla birlikte “Atatürk'ün Ekonomi Politikası” (1980), 1964 yılında tercüme ederek dilimize kazandırdığı “Muhasebenin Temelleri” (Paton & Dixon) isimli kitapları en çok bilinen eserleridir. Hocamız emekli olduktan sonra da bilimsel üretkenliğini sürdürmüş ve “Kurumsal Yönetim ve Risk” (2007), “Atatürk Dönemi Ekonomi Politikaları” (2014), “Enflasyonsuz Türkiye” (2016), “Bilançonun Gizemi” (2020), “Türkiye Muhasebe Tarihi ve Mustafa Aydın Aysan” (2021) adlı kitaplarını yayınlamıştır.

Prof.Dr. Mustafa A. Aysan Türkiye'de vak'a eğitiminin öncüsü olmuş ve tüm akademik hayatı boyunca vak'a yazımı ve vak'a yöntemi ile eğitim yapılması için büyük gayretler göstermiştir.

1979 yılında İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi tarafından başlatılan Türkiye Muhasebe Eğitimi Sempozyumlarının düzenlenmesinde fikir sahibi ve öncüsü olmuştur. Bu yıl Hocamızın doğum gününde düzenlenecek 42. Türkiye Muhasebe Eğitimi Sempozyumu onsuz düzenlenen ilk sempozyum olacaktır. Hocamızı 29 Ocak 2024 tarihinde sonsuzluğa uğurladık. Ardında başarılarla dolu bir hayat, iki evlat, iki torun, yetiştirdiği çok sayıda akademisyen ve binlerce öğrenci bıraktı. Hocamızın ruhu şad olsun.

Tedarikçi Finansmanı İşlemleri Kapsamında UMS 7 ve UFRS 7’de Yapılan Değişikliklerin Analizi

Analysis of the Amendments in IAS 7 and IFRS 7 within the Scope of Supplier Finance Arrangements

Seçil Sigalı¹ , Reha Memişoğlu²

¹Doç. Dr., Dokuz Eylül Üniversitesi, Denizcilik Fakültesi, Lojistik Yönetimi Bölümü, İzmir, Türkiye. E-mail: secil.sigali@deu.edu.tr
²Dr., Dokuz Eylül Üniversitesi, Denizcilik Fakültesi, Denizcilik İşletmeleri Yönetimi Bölümü, İzmir, Türkiye. E-mail: reha.memisoglu@deu.edu.tr

ORCID: S.S. 0000-0002-8037-6619; R.M. 0000-0003-1639-8167

ÖZ

Tedarikçi finansmanı-ters faktöring işlemleri, özellikle tedarikçi konumunda olan küçük ve orta büyüklükteki firmaların finansman maliyetlerini düşürerek, tedarik zinciri finansmanı ve direncine olumlu katkıda bulunmaktadır. Ancak, bu işlemlerin şeffaflığı ve finansal tablolarda sunumu ile ilgili sorunlar, Carillion ve Greensill Capital firmalarının iflası ve Credit Suisse’in Mart 2023’teki çöküşünde Greensill Capital iflasının etkileri, tedarikçi finansmanı işlemlerini, kurumsal yönetim ve vekalet teorisi kapsamında tartışmaların odak noktalarından biri haline getirmiştir. Bu tartışmalar nedeniyle, Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu, tedarikçi finansmanı düzenlemelerini, Uluslararası Muhasebe Standardı 7 Nakit Akım Tablosu ve Uluslararası Finansal Raporlama Standardı 7 Finansal Araçlar’daki değişiklikler yolu ile 25 Mayıs 2023’te yayınlamış ve 1 Ocak 2024 itibarıyla yıllık raporlamada zorunlu olacağını açıklamıştır. Bu çalışmanın amacı, kredi derecelendirme kuruluşları ve denetçiler tarafından talep edilen bu değişikliklerin nedenlerini ve hedeflerini değerlendirerek, analizinin gerçekleştirilmesidir. Tedarikçi finansmanı düzenlemelerinin, bilgi asimetrisini ve vekalet problemlerini azaltarak, tedarikçi finansmanının alıcı firmaların finansal tablolarındaki etkisinin ölçülmesinde olumlu etki yaratması ve bu araçların manipülatif kullanımını azaltması, böylelikle tedarikçi finansmanı işlemlerinin ticaret hayatına olumlu etkilerinin artması beklenmektedir.

Anahtar kelimeler: UMS 7, UFRS 7, Tedarikçi Finansmanı, Ters Faktöring, Greensill Skandalı

Jel sınıflandırması: M40, M41

ABSTRACT

Supplier finance-reverse factoring transactions have positive effects on supply chain finance and resilience, mainly by lowering the financing costs of suppliers that are mostly small- and medium-sized enterprises. However, these transactions have become one of the focal points of the discussions on corporate governance and agency problems due to the lack of transparency in the disclosures and financial reporting issues, leading to the bankruptcies of Carillion and Greensill Capital, and the effects Greensill Capital’s bankruptcy had on the collapse of Credit Suisse in March 2023. On May 25, 2023, International Accounting Standards Board published mandatory disclosures on supplier finance arrangements that would be effective for annual reporting periods beginning on or after January 1, 2024 through its amendments to the International Accounting Standard 7 Statement of Cash Flows and International Financial Reporting Standard 7 Financial Tools. The aim of this study is to analyze these amendments by evaluating the reasons and targets of these changes, which credit rating agencies and auditors insistently request. The amendments are expected to positively impact how the effects of supplier financing are measured on buyer companies’ financial statements and to reduce the manipulative use of supplier finance arrangements by lowering information asymmetry and agency problems, thus increasing the positive effects these transactions have on world trade.

Keywords: IAS 7, IFRS 7, Supplier Finance, Reverse Factoring, Greensill Scandal

Jel classification: M40, M41

Başvuru/Submitted: 03.08.2023 **Revizyon Talebi/Revision Requested:** 01.12.2023 **Son Revizyon/Last Revision Received:** 17.01.2024 **Kabul/Accepted:** 31.01.2024

Sorumlu yazar/Corresponding author: Seçil Sigalı/ secil.sigali@deu.edu.tr

Atıf/Citation: Sigalı, S., & Memişoğlu R. (2024). Tedarikçi finansmanı işlemleri kapsamında UMS 7 ve UFRS 7’de yapılan değişikliklerin analizi. Muhasebe Enstitüsü Dergisi - Journal of Accounting Institute. *Muhasebe Enstitüsü Dergisi - Journal of Accounting Institute*, 70, 1-15.

<https://doi.org/10.26650/MED.1337413>

Extended Abstract

Supplier financing-terms invoicing operations, which reduce financing costs for small- and medium-sized enterprises (SMEs), particularly improve supply chain financing and resilience. The reason why reverse invoicing is known as supplier financing is that the process focuses on supplier firms, thus providing a solution where buyers can offer their suppliers early payments on approved invoices. Suppliers may demand early payment of invoices from banks or other financial institutions, and the acquiring company may send the payment to the financial institution on the date the invoice is issued. In this context, supplier financing practices have increased significantly both worldwide and in Türkiye. However, the bankruptcies of Carillion and Greensill Capital, as well as the impact of the collapse of Credit Suisse in March 2023, are the focal points of the discussions on supplier financing transactions, corporate governance, and agency theory. The changes the International Accounting Standards Board (IASB) has published aim to increase the positive impact on business by making supplier financing processes more transparent.

This study aims to investigate these adjustments by assessing the motivations behind and goals of these revisions for which auditors and credit rating agencies have pushed. The changes are anticipated to improve the measurement of how supplier financing affects buyer companies’ financial statements, lessen agency issues and information asymmetry, and lessen the manipulative use of supplier finance arrangements, all of which will increase the benefits these transactions have for global trade. This article uses a case study analysis of the collapses of the Carillion and Greensill companies to identify the causes for the changes in International Accounting Standard (IAS) 7 and International Financial Reporting Standard (IFRS) 7 Financial Tools. Case study analyses have become one of the most widely used strategies for qualitative social research these days. Case study analyses involve the empirical study of a phenomenon in the context of real life. In this context, this study examines in detail within the framework of supplier financing the factors and processes that caused the collapse of the Carillion and Greensill firms. This case analysis explains how the bankruptcies of these firms resulted in the changes to IAS 7 and IFRS 7. This article uses the content analysis method to evaluate and analyze the objectives of the changes to IAS 7 and IFRS 7. The content analysis method can be used qualitatively or quantitatively for the systematic analysis of written, oral, or visual material. In this context, the study analyzes the IASB meeting where the amendments were made to IAS 7 and IFRS 7, as well as the related documents and reports. The article then summarizes the results from the content analysis as a hypothetical working example.

Supplier financing tools help suppliers create corporate capital from discount rates they cannot obtain on their own. However, the practices of companies such as Carillion and Greensill that have gradually entered the class of creative accounting have undermined investor confidence in these tools and resulted in supplier benefits decreasing over the long term. Furthermore, as a result of the increased use of supplier financing instruments, commercial debt now contains more financial debt, and although these debts have increased their repayment times, they remain unclear, causing difficulties for investors and credit rating agencies when calculating the financial leverage of a company, particularly when determining the need for short-term financing. The disclosure requirements in the amendments aim to improve existing requirements and help users of the financial table understand the impact supplier financing has on a company’s debt, cash flows, and liquidity risk exposure. In this context, the liquidity risk declarations in IFRS 7 include supplier financing regulations as examples of other factors that may be relevant to the declaration. The extent to which a company’s financial liabilities are covered by supplier financing and the impact this situation has on the financial table can both be examined, as can the degree to which the company would be exposed to liquidity risk in the event of the termination of supplier funding as set out in the sample description in Table 1.

The Supplier Financing Regulations issued by IASB on May 25, 2023 that will have entered into force on January 1, 2024, are expected to have a positive impact on measuring the impact supplier financing has on the financial statements of purchasing companies by reducing information asymmetry and the manipulative use of these tools, thereby increasing the benefits to trade and supply chain resilience. Discussions will continue as to whether or not these arrangements are adequate. These discussions will particularly focus on the interim changes. This situation also highlights the difficulties purchasing companies have in obtaining the requested information. As a result, the authors believe the regulations relating to supplier

financing transactions should not be confined to accounting standards alone in order to lessen agency issues, information asymmetry, and the manipulative use of supplier finance arrangements in practice.

1. Giriş

Aralık 2020’de, Moody’s ve Ernst & Young başta olmak üzere bazı kredi derecelendirme kuruluşlarının (Robinson, 2022), Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu (UMSK (International Accounting Standards Board (IASB)) Yorum Komitesi’ne yönelttiği sorular ile gündeme gelen, Uluslararası Muhasebe Standardı (UMS) 7 Nakit Akım Tablosu ve Uluslararası Finansal Raporlama Standardı (UFRS) 7 Finansal Araçlar kapsamında *Tedarikçi Finansmanı Düzenlemeleri*, 26 Kasım 2021’de UMSK’nın yayınladığı taslak düzenleme ile hız kazanmıştır. Amerikan Finansal Raporlama Standartları Kurulu da hemen akabinde, 20 Aralık 2021’de, tedarikçi finansmanı için standartlarda meydana gelecek değişimleri taslak haline getirmiştir. UMSK, tedarikçi finansmanı düzenlemelerini, UMS 7 ve UFRS 7’deki değişiklikler yolu ile, 25 Mayıs 2023’te yayınlayarak, 1 Ocak 2024 itibariyle yıllık raporlamada zorunlu olacağını açıklamıştır.

Tedarikçi finansmanı-ters faktöring işlemleri, özellikle tedarikçi küçük ve orta büyüklükteki firmaların (KOBİ) finansman maliyetlerini düşürerek, tedarik zinciri finansmanı ve direncine olumlu katkıda bulunmaktadır. Ters faktöring işlemlerinin tedarikçi finansmanı olarak adlandırılmasının nedeni sürecin tedarikçi firmaları merkezine alarak, firmaların tedarikçilerine onaylanmış faturalara göre erken ödeme teklifinde bulunabilecekleri bir çözüm aracı yaratmasıdır. Ters faktöring işlemlerinde yer alan tedarikçiler, bankalardan veya diğer finans kuruluşlarından faturaların erken ödenmesini talep edebilmekte ve alıcı firma, ödemeyi faturanın vade tarihinde finans kuruluşuna gönderebilmektedir. Tedarikçi finansmanı uygulamalarının hacminde bu bağlamda dünyada ve Türkiye’de önemli bir artış gözlemlenmektedir. Ancak, bu işlemlerin şeffaflığı ve finansal tablolarda sunumu ile ilgili sorunlar, Carillion ve Greensill Capital firmalarının iflası ve Credit Suisse’in Mart 2023’teki çöküşünde Greensill Capital iflasının etkileri, tedarikçi finansmanı işlemlerini, kurumsal yönetim ve vekalet teorisi kapsamında tartışmaların odak noktalarından biri haline getirmiştir. UMSK’nın yayınladığı değişiklikler, tedarikçi finansmanı işlemlerini daha şeffaf hale getirerek, ticaret hayatına olan olumlu etkilerinin artırılmasını amaçlamaktadır (IASB, 2021).

Bu çalışmanın amacı, UMS 7 ve UFRS 7’de yapılan değişikliklerin nedenlerini ve hedeflerini değerlendirerek, analizinin gerçekleştirilmesidir. Böylelikle Türkiye’de de talebi artan bu işlemlerin, finansal tablolara olan etkilerinin de değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Bu amaçla öncelikle, temel tedarikçi finansmanı aracı olup, tartışmaların odak noktasında bulunan ters faktöring işlemleri, vekalet teorisi kapsamında açıklanacak ve tedarikçi finansmanı işlemlerinin dünyada ve Türkiye’deki artışı ile ilgili bilgi verilecektir. Sonrasında ilgili literatür, Carillion ve Greensill firmalarının çöküşü ile, finansal raporlamada istenen değişikliklerin nedenleri sunulacak ve muhasebe standartlarında yapılan değişiklikler açıklanacaktır. Son bölümde ise sonuç ve gelecek çalışmalar için öneriler sunulacaktır.

2. Tedarikçi Finansmanı-Ters Faktöring ve Vekalet Teorisi

Tedarik Zinciri Finansmanı, tedarik zinciri boyunca finansal akışın planlanması, yönetilmesi ve kontrol edilmesidir (Hoffman, 2005). Tedarik zincirinin içindeki ve dışındaki firmalar arasında ise bilgi asimetrisi bulunmaktadır. Vekalet teorisi kapsamında tedarik zinciri finansmanı sağlayan kuruluşların, söz konusu bilgi asimetrisini azaltarak, vekalet maliyetlerine, dolayısıyla tedarik zinciri performansına ve firmaların değerine olumlu etki etmeleri beklenmektedir (Zhao ve Huchzermeier, 2018; Hofmann, 2005; Pfohl ve Gomm, 2009).

Tedarik zinciri yönetiminde, temel amaçlardan biri de arz-talep dengesizliklerine dayanabilen dirençli tedarik zincirlerine ulaşabilmektir. 2008 kriziyle başlayan ve pandemi dönemiyle birlikte artan tedarik zinciri bozulmalarına neden teşkil eden riskler öncelikle, “yıkıcı” olarak tanımlanan ve deprem, sel, kasırga gibi doğal afetler, salgın hastalıklar, savaşlar ve terör olayları benzeri tedarik ve talep şoku yaratan riskleri içerirken, ikinci gruptaki riskler ise ekonomik ve firmalara özel risklerden kaynaklanan operasyonel risklerdir (Whitney ve ark., 2014, Lin ve ark., 2021). Özellikle yıkıcı risklere karşı, firmalara özel riskler ön plana çıkmakta olup, firmaların nakit akımlarını ve faaliyetlerindeki normal akışı, bu risklere karşı korumaları gerekmektedir (Blackhurst ve ark., 2011, s. 380).

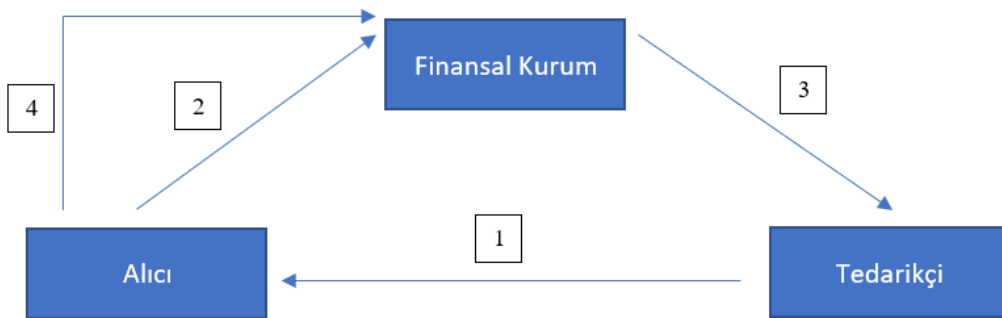
Ekonomik ve yıkıcı riskler ile, özellikle KOBİ'lerin finansal kuruluşlardan finansman akışının kesintiye uğraması nedeniyle geliştirilen ve son yıllarda büyük ilgi gören tedarikçi finansmanı kavramı, ters faktoring (reverse factoring) işlemlerinin 2008 krizi sonrası ve pandeminin de etkisiyle giderek artmasına yol açmıştır (Tanrısever ve ark., 2015; Nochebuena-Evans, 2023).

Tedarikçi finansmanı (ters faktöring) ise, tedarik zinciri finansmanında kullanılan bir araçtır (Chakuu ve ark., 2019, s. 35). Firmalar tedarikçilerinden aldıkları ürünlerin bedelini mümkün olduğunca geç ödemek isterken, tedarikçiler ise nakdi mümkün olduğunca çabuk elde etmek istemektedir (Nelson ve ark., 2021) ve ters faktöring bu amaca hizmet etmeyi amaçlamaktadır. Ters faktöring işlemi, alıcıyı merkeze alarak, alıcının tedarikçiye finansman sağlamasına olanak tanıyan bir finansman yöntemi olarak tanımlanmakta ve bazı çalışmalarda tedarik zinciri finansmanı ile aynı anlamı taşıdığı belirtilmektedir (Beyer ve Herzog, 2021; Gelsomino ve ark., 2022). Bu nedenle, ters faktöring ile tedarik zinciri finansmanı terimini aynı anlamda kullanan çalışmalar ve raporlar da görülmektedir.

Normal bir faktöring işleminde, finansal kuruma alacaklarının erken tahsili için başvuran taraf tedarikçidir. İskonto oranları genellikle tedarikçinin finansal durumuna göre belirlenir. Ters faktöring işleminde ise, tam tersi, finansal kuruma müracaat alıcı tarafından gerçekleştirilir. Böylelikle, kredi notu genelde tedarikçilerinden daha yüksek olan alıcı firmaların, tedarik zincirlerindeki finansal problemleri azaltabilmesi amaçlanmaktadır.

Ters faktöring, tedarikçinin, alacaklarını vadesinden önce ve alıcının kredibilitesinden faydalanarak tahsil etmesini sağlamaktadır. Bu durum, özellikle tedarikçi KOBİ'lerin operasyonel nakit akımlarını ve firma sermayesini olumlu etkilemekte ve büyük ölçekteki firmalardan, daha küçük ölçekteki firmalara likidite akışını kolaylaştırmaktadır (Beyer ve Herzog, 2021; Tanrısever ve ark., 2015). Likidite akışının iyileşmesinin de tedarik zincirini daha dirençli hale getirmesi beklenir.

Şekil 1'de gösterilen ters faktöring işleminde 3 taraf bulunmaktadır. Bu işlemde alıcının, halka açık olan ve kamu yararını ilgilendiren (KAYİK) bir sanayi kurumu olduğunu varsayalım. Tedarikçi ise, nispeten hasılat, çalışan sayısı ve aktif toplamı itibarıyla KOBİ olarak nitelendirilen bir firma olarak örneklendirilmiştir. Tedarikçi, alıcı firmaya ürünü vadeli olarak satmakta ve bir erken ödeme iskontosu önermektedir. İşleminde, satış genellikle önceden finansal kuruma sistemden talep girilerek gerçekleşmiş, fatura kesilmiştir (1) ve kesilen fatura alıcı tarafından, önceden kendisine bir tedarikçi finansmanı ile ilgili bir limit belirlemiş olan finansal kuruma gönderilir (2).

Şekil 1: Tedarikçi Finansmanı-Ters (Reverse) Faktöring
Kaynak: (Gast, 2021; Kavcıoğlu, 2019; Tanrısever ve ark., 2015).

KOBİ olan tedarikçi firmanın, kredibilitesi ve finansman imkanları, alıcı firmadan daha sınırlı olacaktır. Ayrıca bu firmaların aralarında finansal bilgi asimetrisi de bulunmaktadır. Ters faktöring bu noktada 3. taraf olan finansal kurum ile devreye girer ve tedarikçinin, alıcının kredibilite imkanlarından faydalanmasını sağlayarak, alıcı firmaya açtığı limitler dahilinde, KOBİ'nin alacağını daha avantajlı bir iskonto oranından erken tahsil etmesine aracı olur (3); alıcı ise ödemeyi vadesi geldiğinde ve erken ödeme iskontosunu da kullanarak, finansal kuruma yapacaktır (4) (Gast, 2021; Kavcıoğlu, 2019; Tanrısever ve ark., 2015). Finansal kurumun taraflardan sağlayacağı hizmet bedelleriyle birlikte, tüm tarafların nakit akışlarının korunduğu ve fayda sağladığı bir işlem gerçekleşmiş olacaktır.

3. Dünyada ve Türkiye’de Tedarikçi Finansmanı İşlemleri

Dünyada pandemiyle beraber, KOBİ’lerin yaşadığı finansal zorluklarla hacmini arttıran ters faktöring işlemleri, son 5 yılda 7 kat artarak, 2022 yılında 700 milyar dolar işlem hacmine ulaşmıştır (BCR, 2022).

İlgili istatistikler, ülkemizde faktöring işlemlerinden ayrı şekilde yayınlanmamaktadır. Türkiye’de, Vestel ve Carrefour 2011 yılı, Turkcell ise 2013 yılı itibariyle tedarikçileri için tedarikçi finansmanı uygulamalarını başlatmıştır (Karakuş, 2016). Ancak ters faktöring işlemlerinin Türkiye’de artışı ile ilgili olarak, firma sermayesi ve tedarik zinciri finansmanı alanında, dünyanın önemli platformları arasında yer alan C2FO’da, 2022 yılında dünyada önceki yıla göre yüzde 42 artış görünürken, Türkiye’de de işlem hacmi 15 kat artmış olup, tedarikçilerin bu sistem üzerinden 3,2 milyar TL erken tahsilat yaptığı belirtilmiştir (Capital, 2023). Ayrıca, Mercedes-Benz Türk’ün 2012 yılında özel bir banka ile yaptığı anlaşma çerçevesinde, KOBİ tedarikçilerine cazip kredi koşulları ile vadeli alacaklarını erken tahsil etme imkânı sunması, Türkiye’nin ilk önemli uygulamalarından biri olmuştur. Buna ilaveten Arçelik A.Ş.’nin yine ters faktöring işlemleri ile “sanayi alanında dünyanın en iyi tedarik zinciri finansmanı platformu” ödülünün platform tarafından alınması (Tanrısever ve ark., 2015; Capital 2023), ülkemizde yeni olan bu uygulamanın, ticaret hayatında yerini sağlamlaştırdığını ve birçok finansal kurumun tedarikçi finansmanı araçlarını sunduğunu göstermektedir.

Ayrıca, Finansal Kurumlar Birliği (FKB) 2019 yılında dijital bir altyapıyla, Ticaret Zinciri Finansmanı Sistemi (TZFS)’ni kurmuştur. Sisteme; alıcı ve satıcı gerçek veya tüzel kişiler ile faktöring firmaları, bankalar ve finansal kuruluşlar girebilmektedir. Bu platform ile TZFS, tedarikçi KOBİ’lerin, büyük alıcıların belirlediği vadeyi beklemeden, alıcıların kredibilitésinden yararlanarak, ilave bir teminata ihtiyaç duymadan ve uygun maliyetle ticaretini peşin finanse etmesine; üretim sürecine kaynak sağlayarak firma sermayesi yaratmasına destek olmayı amaçlamaktadır (FKB, 2021).

Alıcı firmalar bu süreçte nakit ödeme yapmadan malı peşin fiyatına alarak önemli bir avantaj elde edebilmektedir. Ancak, bilançolarında finansal kuruma olan borçları ayırtılamamaktadır (Yaşar ve Polat, 2023). Bu durum, finansal tabloların denetimi ve kredi derecelendirmesi konularında tartışmalara yol açmış olup, bir sonraki bölümde, ilgili literatürden yararlanılarak açıklanmaya çalışılacaktır.

4. İlgili Literatür

Tedarikçi finansmanı uygulamalarının hem alıcı firmalar hem de KOBİ’ler için aktif karlılığını ve faaliyet kâr marjını arttırarak değer yarattığı ile ilgili birçok ampirik bulgu bulunmaktadır (Kouvelis ve Xu, 2021; Kok, 2022). Ancak Beyer ve Herzog (2021) bu kazan-kazan durumunun, faizlerin yükseldiği ekonomik daralma dönemlerinde tersine döndüğünü; Nicholson (2021) tedarikçilerin faydalarının uzayan vadelerde azaldığını (Nicholson, 2021), Nochebuena-Evans (2023) ise, tedarikçi finansmanı uygulamalarının, likiditeyi arttırmasına rağmen, karlılığı düşürdüğünü; ayrıca bu uygulamalara giriş ile ilgili duyurular sonrasında hisse senedi fiyatlarında da azalış meydana geldiğini belirtmektedir.

Ters faktöring işlemlerinin, alıcı firma finansal tablolarında örtülü borç ve saklı borçlanma vadelerine yol açması, ticari borçlardan ayırtılamaması ve alıcı firma finansal riskine etkilerinin belirlenememesi nedeniyle, bilgi asimetrisinin azalması beklenirken arttığı gözlemlenmiştir. Bu durum, denetçilerin ve kredi derecelendirme kuruluşlarının analizlerini zorlaştırmış, bu nedenle tedarikçi finansmanı işlemlerindeki bilgilerin daha şeffaf olarak sunulması gerekliliği gündeme gelmiştir (Fitch, 2018; Standard & Poors, 2020; Chuk ve ark., 2022). Şeffaflığın artması yönünde, Amerika’da ve Avrupa’da muhasebe standartları kurullarına başvuran denetçiler ve kredi derecelendirme kuruluşları, konu ile ilgili yeni bir standart hazırlanmasını talep etmiş, UMSK ise UMS 7 Nakit Akım Tablosu ve UFRS 7 Finansal Araçlar’da yapılacak düzenlemeler ile sorunların çözüleceğini belirtmiştir.

Fitch Ratings, 2018 yılında yayınladığı raporunda, 2004-2017 yılları arasında 337 firma üzerinde yaptıkları inceleme sonuçlarını yayınlamıştır. Fitch (2018)’e göre, muhasebe standartlarındaki boşluklar nedeniyle, tedarikçi finansmanı kullanan firmaların borçlanma vadelerini örtülü şekilde uzatabildiğini, ayrıca firmaların bu bakiyeleri ticari borçlardan çıkararak diğer borçlar kalemine aldıklarını ve bu kalemin açıklamalarının yetersiz olduğunu, bu nedenle de yatırımcıların

finansal kaldıraç ve risklerinin ölçülmesinin zorlaştığını vurgulamıştır. Standard & Poors, Mart 2020’de yayınladığı raporunda, ters faktöring işlemlerini ve borçlanma vadelerinin artışıını “uyuyan risk” olarak nitelemiş ve bu konudaki açıklamaların yetersizliği nedeniyle firmaların risklerinin hesaplanmasındaki zorluklara tekrar dikkat çekmiştir. Denetim firmaları ve kredi derecelendirme kuruluşları, tedarikçi finansmanı işlemlerinin muhasebeleştirilmesindeki opaklığın bitmesini ve bu işlemlerin yatırımcılar için daha şeffaf olarak raporlanmasını talep ederek, muhasebe standartları kurullarına başvuruda bulunmuşlardır.

Amerikan Sermaye Piyasası Kurulu (Securities and Exchange Commission (SEC)), Ağustos 2020’de Boeing ve Coca-Cola firmalarının tedarikçi finansmanı işlemleriyle ilgili ayrıntılı açıklama talep ederek, tüm firmalara da tedarikçi finansmanı işlemleriyle ilgili 1,5 senedir izlemede olduğunu belirtmiş ve açıklamaların artması çağrısında bulunmuştur (Steinberg, 2020; Marshall ve Palmer, 2022).

Dünyada, Amerikan kural bazlı standartlarının yerini, Avrupa’nın UFRS (IFRS) ilke bazlı standartlarının domine etmesinde, Enron, WorldCom, Adelphia, Xerox, Tyco, Global Crossing gibi muhasebe skandalları ve 2001 ekonomik krizlerinin etkileri önemlidir (İbiş ve Özkan, 2006). Muhasebe skandalları ve ekonomik krizler sonrasında edinilen tecrübeler, sonrasında yeni kanunlara ve düzenlemelere dönüştürülmektedir. Bunların yanında, menkul kıymetleştirme işlemleri arttıkça, 2008 mortgage krizinde olduğu gibi, regülasyon ve düzenlemeler yetersiz ise, balonlara ve sonrasında krizlere dönüşebilir. 2008 krizinin başındaki temel sorun ipoteğe dayalı menkul kıymetler (mortgage backed securities) değil, finansal araçlar ile ilgili düzenleme yetersizliği nedeniyle bu araçların manipülatif kullanımı, finansal firmalar ile toplum arasında oluşan bilgi asimetrisi ve vekalet problemleridir.

Ayrıca menkul kıymetleştirmenin düzenleme ve denetimindeki sorunlar nedeniyle bir borçlunun riskinin, birçok finansal kurumu etkilemesi, finansal kurumların ardı ardına çöküşü, küreselleşen sermaye ortamında bulaşıcılığı arttırmış ve krizin etkilerini derinleştirmiştir (Moller, 2011). Bu kurumlarda meydana gelen muhasebe skandallarının ve 2008 öncesinde Amerika’daki finansal kurumların yarattığı sorunların altında yatan sebepler aslında kurum bazlı olsa da etkileri küresel çapta olmuştur. Bu nedenle, bir daha tekrarlanmamaları için dışsal bir mekanizmaya, regülasyona başvurulmuştur (Ergincan ve Yayla, 2013).

Bu değerlendirmeleri özetlemek gerekirse, geçmiş tecrübeler nedeniyle, muhasebe ve finans literatüründe, belirli bir enstrümanda kısa sürede ciddi şekilde artan işlem hacimleri şüphe çekmektedir. Greensill skandalında da temel sorun, bankacılık tarihinin başından beri kullanılan tedarik zinciri finansmanı araçlarında değil, bu araçların yapay zeka teknolojisi kullanılarak menkul kıymetleştirilmesi ve içeriğinin farklılaştırılması ile birlikte, bir alıcı firmanın finansal riskinin birçok finansal kurumu etkilemesi, yönetici/alıcı firma bazlı hatalar ve/veya hileler yapılması, bilgi asimetrisi problemi ve muhasebe standartlarında ve kanuni düzenlemelerde bu araçlar ile ilgili bilginin raporlanması konusunda boşluklar olmasıdır (Laurent, 2022).

5. Yöntem

Bu çalışmada UMS 7 Nakit Akım Tablosu ve UFRS 7 Finansal Araçlar’daki değişikliklerin nedenlerini ve hedeflerini değerlendirerek, analiz edilmesi amaçlanmıştır. UMS 7 ve UFRS 7’deki değişikliklerin nedenlerini ortaya çıkartmak için Carillion ve Greensill Capital firmalarının çöküşleri üzerinden örnek vaka analizi yöntemi kullanılmıştır. Örnek vaka analizleri günümüzde nitel sosyal araştırmaların en yaygın kullanılan stratejilerinden biri haline gelmiştir (Priya, 2020). Yin (2009) örnek vaka analizini, bir olguyu gerçek yaşam bağlamında inceleyen ampirik bir araştırma olarak tanımlamaktadır. Bu bağlamda Carillion ve Greensill firmalarının çöküşlerine sebep olan faktörler ve süreç, tedarikçi finansmanı çerçevesinde ele alınarak detaylı bir şekilde incelenmiştir. Bu örnek vaka analizinin sonucunda, bu firmaların çöküşlerinin UMS 7 ve UFRS 7’deki değişikliklere ne şekilde neden oldukları açıklanmıştır.

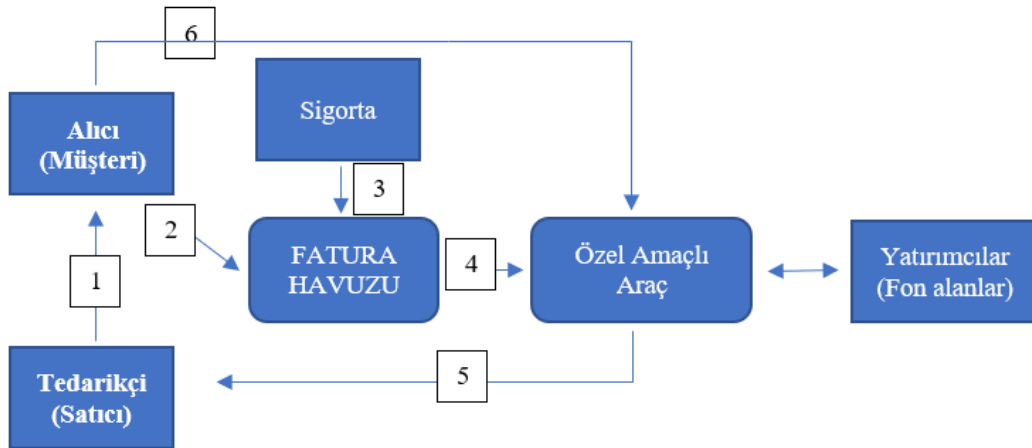
UMS 7 ve UFRS 7’deki değişikliklerin hedeflerinin değerlendirmesi ve analiz edilmesi için ise içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. İçerik analizi yazılı, sözlü veya görsel materyallerin sistematik olarak analiz edilmesi için nitel veya nicel olarak kullanılabilen bir yöntemdir (White ve Marsh, 2006). Bu bağlamda UMS 7 ve UFRS 7’deki değişikliklerin yapıldığı

IASB toplantısı dokümanları ve raporları incelenmiş ve yeni işleyiş bir örnek üzerinden özetlenmiştir (IASB, 2023). Gerçekleştirilen içerik analizi ile UMS 7 ve UFRS 7’deki değişikliklerin sistematik bir şekilde açıklanarak literatüre katkı sağlanması amaçlanmış ve bu değişikliklerin UMS 7 ve UFRS 7 üzerinde yarattığı etkiler değerlendirilmiştir.

6. Carillion ve Greensill’in Çöküşü

Carillion, 40.000 kişiden fazla çalışanı ve 5 milyar poundu aşan yıllık hasılatıyla İngiltere’nin ikinci en büyük inşaat ve hizmet firmasıydı. 2016 yılındaki piyasa değeri 2 milyar poundun üzerinde bulunuyordu. 2018 yılında iflas ettiğinde, devlet hastanesi, otoyol, tren yolu, askeri merkez inşaatları yapımı gibi devam eden 420 iş üzerinde çalışıyordu (Sasse ve ark., 2020). Carillion, 2013 yılı finansal raporunda, ters faktöring özellikleriyle çalışan, tedarikçi finansmanı aracı EPF (early payment facility-erken ödeme aracı)’leri kullanmaya başladığını belirtmiş, ancak bu enstrüman ile ilgili bir açıklama yapmamıştır. Finansal durum tablosunda “Diğer Borçlar” kaleminde pasifleştirilen 498 milyon pound tutarındaki EPF’ler, böylece finansal kaldıraç ve taahhüt testlerinin dışında kalmıştır. Ayrıca EPF nakit akımlarının finansal yerine faaliyet nakit akışı olarak sınıflandırılması, nakit dönüşüm oranı baz alınarak yöneticilere verilen primlerin de artmasına ve firmanın finansal olarak olduğundan daha sağlıklı görünmesine yol açmıştır (Santos, 2020; Leaver, 2021). Carillion’un bağımsız denetimini 19 yıl boyunca üstlenen KPMG, iflas sonrası firmanın alacaklılarının açtığı 1,3 milyar poundu aşan davalar ile karşı karşıya gelmiştir (Ridley, 2022).

Avustralyalı çiftçi Lex Greensill’in firması Greensill Capital ise, 2011 yılında Londra merkezli olarak tedarik zinciri finansmanına olumlu katkı sağlamak amacıyla kurulmuştur. Greensill Capital, geleneksel tedarikçi finansmanı araçlarını yapay zekâ teknolojisi ile birleştiren, tedarikçilerin daha hızlı nakde ulaşacağı, alıcılara ise ödeme için daha fazla zaman tanıyan bir aracıydı. Ancak Greensill, tedarikçiye önceden finansman sağladığı için iş modeli sermaye yoğunu ve bu problemi menkul kıymetleştirme yolu ile çözdü. Teminat olarak alınan tedarikçi firma satış faturaları, kısa dönemli varlıklara dönüştürerek, yatırımcıların yatırım yapabileceği fonlar oluşturuldu (Şekil 2). Bu fonlar önce İsviçre yatırım firması GAM’a, sonrasında İsviçre bankası Credit Suisse’e satılarak, yeni Greensill müşterileri için nakit yaratılabildi. 2014 yılında ise Greensill, daha sonra bu sistemdeki herkesin domino taşı gibi devrilmesine yol açacak olan hamleyi yaparak, Almanya’daki NordFinanz bankasını satın aldı ve adını Greensill Bank olarak değiştirdi. Greensill’in Şekil 2’de alıcı taraf olarak gösterilen en büyük müşterisi ise İngiliz Gupta ailesinin sahibi olduğu çelik firması GUPTA ve GFG firmalarıydı (Brummer, 2022).

Şekil 2: Greensill Capital Tedarik Zinciri Finansmanı Şeması
Kaynak: UK Parliament (2021)

Şekil 2’ye göre, 1. İşlem, ticaret hayatının normal işleyişinde Greensill müşterisi alıcı firma, tedarikçisinden ürünü faturasıyla birlikte almaktadır. Sonrasında bu fatura, Greensill tarafından oluşturulan fatura havuzuna alınır (2). Fatura havuzunda bulunan faturalar, alacağın tahsil edilememesi ihtimaline karşı Tokio Marine firması tarafından sigortalanır (3). Sigortalanan faturalardan oluşan özel amaçlı bir finansal araç ihraç edilir ve bu araç GAM ve Credit Suisse tarafından

fona dönüştürülerek yatırımcılara satılır (4). Greensill, yatırımcılardan gelen nakit ile tedarikçiye iskontolu ödeme yapar (5). Özel amaçlı finansal aracın vade tarihinde (bu tarih, faturadaki vade tarihiyle aynıdır) alıcı, Greensill'e ödeme yapar (6). Bu ödeme yatırımcılara geri döner. Tedarikçiye ödenen ile alıcıdan alınan ödeme arasındaki fark, Greensill ve yatırımcılar arasında paylaşılır (UK Parliament, 2021). Credit Suisse, tedarik zinciri fonlarını yatırımcılara satarken, Şekil 2'deki fatura havuzu ve sigortaya dayanarak, bu fonları düşük riskli ve kısa vadeli bir para piyasası enstrümanı olarak tanımlamıştır (Eaglesham, 2020).

Ancak 2018 yılında, GAM yatırımcı direktörü Tim Haywood'un, Greensill Capital'ın özel jetleriyle İtalya'nın Sardunya adasına yaptığı ziyaretler, Birleşik Krallık Finansal Yürütme Kurumu (British Financial Conduct Authority) tarafından incelemeye alınmıştır. Bu ziyaretler ile diğer hediye ve ağırlamaların, müşterilerin yatırımlarını Greensill fonlarına yönlendirme konusunda çıkar çatışması yarattığı iddia edilmekteydi. Sonucu 230.000 pound ceza ile biten bu incelemelerle başlayan gelişmeler GAM'ın piyasa değerini %90 azaltmıştır.

Ağustos 2020'de Alman Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu BaFin, Almanya'daki Greensill Bank'i, KPMG'ye adli denetim (forensic audit) görevi vererek izlemeye aldı. Bu denetimlerdeki sorun şu şekilde ifade edildi: Şekil 2'ye göre, yatırımcılar (fon alanlar) açısından, satın aldıkları fonun baz varlığı gerçek satış yapıldığını belgelendiren faturalardı. Ancak Greensill Bank, denetimlerde söz konusu faturaların varlığını ispatlayamamıştı. Bu denetimlerin sonucunda, Greensill'in iş modelinin tamamen Şekil 2'deki gibi olmadığı, baz varlığın faturalar değil, yapay zekanın öngörmediği *gelecek satışlar* olduğu ortaya çıktı (Bhattacharya ve Redely, 2022). Diğer bir deyişle, öngörülen *“gelecekteki ticari alacaklar”* baz varlık olarak değerlendirilmişti (Laurent, 2022). Ayrıca Gupta ve GFG firmaları da bu finansmana bağımlı şekilde iş yapmayı sürdürüyordu ve baz varlıkların %75'i Gupta'nın firmaları ile ilişkiliydi. Mart 2021'de Greensill Bank, Alman mahkemelerinin kararı ile iflas etti ve bu iflası Gupta'nın iflası izledi (Nelson ve ark., 2021).

Basu ve ark., (2021) ve Bhattacharya ve Reddy (2022)' ye göre, Credit Suisse'i ve yatırımcılarını zor durumda bırakan haber ise, Eylül 2020'de Şekil 2'deki sigorta tarafı olan Tokio Marine'den geldi. Tokio Marine, Almanya'daki gelişmeler üzerine, Mart 2021'den geçerli olmak üzere, sigortadan çekildiğini açıkladı. 1 Mart 2021'de Credit Suisse toplam değeri 10 milyar dolara ulaşan tedarik zinciri fonlarını dondurdu. Credit Suisse, Credit Suisse yatırımcıları, Tokio Marine ve Gupta GFG arasındaki hukuki süreç devam etmekte olup, yaklaşık 5 yıl süreceği öngörülmektedir. Ancak bu durum, Credit Suisse'in Covid-19 pandemisi sırasındaki 2020 yılı karına mal olmuş ve sonrasında bankanın çöküşüne neden olacak gelişmelerden en önemlilerinden biri olarak nitelendirilmiştir. Sonrasındaki gelişmeler ise aşağıdaki maddelerle açıklanabilir (Bhattacharya ve Reddy, 2022):

- 2 Mart 2021 Greensill iflasını duyurdu
- 6 Nisan 2021 Credit Suisse, Risk Yönetimi Yöneticisi Lara Wagner'ın iş haddini fesh etti.
- 22 Nisan 2021 Credit Suisse, Tedarik Zinciri Fonları ile ilgili 10 Milyar Dolar zarar ettiğini açıkladı.

Bu gelişmeler, muhasebe standartlarında tedarikçi finansmanı araçlarıyla ilgili yeni bir standart taleplerini arttırmış olup, UMSK'nın 26 Kasım 2021'de yayınladığı taslak düzenlemenin de ana nedenleri olarak nitelendirilmektedir.

7. UMS 7 ve UFRS 7'de Yapılan Değişikliklerin Analizi

Tedarikçi finansmanı araçları, tedarikçi firmaların kendi başlarına elde edemeyecekleri iskonto oranlarından firma sermayesi yaratmalarına yardımcı olur. Ancak Carillion ve Greensill gibi firmaların bazı çalışmalarca yaratıcı muhasebe sınıfına giren uygulamaları, yatırımcıların bu araçlara olan güvenini sarsmış ve tedarikçilerin faydalarının uzayan vadelerde azalmasına yol açmıştır (Nicholson, 2021). Ayrıca, tedarikçi finansmanı araçlarının kullanımı arttıkça, ticari borcun içerisinde daha fazla finansal borç bulunmakta ve bu borçların ödeme vadeleri artmasına rağmen, bu durum anlaşılammakta, bu nedenlerle yatırımcı/kredi derecelendirme kuruluşlarının, firmanın finansal kaldırıcını hesaplamasında ve özellikle kısa dönemli finansman gereksiniminin belirlenmesinde zorluk yaşanmasına neden olmaktadır (Wass, 2020; Chuk ve ark., 2022).

Bu nedenlerle, özellikle tedarikçilerin faydasına olan ve günümüzün önemli sorunu tedarik zinciri direncine olumlu katkısı bulunan tedarikçi finansmanı enstrümanlarının, muhasebe standartlarında yapılacak düzenlemeler yolu ile daha şeffaf hale gelmesi, bu araçlara güveni de arttıracaktır (Laurent, 2022).

UMSK'nın UMS 7 ve UFRS 7'de yaptığı değişikliklerin amacı, tedarikçi finansmanı hakkında önemli olan bilgileri sunarak yatırımcılara firmanın borçları, nakit akışları ve firmanın maruz kaldığı likidite riski üzerindeki etkilerini analiz etme imkanı sunmaktır.

Ticari ve finansal borcun nasıl sunulduğu, alıcının mali durumu üzerinde, özellikle de kaldıraç ve dışlı oranları ile finansman faaliyetlerine ilişkin açıklamalar üzerinde anlamlı etkileri olabileceğinden önemlidir. Ayrıca, alıcının mevcut borçlanma faaliyetleri, alıcının asıl borç verenlerinin onayı olmadan alternatif kaynaklardan borçlanma veya kademeli borçlanma kabiliyetini kısıtlayabilecektir. Borçlanmaların ve bunlarla ilgili nakit akışlarının açıklanması, finansal tablo kullanıcılarının bir firmanın likidite risklerini değerlendirmesine olanak tanımaktadır. Ödeme vadelerinin bir tedarikçi finansman anlaşması kapsamında uzatılması ve bu yükümlülüklerin ticari borçlar olarak tanımlanmaya devam etmesi, finansal tablo kullanıcılarının karşısına çok farklı bir tablo çıkartacaktır. Sonuç olarak, finansal durum tablosunda borçların doğru bir şekilde sınıflandırılması ve bu düzenlemeler çerçevesinde açıklanması önemlidir (Deloitte, 2018).

Yeni açıklamalarda sunulması gereken bilgiler temel olarak şu şekildedir (IASB, 2023):

- a) her bir tedarikçi finansmanı işleminin hüküm ve koşulları;
- b) raporlama döneminin başında ve sonunda olduğu gibi her bir tedarikçi finansmanı işlemi için:
  - i. anlaşmanın bir parçası olan ve firmanın finansal durum tablosunda muhasebeleştirilen finansal borçların defter değeri ve bu finansal borçların sunulduğu kalem(ler);
  - ii. (i) kapsamında açıklanan ve tedarikçilerin finans kuruluşlarından ödeme almış olduğu finansal borçların defter değeri;
  - iii. (i) kapsamında açıklanan finansal borçların vade aralığı (örneğin, fatura tarihinden sonraki 30 ila 40 gün); ve
- c) raporlama dönemi başı ve sonu itibarıyla, bir tedarikçi finansmanı işleminin parçası olmayan ticari borçların vade aralığı.

Firma, önemli görürse, ayrıca ek bilgileri de açıklayacak ve anlaşmaların hüküm ve koşulları benzer olmak şartıyla farklı anlaşmalar için bilgileri bir araya getirmesine izin verilecektir (IASB, 2023).

Yapılan değişikliklerdeki açıklama gereklilikleri, mevcut gereklilikleri geliştirmeyi ve finansal tablo kullanıcılarının, tedarikçi finansmanının bir firmanın borçları, nakit akışları ve maruz kaldığı likidite riski üzerindeki etkilerini anlamalarına yardımcı olmayı amaçlamıştır. Bu bağlamda, UFRS 7'deki likidite riski açıklamalarına, açıklamayla ilgili olabilecek diğer faktörlere örnek olarak tedarikçi finansmanı düzenlemeleri dâhil edilmiştir. Yatırımcıların bir firmanın finansal borçlarının ne kadarının tedarikçi finansmanı kapsamında yer aldığını ve bu durumun finansal tabloya olan etkisini göstermenin yanı sıra tedarikçi finansmanının sona ermesi durumunda bir firmanın likidite riskine ne derece maruz kalacağını Tablo 1'de verilen örnek açıklama üzerinden incelemek mümkündür.

Tablo 1: Örnek Açıklama		
Tedarikçi Finansmanı İşlemleri		
Bu firma aşağıdaki hüküm ve koşullar çerçevesinde tedarikçi finansmanı işlemleri gerçekleştirmiştir:		
A Tipi...		
B Tipi...		
Borçların defter değeri	Raporlama tarihi 20X2 sonu	Raporlama tarihi 20X1 sonu
Ticari ve diğer borçlar içinde gösterilen	2,500 ₺	2,000 ₺
- tedarikçilere ödenen	2,050 ₺	1,800 ₺
Finansal borçlar içinde gösterilen	2,000 ₺	1,800 ₺
- tedarikçilere ödenen	1,900 ₺	1,650 ₺
Ödeme vade aralığı		
tedarikçi finansmanı kapsamında olan borçlar	85-90 gün	80-90 gün
Tedarikçi finansmanı kapsamında olmayan ticari borçlar	60-70 gün	60-65 gün
Nakit akışı yaratmayan değişiklikler		
Her iki dönemde de önemli firma birleşmeleri veya kur farkları olmamıştır. 20X2 ve 20X1 yıllarında ticari borçlardan finansman borçlarına 2,200 ₺ ve 1,900 ₺ tutarında nakit akışı yaratmayan transferler yapılmıştır.		
Kaynak: IASB (2023)'ten uyarlanmıştır.		

Tablo 1'de görüldüğü üzere bir firma birinci koşul olan birbirinden farklı hüküm ve koşullar içeren tedarikçi finansmanı gerçekleştirdiği takdirde bunların her birini ayrı ayrı açıklamak zorundadır. Yine örnek tabloda görüldüğü üzere firma, tedarikçi finansmanına konu olan finansal borçların defter değeri tutarlarını ve ilişkili kalemleri açıklamakla yükümlüdür. Bu şekilde finansal tablo kullanıcıları firmanın tedarikçi finansmanının büyüklüğüne erişebilecektir. Örneğin Tablo 1'de 20X2 yılı sonu itibarıyla firmanın tedarikçi finansmanı kapsamında toplam 4,500 ₺ borcu bulunmaktadır. Bu borcun 2,500 ₺'sinin ticari ve diğer borçlar kapsamında, 2,000 ₺'sinin ise finansal borçlar kapsamında bulunduğu görülmektedir. Bunlara ek olarak firma, finans kuruluşları tarafından tedarikçinin hali hazırda ödeme aldığı borçlara ilişkin defter değeri tutarlarını ve ilişkili kalemleri de açıklamakla yükümlüdür. Bu açıklama, finansal tablo kullanıcılarının firmanın borçlarını ve bunların firma ve finansman nakit akışları üzerindeki etkilerini analiz etmelerini sağlamak içindir. Ayrıca, tedarikçi finansmanının firmanın likidite riskine maruz kalması üzerindeki etkisini ve firma tedarikçi finansmanına erişemez ise bu durumdan hangi boyutta etkilenebileceğini de yatırımcılara göstermektedir. Örneğin Tablo 1'de 20X2 yılı sonu itibarıyla firmanın 2,050 ₺'si ticari ve diğer borçlar, 1,900 ₺'sinin ise finansal borçlar olmak üzere toplam 3,950 ₺ borcunun finans kuruluşları tarafından tedarikçiye hali hazırda ödendiği görülmektedir. Ardından, firmalar tedarikçi finansmanı kapsamında olan borçları ile tedarikçi finansmanına dâhil olmayan benzer ticari borçlarının vade aralıklarını açıklamakla yükümlüdür. Eğer söz konusu vade aralıkları uzun ise firmadan bu durumun sebebini açıklaması istenecektir. Örneğin Tablo 1'de 20X2 yılı sonu itibarıyla firma tedarikçi finansmanına konu olan borçlarının ödeme vadesi aralığı 85-90 gün iken tedarikçi finansmanına konu olmayan benzer ticari borçlarının vade aralığı 60-70 gündür.

Nakit akış tablosunda, finans kuruluşları tarafından finanse edilen borçlardaki değişiklikler firma faaliyetlerinden kaynaklanan nakit akışlarını etkileyebilmektedir. Ek olarak, bazı durumlarda, bir ticari borcun finansal tablo dışı bırakılması ve başka bir finansal borç sınıfının muhasebeleştirilmesi, bir firmanın nakit akış tablosunda şu etkileri yaratabilir (Gast, 2021):

1. ticari borçlar muhasebeleştirildiğinde firma faaliyetlerinde bir nakit akışı faydası;
2. ticari borçlar finansal tablo dışı bırakıldığında ve yeni bir finansal borç sınıfı muhasebeleştirildiğinde, finansman faaliyetlerinden kaynaklanan nakit akışlarında nakit akışı yaratmayan transfer; ve
3. finans kuruluşu ile yeni borç kapatıldığında finansman faaliyetlerinde nakit çıkışı.

Son olarak, firmalar tedarikçi sözleşmesine konu olan borçlarının defter değerindeki nakit akışı yaratmayan değişikliklerin türünü ve etkilerini de açıklamakla yükümlüdürler.

8. Sonuç ve Değerlendirme

Finansal araçlar ile ilgili düzenleme yetersizlikleri, özellikle firmalar ile toplum arasında oluşan bilgi asimetrisini, dolayısıyla vekalet problemlerini arttırmakta ve etkileri küresel çapta olabilmektedir. Finansal raporlama ile ilgili muhasebe standartlarında meydana gelen düzenlemeler de bilgi asimetrisinin azaltılmasında önemli rol oynamaktadır.

Bu çalışmada, tedarik zinciri finansmanı ve direncinde önemli rol oynadığı halde, Carillion ve Greensill firmalarının çöküşü ile gündeme gelen, Credit Suisse’e olumsuz etkileriyle tartışmaları büyüyen tedarikçi finansmanı düzenlemelerinin uluslararası muhasebe standartlarına etkileri ile ilgili bir değerlendirme yapılması amaçlanmıştır. Tedarikçi finansmanı düzenlemelerinin hem alıcı firmalar hem de çoğu KOBİ olan tedarikçi firmalar için değer yaratabilmesi, ilgili literatür, denetim ve kredi derecelendirme kuruluşlarının bulgularına göre, işlemlerdeki bilgi asimetrisinin azalması ile ilişkilidir.

UMSK tarafından, 25 Mayıs 2023’te yayınlanarak 1 Ocak 2024 itibari ile yürürlüğe girecek olan Tedarikçi Finansmanı Düzenlemelerinin, bilgi asimetrisini azaltarak, tedarikçi finansmanının alıcı firmaların finansal tablolarındaki etkisinin ölçülmesinde olumlu etki yaratması, ek olarak bu araçların manipülatif kullanımını azaltması, böylelikle ticaret hayatına ve tedarik zinciri direncine faydalarının da artması beklenmektedir.

Bu düzenlemelerin yeterli olup olmayacağı ile ilgili tartışmalar sürmektedir. Özellikle ara dönemlerdeki değişiklikler konusu bu tartışmaların odağını oluşturmaktadır. Ayrıca istenen bilgilerin alıcı firmalar tarafından edinilmesi ile ilgili zorluklara da dikkat çekilmektedir. Ek olarak, tedarikçi finansmanı işlemleri ile ilgili düzenlemelerin sadece muhasebe standartları ile sınırlı kalmaması gerektiği görüşü ön plana çıkmaktadır.

UMS 7 ve UFRS 7’de meydana gelen bu değişikliklerin firma değeri üzerindeki etkileri gelecek çalışmalar tarafından araştırıldığında, ilgili literatürdeki tartışmalara ve çelişkili bulgulara ışık tutulabilir. Yeni zorunlu açıklamaların analizi ile, hangi firmaların tedarikçi finansmanı araçlarını daha fazla kullandığı ve firma değerine etkileri anlaşılabilir, özellikle borç heterojenliği ile ilgili literatüre de katkıda bulunulabilecektir. Ayrıca değişikliklerin 2024’te yürürlüğe girmesinden sonraki süreçte Carillion ve Greensill firmalarının çöküşü ile gündeme gelen, Credit Suisse’e olumsuz etkileriyle tartışmaları büyüyen tedarikçi finansmanına sektörün bakış açısının yeniden değerlendirilmesi değişikliklerin kamuoyu etkisine ışık tutacaktır.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Yazar Katkıları: Çalışma Konsepti/Tasarım- S.S., R.M.; Veri Toplama- S.S., R.M.; Veri Analizi/Yorumlama- S.S., R.M.; Yazı Taslağı- S.S., R.M.; İçeriğin Eleştirel İncelemesi- S.S., R.M.; Son Onay ve Sorumluluk- S.S., R.M.

Çıkar Çatışması: Yazarlar çıkar çatışması beyan etmemişlerdir.

Finansal Destek: Yazarlar finansal destek beyan etmemişlerdir.

Peer Review: Externally peer-reviewed.

Author Contributions: Conception/Design of Study- S.S., R.M. ; Data Acquisition- S.S., R.M.; Data Analysis/Interpretation- S.S., R.M. ; Drafting Manuscript- S.S., R.M.; Critical Revision of Manuscript- S.S., R.M.; Final Approval and Accountability- S.S., R.M.

Conflict of Interest: Authors declared no conflict of interest.

Financial Disclosure: Authors declared no financial support.

Kaynakça

Basu, S., Canace, T., Cecchini, M., & Liang, Y. (2021). The impact of conservatism and supply chain finance on bad debt expense. Hawaii Accounting Research Conference, Hawaii, ABD. Erişim adresi: <https://scholarspace.manoa.hawaii.edu/bitstreams/aaf280f7-9e9b-47d5-8bf8-d763162bb34b/download>

BCR (2022). World supply chain finance report 2022. Kent, BK: BCR Publishing. Erişim adresi: <https://bcrapub.com/publications/world-supply-chain-finance-report-2022>

Beyer, H. M., & Herzog, B. (2021). Supply chain finance: Cost–benefit differentials under reverse factoring with extended payment terms. *International Journal of Financial Studies*, 9(59), 1-17. <https://doi.org/10.3390/ijfs9040059>

- Bhattacharya, A., & Reddy, R. R. (2022). Credit Suisse–Greensill saga: A case of risk management failure. *Global Business Review*, Öne alınmış online yayın. Erişim adresi: <https://doi.org/10.1177/09721509221117369>
- Blackhurst, J., Dunn, K.S., & Craighead, C.W. (2011). An empirically derived framework of global supply resiliency. *Journal of Business Logistics*, 32(4), 374–391.
- Brummer, A. (2022). Too good to be true. *British Journalism Review*, 33(4), 73-74. <https://doi.org/10.1177/09564748221141283>
- Capital (2023, 31 Ocak). C2FO'dan Türkiye'de rekor işlem hacmi. *Capital*. Erişim adresi: <https://www.capital.com.tr/sirket-panosu/sirket-panosu-haberleri/c2fodan-turkiyede-rekor-islem-hacmi>
- Chakuu, S., Masi, D., & Godsell, J. (2019). Exploring the relationship between mechanisms, actors and instruments in supply chain finance: A systematic literature review. *International Journal of Production Economics*, 216(1), 35-53. <https://doi.org/10.1016/j.ijpe.2019.04.013>
- Chuk, E., Lourie, B., & Yoo, I. S. (2022). Reverse factoring: an early empirical examination. Erişim Adresi: <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3890547>
- Deloitte (2018). Clarity in financial reporting: Implications of supplier finance arrangements on trade payables. Sydney, Australia. Erişim adresi: <https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/au/Documents/audit/deloitte-au-audit-implications-supplier-finance-arrangements-trade-payables-030518.pdf>
- Eaglesham, J. (2020, 4 Nisan). Supply-chain finance is new risk in crisis. *The Wall Street Journal*. Erişim adresi: <https://www.wsj.com/articles/supply-chain-finance-is-new-risk-in-crisis-11585992601>
- Ergincan, Y. ve Yayla, Ü. (2013). 2008 Finansal krizi sonrasında AB ve ABD'de önemli düzenlemeler ve yeni Türk Sermaye Piyasası Kanunu'na etkileri. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (60), 51-72.
- Fitch (2018). What investors want to know: supply chain finance, *Fitch Rating Reports*. Erişim adresi: <https://www.fitchratings.com/research/corporate-finance/carillion-debt-classification-loophole-may-be-widespread-27-07-2018>.
- FKB (2021). Finansal Kurumlar Birliği Faaliyet Raporu 2021, İstanbul, Türkiye. https://www.fkb.org.tr/Sites/1/upload/files/FKB_2021_TR-2159.pdf
- Gast, Z. (2021). Supplier finance arrangements: Disclosures that reflect investor needs. *Investor Perspectives*, IASB, November 2021. Erişim Adresi: <https://www.ifrs.org/content/dam/ifrs/project/supplier-finance-arrangements/ip-iasb-sfa-ias7-ifrs7-2023.pdf>
- Gelsomino, L. M., Sardesai, S., Pirttilä, M., & Henke, M. (2022). Addressing the relation between transparency and supply chain finance schemes, *International Journal of Production Research*, 61(17), 5806-5821.
- Hofmann, E. (2005). Supply chain finance: Some conceptual insights. In R. Lasch & C. G. Janker (Eds.), *Logistik management—Innovative Logistikkonzepte* (pp. 203–214). Wiesbaden: Deutscher Universitätsverlag.
- IASB (2023). IASB Update February 2023, Londra, BK. Erişim adresi: <https://www.ifrs.org/news-and-events/updates/iasb/2023/iasb-update-february-2023/#:~:text=The%20IASB%20met%20on%202023,subsequent%20performance%20of%20business%20combinations>.
- IASB (2021). Exposure Draft ED/2021/10 Supplier Finance Arrangements. Erişim adresi: <https://www.ifrs.org/content/dam/ifrs/project/supplier-finance-arrangements/ed-2021-10-sfa.pdf>
- İbiş, C., ve Özkan, S. (2006). Uluslararası finansal raporlama standartları (UFRS)'na genel bakış. *Mali Çözüm Dergisi*, 74(1), 25-43.
- Karakuş, R. (2016). Tedarik zinciri finansmanı ve tedarik zincirinde yer alan firmaların değerine etkisi, Kırıkkale Üniversitesi (Doktora tezi). Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırıkkale. Erişim adresi: https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/TezGoster?key=OykDDeWBWTL9-Wm52sZBrE1kUA2hal2Eizvjihxe8mw1NHwP8Lyvu_Bhabr8mDm9
- Kavcıoğlu, Ş. (2019). Dünyada ve ülkemizde “factoring” uygulamaları-tedarik zinciri finansmanında “factoring”in rolü. *Social Sciences Research Journal*, 8(3), 67-90.
- Kok, E. (2022). How does reverse factoring affect operating performance? An event study of United States manufacturing firms, (Yüksek lisans tezi, Tilburg University). Erişim adresi: <http://arno.uvt.nl/show.cgi?fid=158734>
- Kouvelis, P., & Xu, F. (2021). A supply chain theory of factoring and reverse factoring. *Management Science*, 67(10), 6071-6088.

- Laurent, L. (2022, 16 Ağustos). Greensill’s Ghost Will Haunt the Finance World, *Washington Post*. Erişim adresi: https://www.washingtonpost.com/business/greensills-ghost-will-haunt-the-finance-world/2022/08/16/1eb8f3a8-1d21-11ed-9ce6-68253bd31864_story.html
- Leaver, A. (2021, 15 Nisan). What did greensill capital actually do?. *The Guardian*. Erişim adresi: https://www.theguardian.com/commentisfree/2021/apr/15/what-did-greensill-capital-actually-do?CMP=share_btn_link
- Lin, Y., Fan, D., Shi, X., & Fu, M. (2021). The effects of supply chain diversification during the COVID-19 crisis: Evidence from Chinese manufacturers. *Transportation Research Part E*, 155(1), 1-22.
- Marshall, L. L., & Palmer, R. (2022). Supplier finance programs. *The CPA Journal*, 92(6), 60-67.
- Moller, N. G. (2011). Section 2(a)(iii) of the ISDA master agreement and emerging swaps jurisprudence in the shadow of Lehman Brothers, *Journal of International Banking Law and Regulation*, 7(1), 313-324.
- Nelson, E., Ewingi J., & Alderman, L. (2021). The swift collapse of a company built on debt. *New York Times*. Erişim adresi: <https://www.nytimes.com/2021/03/28/business/greensill-capital-collapse.html>
- Nicholson, P. (2021, 13 Nisan). Treasury leaders call for transparency in SCF after Greensill collapse. *EuroFinance*. Erişim adresi: <https://www.eurofinance.com/news/treasury-leaders-call-for-transparency-in-scf-after-greensill-collapse/>
- Nochebuena-Evans, L. (2023). Supply chain finance arrangements and shareholder benefits. *The International Trade Journal*, 37(1), 47-69.
- Pfohl, H.C., & Gomm, M. (2009). Supply chain finance - optimizing financial flows in supply chains. *Logistics Research*, 1, 149–161.
- Priya, A. (2020). Case study methodology of qualitative research: key attributes and navigating the conundrums in its application. *Sociological Bulletin*, 70(1), 94-110.
- Ridley, K. (2022, 3 Şubat). KPMG sued for \$1.8 bln over Carillion audits. *Reuters*. Erişim adresi: [https://www.reuters.com/business/kpmg-sued-18-bln-over-carillion-audit-2022-02-03/#:~:text=LONDON%2C%20Feb%203%20\(Reuters\),of%20the%20world’s%20top%20accountants.](https://www.reuters.com/business/kpmg-sued-18-bln-over-carillion-audit-2022-02-03/#:~:text=LONDON%2C%20Feb%203%20(Reuters),of%20the%20world’s%20top%20accountants.)
- Robinson, P. (2022, 13 Ocak). Accounting changes to supplier finance schemes are a positive step. *The Association of Corporate Treasurers*. Erişim adresi: <https://www.treasurers.org/hub/treasurer-magazine/accounting-changes-to-supplier-finance-schemes-are-positive-step>
- Santos, P. M. M. (2020). *Carillion PLC: Fake it ‘til you break it*. Nova School of Business and Economics & Louvain School of Management (Yüksek lisans tezi). Erişim adresi: https://run.unl.pt/bitstream/10362/108419/1/1920S2_26161_Patricia_Santos.pdf
- Sasse, T., Britchfield, C., & Davies, N. (2020). Carillion: Two years on. *Institute for Government Insight*, Londra, BK. Erişim adresi: <https://www.instituteforgovernment.org.uk/sites/default/files/publications/carillion-two-years-on.pdf>
- Standard & Poors (2020, 20 Mart). Reverse factoring: Why it matters, *S&P Global*. Erişim adresi: <https://www.spglobal.com/ratings/en/research/articles/200310-reverse-factoring-why-it-matters-11354607>
- Steinberg, J. (2020, 27 Ağustos). SEC asks boeing, coca-cola to disclose more about popular financing tool. *The Wall Street Journal*. <https://www.wsj.com/articles/sec-asks-boeing-coca-cola-to-disclose-more-about-popular-financing-tool-11598526651>.
- Tanrısever, F., Çetinay, H., Reindorp, M., & Fransoo, J. C. (2015). Value of reverse factoring in multi-stage supply chains. *SSRN*, <https://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2183991>
- UK Parliament (2021, 20 Temmuz). Lessons from Greensill Capital. Erişim adresi: <https://committees.parliament.uk/publications/6800/documents/72205/default/>
- Wass, S. (2020, 8 Haziran). Supply chain finance grows amid pandemic, but faces stark risk warnings. *S&P Global Market Intelligence*. Erişim adresi: <https://www.spglobal.com/marketintelligence/en/news-insights/latest-news-headlines/supply-chain-finance-grows-amid-pandemic-but-faces-stark-risk-warnings-58841608>
- White, M. D. & Manuel, K. (2006). Content analysis. *Library Trends*, 55(1), 22-24.
- Whitney, D. E., Luo, J., & Heller, D. A. (2014). The benefits and constraints of temporary sourcing diversification in supply chain disruption and recovery. *Journal of Purchasing and Supply Management*, 37(1), 47-69.

Yaşar, H., & Polat, A. (2023). Türkiye’de tedarikçi finansmanı ve katılım bankacılığı uygulaması. *Journal of Islamic Economics*, 3(2):38-59

Yin, R. (2009). *Case study research: Design and methods* (4. bs.). London: Sage Publications.

Zhao, L., & Huchzermeier, A. (2018). *Supply chain finance* (pp. 105-119). New York: Springer International Publishing.

Analysis of Publications on Financial Accounting in Web of Science Database with Vosviewer Mapping Techniques and Bibliometric Analysis Method

Finansal Muhasebe Konusunda Web of Science Veri Tabanında Yer Alan
Yayınlara Bilimsel Haritalamada Vosviewer Haritalama
Teknikleri ile Analizi

Feden Koç¹ , Sevinç Gülseçen²

¹Dr., Uşak University, Logistic Department, Uşak, Turkey. Email: feden.koc@usak.edu.tr

²Prof. Dr., İstanbul University, Informatics Department, İstanbul, Turkey. Email: gulsecen@istanbul.edu.tr

ORCID: E.K. 0000-0003-4413-5188; S.G. 0000-0001-8537-7111

ABSTRACT

This study aims to analyze 1,009 publications on “Financial Accounting” limited according to certain criteria in the Web of Science database, using the VOSviewer software program and the traditional bibliometric analysis method. In this context, the findings of the study are that the most influential author on financial accounting is Thomas Stober, the most influential country is the USA, the most cited publication is April Klein (2002), with the publication titled “Audit Committee, Board of Director Characteristics, And Earnings Management”, and the most cited source is the Accounting Horizons magazine. In addition, it was concluded that the institutions with the strongest connection with financial accounting are Carolina University, Michigan University, Duke University and MIT in the USA. In addition, as a result of analyzing the numerical trend of online books published in the field of financial accounting using the Google Books Ngram online analysis program within the scope of the study, it was concluded that the number of books published in the field of financial accounting reached its highest level in 2003 and followed a steady decline from 2003 to 2014.

Keywords: Financial Accounting, VOSviewer Software Program, Text Mining

Jel sınıflandırması: M40, M41

ÖZ

Bu çalışmada, Vosviewer haritalama teknikleri ve geleneksel bibliyometrik analiz yöntemi kullanılarak, Web of Science veri tabanında belirli kriterlere göre sınırlandırılan “Financial Accounting” konulu 1.009 yayının analiz edilmesi amaçlanmıştır. Bu bağlamda çalışmadan elde edilen bulgular finansal muhasebe konusunda en etkili yazarın Thomas Stober, en etkili ülkenin ABD, en çok atıf yapılan yayının “Audit Committee, Board Of Director Characteristics, And Earnings Management” başlıklı yayın ile Klein (2002) olduğunu ve en fazla atıf yapılan kaynağın Accounting Horizons dergisi olduğunu ortaya koymuştur. Ayrıca finansal muhasebe ile en güçlü bağlantıya sahip kurumların ABD’ de bulunan Carolina Üniversitesi, Michigan Üniversitesi, Duke Üniversitesi ve MIT olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar kelimeler: Finansal Muhasebe, VOSviewer Haritalama Teknikleri, Metin Madenciliği

Jel sınıflandırması: M40, M41

Submitted/Başvuru: 17.07.2023 **Revision Requested/Revizyon Talebi:** 27.08.2023 **Last Revision Received/Son Revizyon:** 19.09.2023 **Accepted/Kabul:** 25.12.2023

Corresponding author/Sorumlu yazar: Feden Koç / feden.koc@usak.edu.tr

Citation/Atf: Koç, F., & Gülseçen, S. (2023). Analysis of publications on financial accounting in web of science database with vosviewer mapping techniques and bibliometric analysis method. *Muhasebe Enstitüsü Dergisi - Journal of Accounting Institute*, 70, 17-37.

<https://doi.org/10.26650/MED.1328607>

1. Introduction

The amount of information in the literature can put researchers on a difficult path when it comes to reaching certain conclusions. At this point, the bibliometric analysis method emerges as one of the analysis techniques that can help researchers narrow, classify or summarize the literature in a certain field according to certain criteria and draw conclusions. This method makes it possible to examine the macro-level literature at a micro level and to determine its trends over time (Kurutkan and Orhan, 2018a; Kurutkan and Orhan, 2018b). VOSviewer is a program that can be used for visualization purposes in bibliometric analyses. This analysis technique visually displays the bibliometric data, performs on the basis of bibliographic data in the literature and allows the analysis of Co-Authority, Co-Occurrence, Attribution, co-citation and Bibliographic Matching and Analysis.

In this context, as a result of the search made in the domestic and foreign literature on the VOSviewer software program, it is possible to list the purpose of some studies using the VOSviewer software program and the information about the findings obtained from these studies as follows. Yu et al. (2020) aimed to analyze the publications in the global literature on Covid-19 between 2019-2020 with the VOSviewer software program. The authors found that the strongest keywords were pneumonia and epidemiology, in which they examined a total of 3,626 publications in the literature on Covid-19. The highest ranked journal was the British Medical Journal and the most cited journal was the Lancet. In the same study, Christian Drosten, from the Berlin Institute of Virology, was determined as the most cited author. The countries with the most cooperation in Chinese publications are the USA, England and Germany (Yu et al., 2020). In another study, Li et al. (2020) used the VOSviewer software program and the Cite Space software to analyze the publications in the literature on Deep Learning (DL) in Web of Science between 2007-2019. According to the findings obtained from the study, 94.19 percent of the publications on deep learning (DL) consist of articles and papers. Most of the publications are based in the USA and China. The USA and Canada were the most cited countries, and the most cited authors were Bengio and Yoshua. It has been determined that Chinese Acad Sci and Chinese Acad Sci University are the institutions that have the strongest collaborative relationship with each other. Gaitán-Angulo et al. (2018) in their study, in which they aimed to analyze the publications in the Scopus and Dialnet database on social innovation and complexity, with the VOSviewer software program, concluded that the authors who were the most connected and acted as a bridge with other authors were Bousquet and Hajjam. According to another finding obtained from the study, the most used keywords on social innovation and complexity were determined as change, complexity, impact, social networks, and design (Gaitán-Angulo et al., 2018). In another study, Mokhtari et al. (2019) aimed to evaluate the scientific performance and research quality of the journal, together with the bibliometric analysis of the publications published in the Journal of Artificial Intelligence and Social Simulation (JASSS) between 2000-2018. The findings obtained from the study revealed that the quality of the journal, together with the bibliometric data, is high and it is in high cooperation with other journals in the field (Mokhtari et al., 2019). Sinkovics (2016) analyzed the abstracts of publications in 410 peer-reviewed journals on ethics in international marketing research using the VOSviewer software program and contributed to the literature on this subject in his study, which aims to develop the foundations of theory building with the VOSviewer software program (Sinkovics, 2016). In another study, Eck and Waltman (2014) examined commonly used bibliometric network types and especially the VOSviewer and CitNetExplorer software tools. The authors discussed in detail how these software tools can be used to create, analyze and visualize bibliometric networks.

The aim of this study is to perform bibliometric analysis of financial accounting researches according to the VOSviewer software program. In the study, first of all, a conceptual framework was created and a literature review on the subject was included. In the last part of the study, a bibliometric analysis of financial accounting researches between the years 2000-2021 is given. The study was able to evaluate the development of financial accounting from a broad perspective and presented a comprehensive analysis in terms of financial accounting literature on the Web of Science between the years 2000 and 2021. In this context, it is believed that the study provides preliminary information for future publications on financial topics and can serve as a guide for researchers. In addition, the numerical trend of online books published between 2000 and 2018 in the field of financial accounting was analyzed using the Google Books Ngram online analysis program. The numerical

trend of online books published between 2000 and 2018 in the field of financial accounting was analyzed using the online analysis program Google Books Ngram. This analysis program allows viewing books that are available online and published in a specific field until 2018. The study was able to evaluate the development of financial accounting from a broad perspective and presented a comprehensive analysis in terms of financial accounting literature on the Web of Science between the years 2000 and 2021. In this context, it is believed that the study provides preliminary information for future publications on financial topics and can serve as a guide for researchers.

2. Background

Within the scope of this study, which aims to analyze the publications on financial accounting in the Web of Science database with VOSviewer software program, 1,763 records were obtained from the Web of Science database on 08/05/2021 under the title of “Subject” containing the word “Financial Accounting”. The publications accessed by applying some restrictions to download these records and reduce the result, Science Citation Index Expanded, Social Sciences Citation Index, Arts & When the Humanities Citation Index were restricted to the studies within the Emerging Sources Citation Index, and 1,179 records were obtained. Finally, a total of 1,009 records were obtained by limiting the number of data to the years 2000-2021. In this context, 1,009 publications obtained by searching the Web of Science database with the word “Financial Accounting” and limited to the criteria described above, were analyzed in terms of certain criteria using the VOSviewer software program and the bibliometric analysis method, and the results were visualized. In the study, the analyses of Co-Authorship, Co-Occurrence, Citation, Bibliographic Coupling and Co-Citation are based on the analysis of the financial accounting section using the VOSviewer software program. Therefore, the analysis of publications using the VOSviewer software program based on bibliographic data identified citation, co-citation, bibliographic matching, strongly linked authors, documents, sources, institutions and countries. As a result of the bibliometric analysis made using the filters in the Web of Science Core Collection database, the prominent disciplines in financial accounting publications, the most cited publications, Turkish publications, the authors with the most publications, and the journals and countries with the most publications were determined. In the study, the trend between the years 2008-2018, when the books published online about financial accounting were published intensively, was visualized with the online analysis program Google Books Ngram.

3. Methods

With the help of some filters, it is possible to determine how the publications in the scientific literature are affected by scientific developments, the direction of scientific developments and the main study areas and dynamics in certain areas of the literature. At this point, researchers need bibliometric methods and meta-analysis in data analysis. However, their implementation is quite troublesome for researchers. The exclusion of important publications in the field from time to time also negatively affects the results of the research (Aria & Cuccurullo, 2017). On the other hand, bibliometric methods in data analysis, along with the developments in the field, direct researchers from micro to macro and give the opportunity to evaluate a particular field from different perspectives. Thus, researchers have the opportunity to evaluate the dynamics of the field from a wider perspective (Demir & Erigüç, 2018; Zupic & Čater, 2015). Bibliometrics in data analysis is a fundamental area of information science in the scientific discipline that deals with material quantitatively (Merigó & Yang, 2017). With this applications of the bibliometric analysis method vary as much as the factors analyzed, and this method can be applied to many subjects (de Bakker, Groenewegen & Den Hond, 2005). With this analysis method, data can be collected from publications on any subject by determining interesting factors related to a particular field. In this way, with the bibliometric analysis method, researchers can determine the most frequently cited authors of publications on any subject, the journals in which the publications are published most, countries, institutions and many other factors, and obtain information about the development of publications in any field (Merigó, Mas-Tur, Roig -Tierno and Ribeiro-Soriano, 2015). Despite these advantages that the bibliometric analysis method provides to researchers, its application potential cannot be fully utilized in many cases in business research. This situation arises when studies on bibliometric analysis are based on a limited number of data and techniques and provide only a fragmentary understanding of the field studied. According to the literature, bibliometry was first developed by Cole and Eales in 1917 by comparing academic studies published between 1550 and 1850 in the field of anatomy and analyzing them with a statistical method. Gross P.L.K. and Gross E.M., whose

bibliographies were published in the Journal of The American Chemical Society in 1927, are considered the first work in which citation analysis was performed.

Within the scope of the bibliometric analysis method, the VOSviewer software program, which is based on obtaining scientific visuals of bibliographic data obtained from a certain database with different software, is also used by researchers today (Zupic & Čater, 2015). In this way, it is possible to analyze the increasing data in a certain field with different programs (Bornmann, Stefaner, de Moya Anegón, Mutz, 2014) and to visually present scientific developments and collaborations in the relevant field. (Ellegaard, 2018). In this context, visuals can be created based on scientific publication networks in bibliometric analysis performed with the VOSviewer program. Items in these networks can be linked by co-creation, co-authorship, bibliographic matching, or co-citation links. At this point, bibliographic database files can be obtained from the Web of Science, Scopus, Dimensions, Lens and PubMed databases. The VOSviewer software program provides researchers with three different visualization opportunities, namely network visualization, layer visualization and density visualization, with the data obtained from these databases (Eck and Waltman, 2021).

4. Research Framework

Within the scope of this study, which aims to examine the financial accounting publications in the Web of Science database with the VOSviewer software program and to support the findings with the traditional bibliometric analysis method, a total of 1.009 published between 2000-2021, limited in terms of certain criteria explained under the background title, A number of publications were analyzed and the results were visualized. With the VOSviewer software program discussed in the study, co-occurrence, co-authorship, citation, co-citation and bibliographic matching analyzes were performed. With the bibliometric analysis method discussed in the study, the prominent disciplines in the publications related to financial accounting, the most cited publications, the authors with the most publications, the journals with the most publications, the country and Turkish publications in the relevant field were determined. In addition, within the scope of the research, the trend of the books published online related to financial accounting was examined with the Google Books Ngram online analysis program and the results were visualized. With this study, which was created in this context, the publications in the literature related to financial accounting could be evaluated from a wide perspective, and the development and trend of scientific publications in this field could be determined. In this respect, it is thought that the study can provide preliminary information for future publications on financial accounting and can guide researchers in this regard.

5. Analysis of Publications on Financial Accounting in the Web of Science Database with the Bibliometric Analysis Method

Bibliometrics is a method of analysis used to determine research in a particular area of the academic discipline, the content of that research, and the trends in that research over time (Merigó & Yang, 2017).

Table 1 provides information on the top 20 disciplines in financial accounting publications from the Web of Science database.

Research Area	Registration Number	Total Enrollment Rate (%1.009)
Business Finance	540	53.518
Economics	106	10.505
Business	103	10.208
Management	101	10.010
Education Educational Research	51	5.055
Public Administration	29	2.874
Environmental Sciences	27	2.676
Law	19	1.883
Metallurgy Metallurgical Engineering	19	1.883
Operations Research Management Science	15	1.487

The data presented in Table 1 show that the subject of financial accounting is used in many disciplines. The analysis of the publications by research area shows that the word financial accounting is mainly used in the areas of corporate finance. Other disciplines where the word financial accounting is most commonly used are economics (10.505), business administration (10.208), management (10.010), education, educational research (5.055) and public administration (2.874).

Table 2 provides some information on the top five most cited publications on financial accounting in the Web of Science database.

Author Names	Publication Name	Purpose	Scope	Method	Publication Year	Citation Number	Google Scholar Citation Number
Klein, A.	“Audit Committee, Board Of Director Characteristics, And Earnings Management”	In this study, it is aimed to examine the relationship between the qualifications of the audit committee and the board of directors with the earnings management of the enterprises.	Within the scope of the study, the effect of the independence of the audit committee and the board of directors, which play a role in the audit of businesses, on monitoring the financial accounting process in businesses is discussed.	In the study, data consisting of reports and statements of the audit committees and boards of directors of companies listed in the S&P 500, as well as data obtained regarding shareholder meetings, were used. Different modeling was created with the data obtained and the relationship between abnormal accruals and the independence of the board of directors and audit committee was examined..	2002	1.611	5.917
Bushman, R.M. & Smith, A.J.	“Financial Accounting Information And Corporate Governance”	In the study, it is recommended to conduct research on the financial accounting data presented to the public by businesses and the management process of businesses.	The scope of the study consists of examining the usability of financial accounting data of enterprises in managerial incentive plans.	In the study, empirical researches on the governance role of financial accounting information of enterprises were evaluated.	2001	782	3.217

Hanlon, M. & Heitzman, S.	“A Review of Tax Research”	In this study, it is aimed to examine the literature on the publications published on tax research.	The scope of the study consists of the publications published on tax. In this context, the literature was examined in four main areas. The first is income tax reported within the scope of financial accounting, the second is corporate tax avoidance, the third is corporate decision making and the fourth is asset pricing.	In the study, a literature review on the examination of tax research is presented.	2010	692	2.991
Holthausen, R.W. & Watts, R.L.	“The Relevance of The Value-Relevance Literature for Financial Accounting Standard Setting”	The aim of the study is to evaluate the standard setting inferences that can be obtained from value-related studies in determining financial accounting standards.	The scope of the study consists of examining the accounting, valuation and standard setting theories underlying the implications that are effective in determining financial accounting standards.	In the study, a literature review on accounting, valuation and standard setting theories that are effective in setting standards is presented.	2001	633	2.650
Anderson, R.C. & Mansi, S.A. & Reeb, D.M.	“Board Characteristics, Accounting Report Integrity, and The Cost of Debt”	The aim of this study is to examine the relationship between the qualifications of the board of directors and the integrity of the accounting reports and debt costs..	The scope of the study consists of examining the scope of debt costs and their relationship with the independence of the board of directors of enterprises and the size of the board of directors.	In the study, the relationship between debt costs, the independence of the board of directors and the number of a sample selected among S&P 500 companies was examined..	2004	578	2.179

Examination of the data presented in Table 2 reveals that the most cited publication on financial accounting was produced by Klein, A. in 2002 with a number of 1,611 citations (Google academic citations: 5.917).

As a result of the literature review on financial accounting in the Web of Science database, it was found that there were 70 publications published between 2006 and 2020. Information on the first five publications most cited from these publications is presented in Table 3 below.

Table 3: Information on the Top Five Most Cited Publications in Turkish Publications on Financial Accounting in the Web of Science Database							
Author Names	Publication Name	Purpose	Scope	Method	Publication Year	Citation Number	Google Scholar Citation Number
Basci, E. & Kara, H.	“Financial Stability and Monetary Policy”	The aim of this study is to evaluate communication strategies within the scope of a new policy strategy designed and implemented by the Central Bank of the Republic of Turkey (CBRT) and planned to reduce macro risks.	The scope of the study consists of monetary stability and monetary policy strategies.	A literature review of the new communication strategies discussed in the study is presented	2011	20	61
Akkaya, Y. & Gurkaynak, R. S.	“Current Account Deficit, Budget Balance, Financial Stability, and Monetary Policy: Reflections on a Gripping Episode”	The aim of the study is to evaluate the effects of the 2001 crisis on the Turkish economy.	Within the scope of the study, the periods after the 2001 economic crisis were evaluated and analyzed by classifying them as 2002-2006 and 2007-2012 sub-periods.	In the study, a literature review on the effects of the 2001 crisis on the Turkish economy is presented.	2012	10	9
Demir, P. & Aral, S.	“The Economic and Socio-Economic Analysis of Integration for Production and Industry in Dairy Industry Enterprises in Kars Province”	The aim of the study is to investigate the socio-economic structures and annual activities of enterprises operating in the dairy industry and to determine the measures that can be taken to increase their profitability and productivity.	The scope of the study consists of milk factories and dairy farms operating in the Dairy Industry.	In the study, statistical inferences were made by using the financial and activity data obtained from 35 randomly selected businesses in terms of milk factories and dairy businesses operating in the province of Kars in Turkey.	2010	9	6
Kara, A. H.	“Monetary Policy in the Post-Crisis Period”	The aim of the study is to evaluate the results regarding the implementation of the new monetary policy adopted by the Central Bank of the Republic of Turkey (CBRT) since 2010.	The scope of the study consists of the evaluation of the monetary policy implemented by the CBRT since 2010.	In the study, statistical calculations and inferences are presented in the evaluation of the new monetary policy by using central bank data, gross domestic product growth rate, core inflation, policy rate, central bank balance sheets and similar economic data.	2012	8	11

Karacavus, B.	“Optimization of Solar Domestic Hot Water System for Certain Climate Zones of Turkey”	The aim of the study is to investigate the optimization of solar hot water system in different climatic regions in Turkey.	The scope of the study consists of data on optimizing the solar hot water system for Edirne, İzmir, Trabzon, Hakkari provinces located in different climatic regions of Turkey.	In the study, the optimization of the solar hot water system in different climatic regions was analyzed annually with certain dimensions. In the study, system design and optimization were performed by combining TRNNSYS and GenOpt software packages.	2017	7	6
---------------	---	--	---	--	------	---	---

When the data presented in Table 3 is examined, it is seen that the Turkish publication titled “Financial Stability and Monetary Policy”, which is the most cited with 20 citations in the field of financial accounting, was produced by Basci, E. and Kara, H. in 2011 (Google academic citations: 61).

Table 4. Information on the Five Authors with the Most Publications at Financial Accounting on the Web of Science Database

Author Names	Country	Number of Publications	Average Citations Per Publication
Thomas, W.B.	USA	6	110
Hope, O.K.	USA	5	92
Hopkins, P.E.	USA	6	19.33
Kohlbeck, M.	USA	6	17.16
Jamal, K.	USA	6	6.33

Table 4 presents information about the top five authors with the most publications on accounting. As can be seen from the table, the country of these authors is the United States. In addition, the first four authors have six publications each, and Thomas, W.B., ranks first with an average number of citations of 110. Hope, O.K., who is at the last of the list, has 5 publications on financial accounting and an average number of 92 citations to his publications.

Table 5: Information about the top five journals with the most publications on Financial Accounting on the Web of Science Database

Journal Name	Number of Publications	Impact Factor of the Journal *	Web of Science Category of the Journal *
Accounting Horizons	35	2.162	Business, Finance
Accounting Review	33	4.301	Business, Finance
Issues in Accounting Education	29	-	Business, Finance
Accounting Organizations and Society	26	4	Business, Finance
Contemporary Accounting Research	21	3.543	Business, Finance

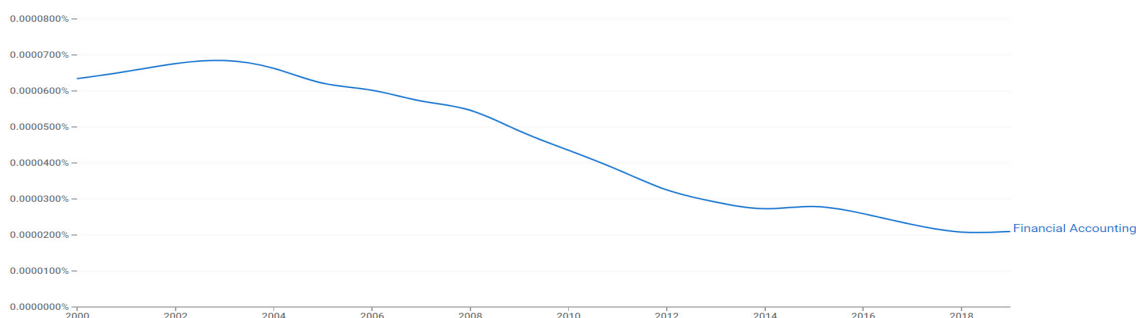
* The publication impact factors, and journal Web of Science category shown in Table 4 were taken from the 2020 Web of Science

Table 5 lists the top five journals with the most publications on financial accounting in the Web of Science database. The table shows that 35 of these publications were published in Accounting Horizons in the business and finance category with an impact factor of 2,162.

Table 6: Information on the Five Universities with the Most publications at Financial Accounting on the Web of Science Database

Name of the University	Number of Enrollment	Rate of Total Enrollment (%1.009)
State University System of Florida	23	2.779
University of Texas System	20	1.982
University of North Carolina	15	1.487
University System of Georgia	15	1.487
University of Houston	13	1.288

Table 6 lists the five universities with the most publications on financial accounting in the Web of Science database. According to the table, the most publications were published at the State University System of Florida (23 publications). Figure 1 shows the frequency and level of interest of financial accounting books published online between 2000 and 2018, provided by the Google Books Ngram Viewer programme.

Figure 1. Google Ngram Online Books About Financial Accounting Between 2000-2019

Reference: Google Books Ngram Viewer, 2021.

According to the data presented in Figure 1, it is seen that the number of books published on financial accounting reached its highest level in 2003 and followed a steady decline from 2003 to 2014.

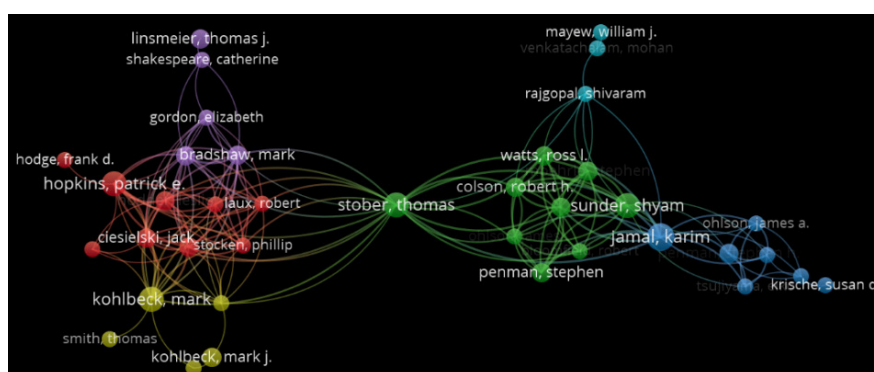
6. Analysis of Financial Accounting Publications in Web of Science Database with VOSviewer Software Program

6.1. Mapping Based on Co-Authorship Data

The study includes analysis and visualization of co-authorship data in three categories: Authors, Organizations, and Countries.

6.1.1. Authors Mapping

Below is the network map of the relationships between the authors who authored the publications on financial accounting in the Web of Science database (see Figure 2). While creating this map, the minimum number of documents for an author is “2” and the minimum number of citations for an author’s document is “0”. In this context, 208 out of 2,166 authors meet these thresholds, and the total strength of the citation links with other authors for each of the 208 authors is calculated, and the network map is created by selecting the 208 authors with the highest power.

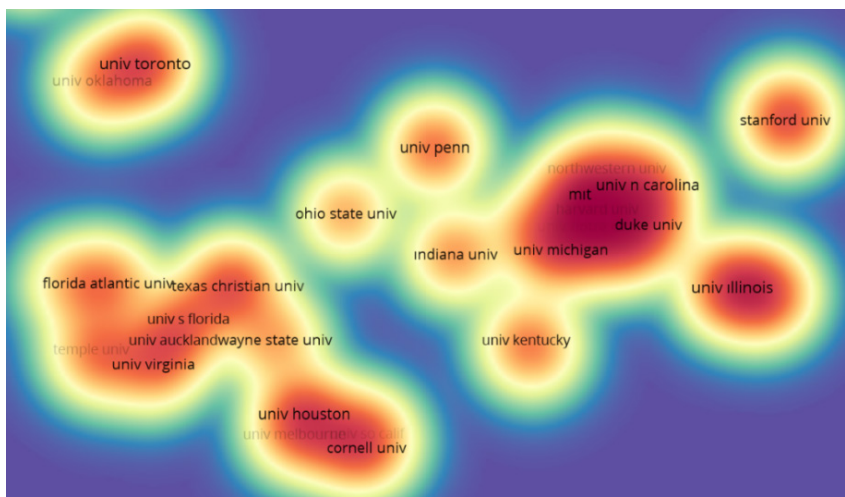

Figure 2. Network Mapping of the Relationship between Authors Who have Publications on Financial Accounting in The Web of Science Database with VOSviewer Software Program

Looking at the network map shown in Figure 2, it can be seen that there are several clusters of different colors. Stober, Thomas, who is in the middle according to the map, seems to be the author with the highest connection strength. Linsmeier, Thomas J., Kohlbeck, Mark J., Mayew William J., and Krishe, Suzan D., who are further away from Stober, Thomas, appear to have a lower connection strength.

6.1.2. Mapping of The Institutions

The density map of institutions publishing on financial accounting in the Web of Science database is shown below (see Figure 3). In creating this map, the minimum number of documents belonging to an institution was set as “5” and the minimum number of citations received was set as “0”. In this context, 55 of the 1.051 institutions meet these thresholds, and the density map was created by selecting the 310 institutions with the highest overall performance.

Figure 3. Density Mapping of the institutions with the Most Publications on Financial Accounting in the Web of Science Database with VOSviewer Software Program

Looking at the data in the density map shown in Figure 3, we see that universities publish more intensively in financial accounting compared to other institutions. Carolina University, University of Illinois, University of Houston, University of Florida, and MIT, which are shown in red in the density map, are the institutions that have the strongest ties to financial accounting and do the most work in this area. In addition, the map shows that the institutions that collaborate in financial accounting are located in close proximity to each other.

6.1.3. Mapping of The Countries

Below is a network map of countries according to financial accounting publications in the Web of Science database. While creating this map, the minimum number of documents belonging to a country is “2” and the number of citations received by a country is accepted as “0”. In this context, 62 out of 82 countries meet these thresholds. Therefore, the network map was created by calculating the total strength of the partnership ties of the 62 countries with the highest connection strength with other countries.

Figure 4. Network Mapping of the Countries Work the Most in Financial Accounting in the Web of Science Database with VOSviewer Software Program

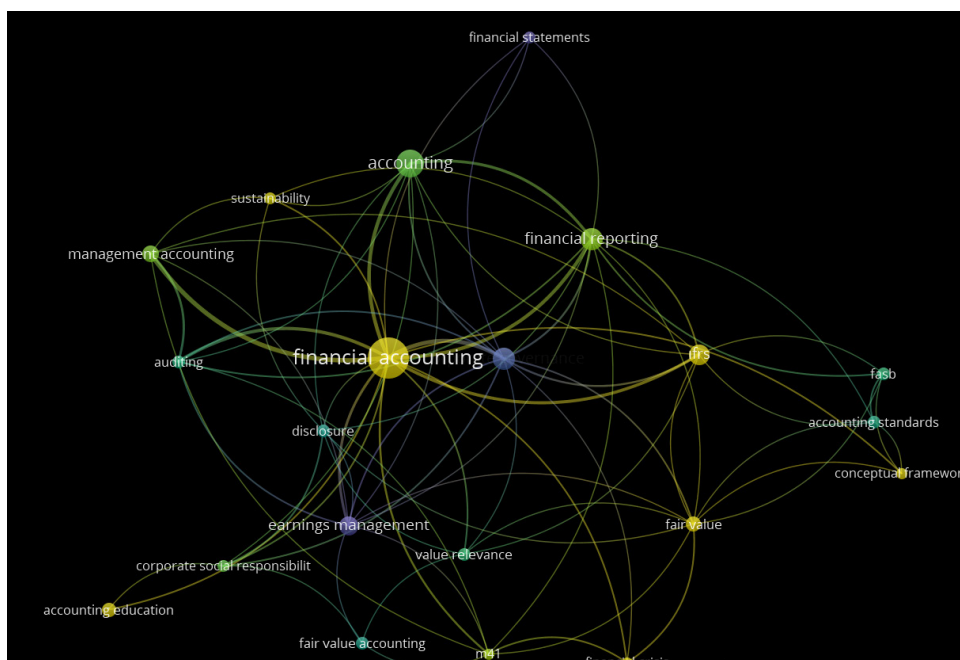
Examining the data in the network map shown in Figure 4, it can be seen that there are several clusters of different colors. From the map, it can be seen also that the countries that collaborate in financial accounting are grouped in close proximity to each other and the country with the strongest and weakest connections are the USA and Croatia respectively.

6.2. Mapping Based on Co-Occurrence Data

Co-occurrence data included in the study were analyzed and visualized in the of author's keywords category.

6.2.1. Keywords Mapping

Below is a network map of publications related to Financial Accounting in the Web of Science database. In creating this map, the minimum number of repetitions of a keyword was set as "10". In this context, 21 of the 2.647 keywords meet these thresholds, and the network map was created by selecting the 21 keywords with the highest total strength.

Figure 5. Network Mapping of the Most Frequently Found Keywords in Financial Accounting in the Web of Science Database with VOSviewer Software Program

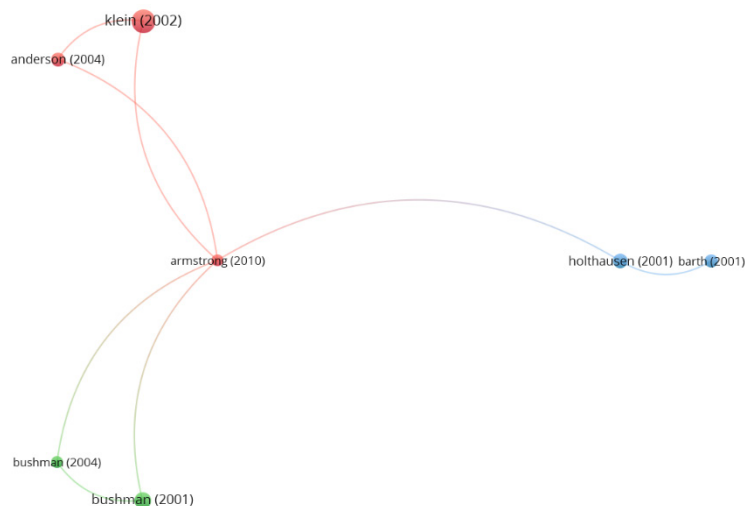
By examining the data in the network map shown in Figure 5, it can be seen that there are several clusters of different colors and the related keywords in financial accounting are clustered in close proximity to each other. According to the map, the strongest keywords in financial accounting are IFRS, financial reporting, accounting, sustainability, accounting, auditing, earnings management and corporate governance.

6.3. Mapping based on Citation data

In the study, citation data were analyzed and visualized in five categories: documents, sources, authors, organizations and countries.

6.3.1. Mapping of Documents

Below is the network map of the main studies that guide the publications on financial accounting in the Web of Science database, that is, the most cited publications. When this map was created, the minimum number of citations for a document was "391". In this context, 10 out of 1,009 documents meet these thresholds, and a network map was created by selecting the 10 documents with the highest total number of citations.

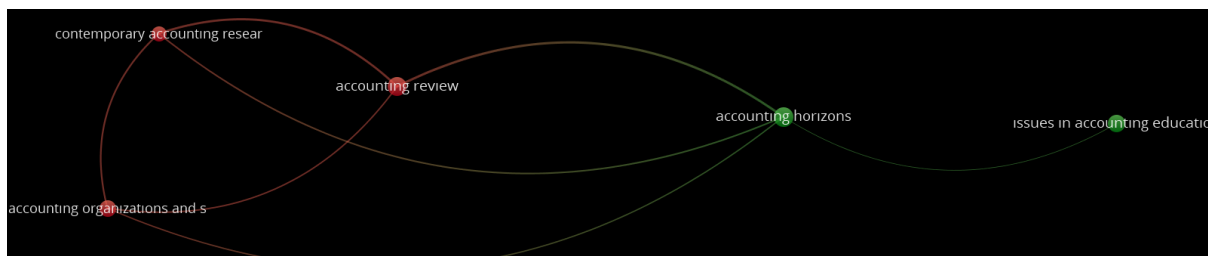

Figure 6. Network Mapping of the most Cited Publications on Financial Accounting in the Web of Science Database with VOSviewer Software Program

Looking at the data in the network map shown in Figure 6, it can be seen that the most frequently cited publications on financial accounting, which can be described as fundamental studies in this field, are shown. From the map, it can be seen that Klein (2002) is the most cited publication among the publications on financial accounting. Moreover, since the publications on the map are widely spaced, it can be said that the topic on which the expertise is studied is broad.

6.3.2. Mapping of Resources

Below is a network map of resources in the Web of Science database of published studies in financial accounting (see Figure 7). While creating this map, the minimum number of documents associated with a resource is “20” and the minimum number of citations for a resource is “0”. In this context, 5 out of 408 sources met this threshold and a network map was created for the 5 sources with the highest total link strength.

Figure 7. Network Mapping of the Relationship Link of the Resources on which Publications on Financial Accounting Published in the Web of Science Database with VOSviewer Software Program

The citation network between the five sources is shown in Figure 7. The map shows that the sources used directly or indirectly in the financial accounting publications are grouped in two different clusters. The map also shows that the most cited source is Accounting Horizons.

6.3.3. Mapping of The Authors

The network map of the authors who published on financial accounting in the Web of Science database is presented in figure 8. While creating this map, the minimum number of documents for an author is “4” and the minimum number of citations for an author is “0”. In this context, a network map was created by selecting 13 authors from 2,166 authors who meet the threshold and have the highest total connection strength.

Figure 8. Network Mapping of Relationship of Authors Publishing on Financial Accounting in the Web of Science Database with VOSviewer Software Program

The citation network between the three authors is shown in Figure 8. From the map, it can be seen that there is only one main link between the authors, the authors are directly related to each other, and the citation links between them are strong. Moreover, it can be seen from the map that Thomas, W.B. is the author with the highest connection strength.

6.3.4. Mapping of The Institutions

The network map of the institutions that contribute the most to the financial accounts in the Web of Science database is presented in Figure 9. While creating this map, the minimum number of documents belonging to an institution is “10” and the minimum number of citations of an institution is “0”. In this context, a network map was created by selecting 6 institutions with the highest total connection power from 1,051 institutions.

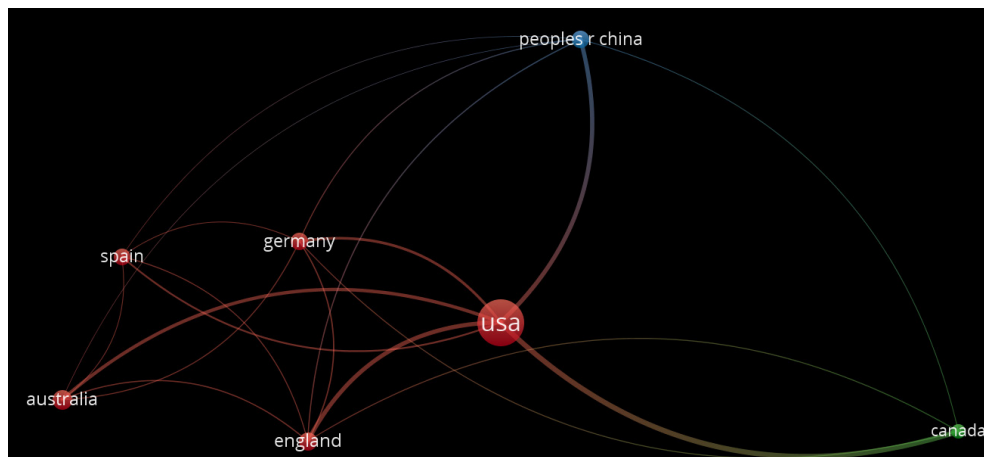

Figure 9. Network Mapping of Relationship Link of Institutions That Contribute Most to Financial Accounting in Web of Science Database with VOSviewer Software Program

Figure 9 shows the citation network of the institutions that contribute the most to the field of financial accounting. Figure shows that they are grouped into six different clusters and that they are directly or indirectly related to each other. In addition, it can be seen also that a significant amount of content in the field of financial accounting is provided by universities.

6.3.5. Mapping of The Countries

Below is a network map of the top contributors to financial accounting in the Web of Science database (see Figure 10). While creating this map, the minimum number of documents for a country is “30” and the minimum number of citations for a country is “0”. In this context, a network map was created by selecting the 7 countries that met the thresholds from 82 countries and had the highest total connection strength.

Figure 10. Network Mapping the Relational Link of Countries Contributing the most Financial Accounting in Web of Science Database with VOSviewer Software Program

Based on the address information of the institutions in Figure 10, the map created ranked the institutions that stood out in the area of financial accounting on the scale of countries. By looking at the network map, it can be seen that the countries that contribute the most to the field of financial accounting are grouped in seven different clusters and that they are directly or indirectly related to each other. The map shows that a significant part of the content in the financial accounting field is provided by the US, and the cooperation network between the US and other countries is quite strong.

6.4. Mapping Based on Bibliographic Coupling Data

Bibliographic matching is when two different sources cite the same publication (Al and Tonta, 2004). Bibliographic matching is illustrated in the figure below.

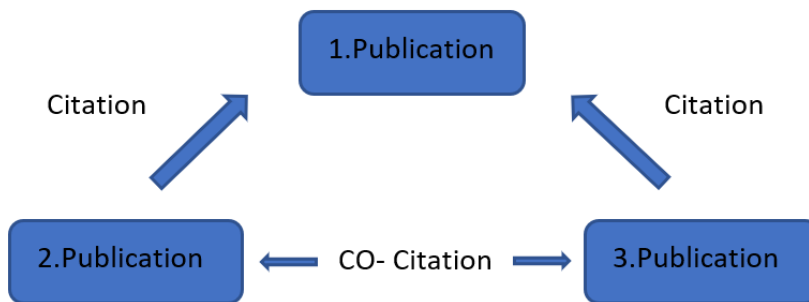

Figure 11. Display of Bibliographic Matching

In this study, the bibliometric matching data was analyzed and visualized in five categories: Documents, Sources, Authors, Organizations, and Countries.

6.4.1. Mapping of The Documents

Below is a network map of the most cited financial accounting publications in the Web of Science database. While creating this map, the minimum number of citations for a document is “100”. In this context, 43 out of 1,009 documents meet these thresholds, and a network map was created by selecting 43 documents with the highest total citations.

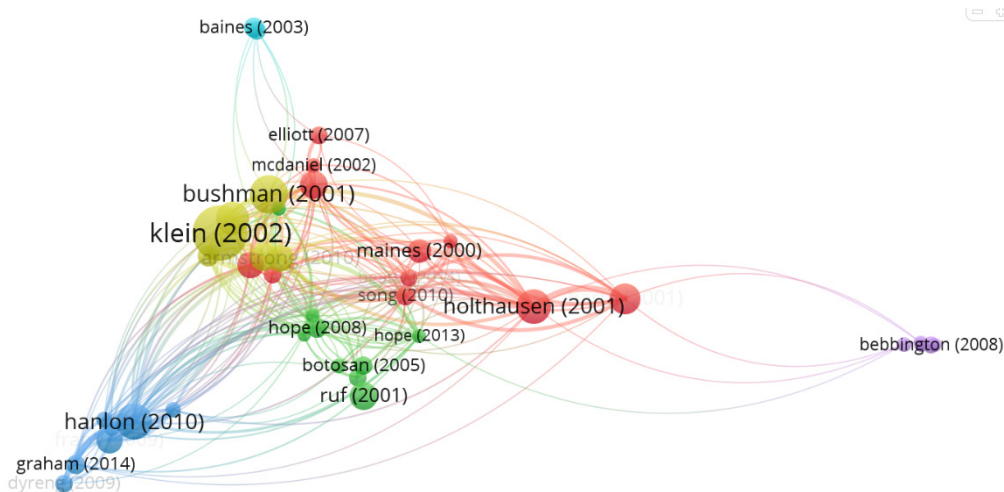

Figure 12. Network Mapping of the Most Commonly Cited Publications on Financial Accounting in the Web of Science Database with VOSviewer Software Program

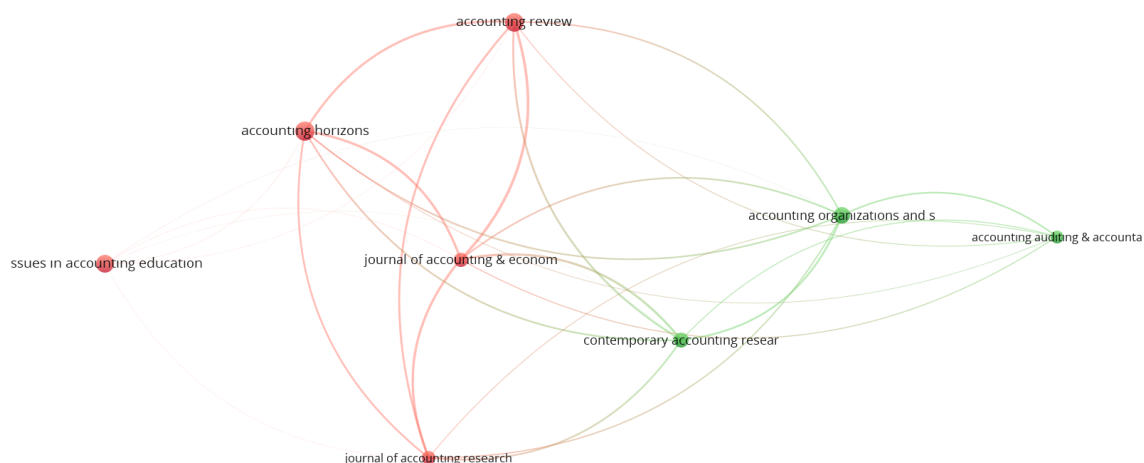
Looking at the data in the network map shown in Figure 12, it can be seen that the most frequently cited publications on financial accounting, which can be described as the most important publications on financial accounting, are shown. From the map, it can be seen that the publications that guide the field of financial accounting are grouped into six different groups. Moreover, it can be observed from the map that the bibliographic network between Klein (2002), Hanlon (2010), Bushman (2001) and Holthausen (2001) are the strongest and most cited publications. It is also worth noting that the bibliographic

network between Graham (2014) and Hanlon (20210) is strong. According to the map, it can be said that the strongest bibliographic matching network was established with Klein (2002).

6.4.2. Mapping of Resources

Below is a network map of publications related to financial accounting in the Web of Science database. In the creation of this map, the minimum number of documents for a source is “15” and the minimum number of citations for a source is “0”. In this context, a network map was created by selecting 8 sources that meet the thresholds and have the highest total link strength from 408 sources.

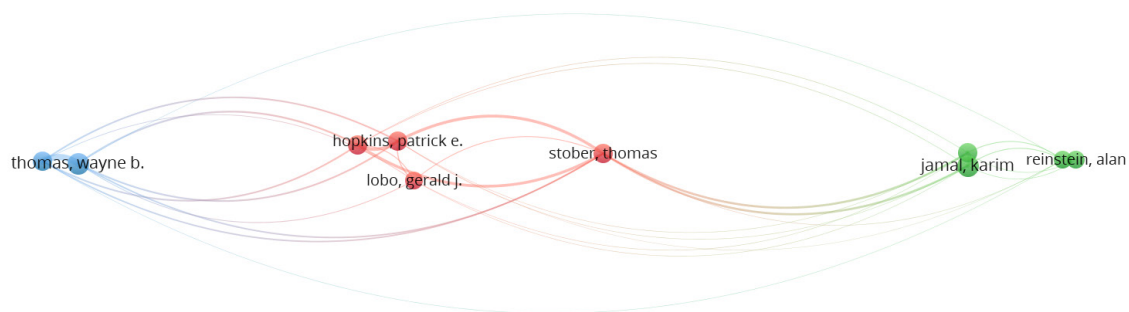

Figure 13. Network Mapping of Financial Accounting Publications in the Web of Science Database with VOSviewer Software Program

Looking at the citation network between the five sources in Figure 13, it can be seen that the sources used in the accounting publications are directly or indirectly grouped in two different clusters. From the network map, it can be seen that the most frequently cited sources are Accounting Horizons, Accounting Review, Issues in accounting education and Accounting Organization and Social.

6.4.3. Authors' Mapping

The network map of the authors who publish in the field of financial accounting in the Web of Science database is presented below (see Figure 14). While creating this map, the minimum number of documents belonging to an author was accepted as “4” and the minimum number of citations by an author was accepted as “0”. Thus, the network map was created by selecting the author with the highest total connection strength by meeting the thresholds from 2,166 authors.

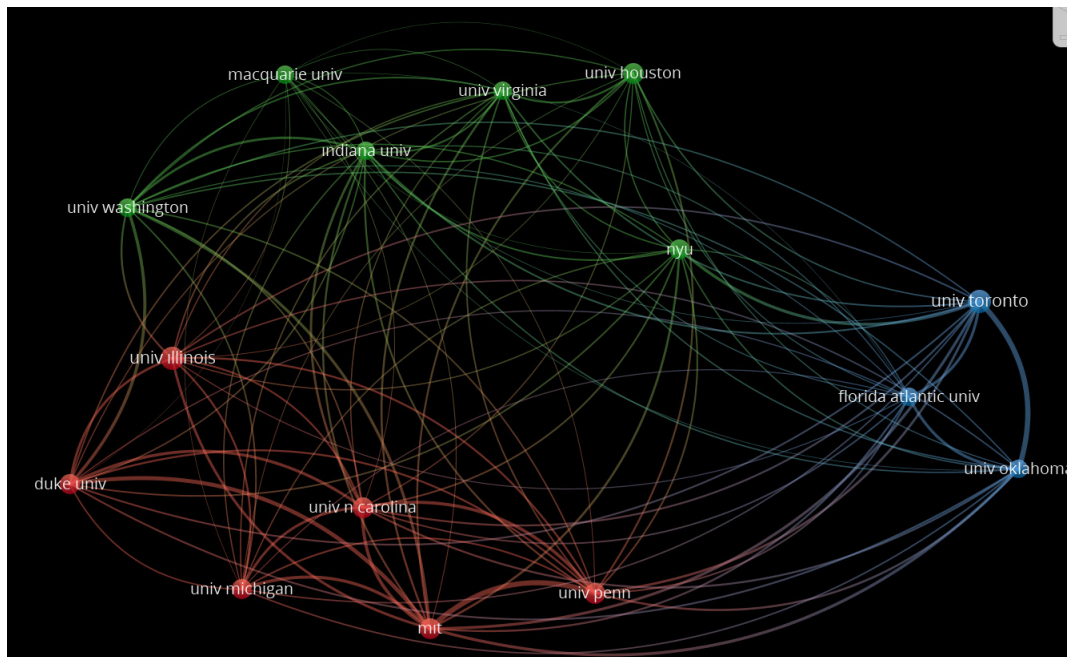

Figure 14. Network Mapping of Authors Publishing on Financial Accounting in Web of Science Database with VOSviewer Software Program

The citation network between the five authors is shown in Figure 14. From the map, it can be seen that the authors are grouped directly or indirectly in three different clusters. According to the map, it can be said that Stober, Thomas, Thomas Wayne B. and Jamal Karim are the authors with the highest connectivity.

6.4.4. Mapping of The Institutions

The network map of the institutions that contribute the most to the field of financial accounting in the Web of Science database is presented below. In the creation of this map, the minimum number of documents belonging to an institution was accepted as “8”, and the minimum number of citations of an institution was accepted as “0”. As a result of this selection, a network map was created by selecting the 15 institutions with the highest total connection strength by meeting the thresholds from 1,051 institutions.

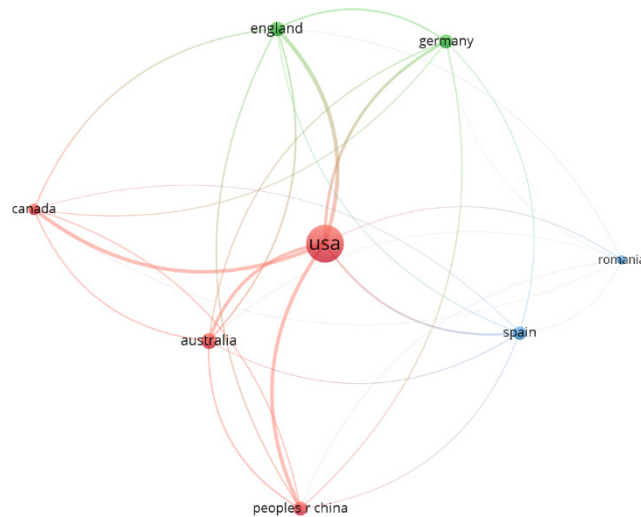

Figure 15. Network Mapping of Institutions That Contribute Most to Financial Accounting on the Web of Science Database with VOSviewer Software Program

Figure 15 shows the citation network of the institutions that contributed the most to the field of financial accounting. From the map, it is seen that these institutions are directly or indirectly related to each other and are gathered in three different clusters. It can also be concluded from the map that a significant amount of content in the field of financial accounting is provided by universities and there is a strong cooperation between the University of Toronto and the University of Oklahoma.

6.4.5. Mapping of The Countries

Below is a network map of the countries making the largest contribution to financial accounting in the Web of Science database. While creating this map, the minimum number of documents for a country is “24” and the minimum number of citations for a country is “0”. As a result of this selection, a network map was created by selecting 8 countries that met the thresholds from 82 countries and had the highest total connection strength.

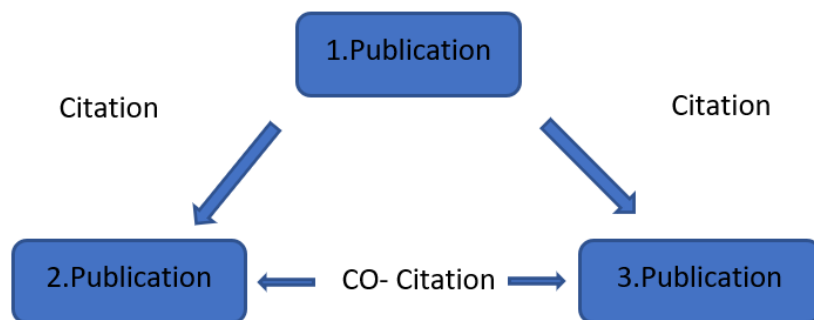

Figure 16. Network Mapping of the Countries that Contribute Most to Financial Accounting in the Web of Science Database Using VOSviewer Software Program

Looking at the network map created using the address information of the institutions in Figure 16, it can be seen that the countries that contribute the most to the field of financial accounting are directly or indirectly connected to each other and are grouped in three different clusters. The map suggests that most of the content in the financial accounting field is provided by the US and the cooperation network between the US and other countries is quite strong. In addition, the map shows that the strongest cooperation networks have been established between the US and Australia, the US and China, the US and Canada, the US and England, and the US and Germany.

6.5. Mapping Based on Co-Citation Data

Co-citation is defined as a source citing two different sources (Small, 1973). The joint reference is shown in the figure below.

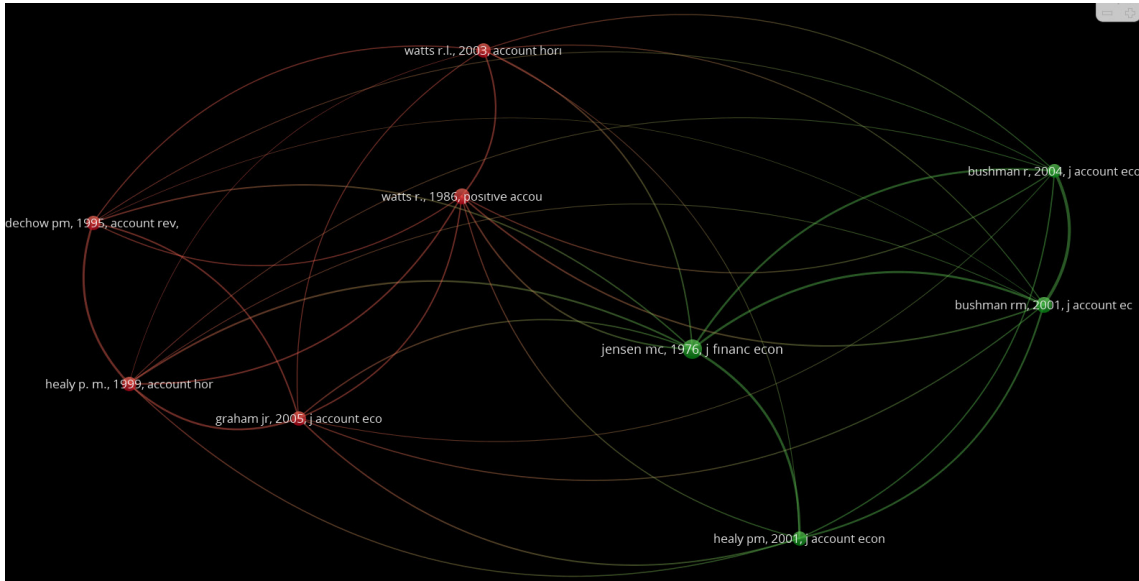
Figure 17. Co-citation

The study analyzed the general citation data and visualized them in three categories: cited references, cited sources, and cited authors.

6.5.1. Mapping Cited References

Below is a map of the references cited in the Web of Science database in the field of financial accounting. When creating this map, the minimum number of citations for a reference was chosen as “33”. As a result of this selection, the network map was created by selecting the 9 references with the highest total link strength, meeting the thresholds from 36,100 references.

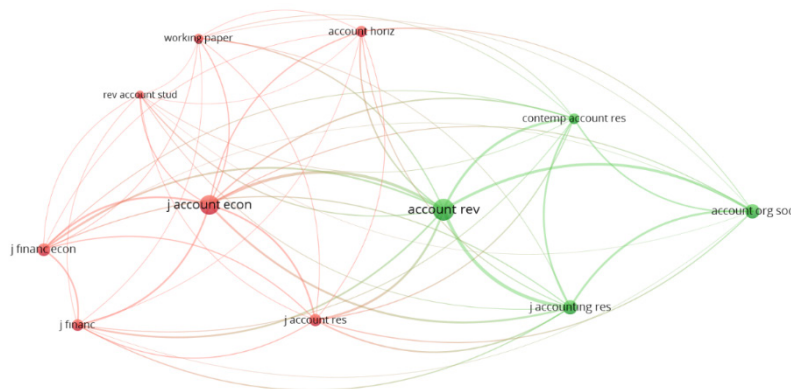
In Figure 18, where the network map of references is shown, we see that there are two clusters, green and red. It can also be seen from the map of Burshman R. (2004) and Bushman R.M. (2001) that there is a direct and strong relationship between Burshman R. in 2004 and Burshman R.M. in 2001.

Figure 18. Network Mapping of References Cited on Financial Accounting in Web of Science Database with VOSviewer Software Program

6.5.2. Mapping Cited Sources

Below is the network map of cited sources in financial accounting in the Web of Science database. In creating this map, the minimum number of citations for a source was set as “241”. As a result of this selection, 11 of 14,975 sources meet these thresholds, and the network map was created by selecting the 11 references with the highest total citations.

Figure 19. Network Mapping of Resources Cited on Financial Accounting on the Web of Science Database with VOSviewer Software Program

The connection strength of the above citation sources is shown in Figure 19 with the network map. It can be seen that there are two clusters in green and red on the map and there is a complex relationship between the citation sources. The size of the circles on the map indicates the importance of the sources. Accordingly, it can be said that Account Review is the most cited and leading source.

6.5.3. Mapping of The Cited Authors

The density map of cited authors in the field of financial accounting in the Web of Science database is presented below. In creating this map, the minimum number of times an author was cited was “117”. As a result of this selection, 7 of the 22,404 authors met these thresholds, and the density map was created by selecting the 7 authors with the highest total citations.

Figure 20. Density Mapping of Cited Authors on Financial Accounting in the Web of Science Database with VOSviewer Software Program

The map of the connection strength density of the above authors is shown in Figure 20. It can be seen that there is more than one cluster on the map. According to the map, the clusters with the highest density consist of clusters with Barth Me, Ball R., and Dehow P.M.

7. Results and Discussion

When the study is compared with other studies in which financial accounting publications are handled with the VOSviewer Software Program, it is possible to say that the findings obtained by the VOSviewer software program in this study are supported by the findings obtained by the bibliometric analysis method. In addition, it is possible to say that the number of data on publications related to financial accounting within the scope of the study is higher than previous studies and that publications with a wider date range are discussed in this study. As a matter of fact, Marina (2021) handled a total of 162 publications indexed on the web in her study, which aimed to analyze the publications that deal with the harmonization of accounting with IFRS using the VOSviewer software program. Within the scope of this study, a total of 1,009 records published between 2000-2021 were accessed and publications related to financial accounting were evaluated from a broader perspective. In addition, although not discussed in other related studies, the trend of online books published on financial accounting within the scope of this study was also analyzed with the Google Book Ngram program. In this context, it has been determined that the number of online books published between 2000-2018 in the field of financial accounting reached the highest level in 2003, and it was in a continuous downward trend between 2003-2014.

According to another finding obtained within the scope of the study, the earnings management keyword, which is one of the most frequently used keywords in financial accounting publications, is the most frequently used keyword, which Kumari and Naresh (2023) determined in their study where they carried out a bibliometric analysis of the publications on the adoption of the International Financial Reporting Standards and its impact on the financial reporting quality is the same as the frequently used keyword. In addition, the keywords of management accounting and accounting education, which are among the most frequently used keywords obtained by Monteiro and Cepêda (2021) in their study aiming to present the bibliometric analysis of publications on accounting information systems, also overlap with the most frequently used keywords obtained within the scope of this study. In addition, the State University System of Florida, which the authors determined among the institutions with more than two publications on accounting information systems within the scope of the study, was determined as the university with the highest number of publications on financial accounting within the scope of this study.

8. Conclusion

According to the results of the co-authorship analysis obtained as a result of the analysis of the bibliographic data obtained from the Web of Science Core Collection database with the VOSviewer software program, the author with the highest link

strength was Stober, Thomas. In addition, it has been concluded that universities publish more than other institutions, and the University of Carolina, University of Illinois, University of Houston, University of Florida are the universities with the strongest connections. In addition, it was concluded that the country with the strongest connection in co-authorship was the USA, and the country with the weakest connection was Croatia. According to the analysis results based on co-occurrence data, the most used keywords in financial accounting were accounting and financial reporting. In addition to these keywords, sustainability, management accounting, auditing, earnings management and corporate governance keywords were determined as strong keywords in the field of financial accounting. According to the results of the analysis based on the Citation data, the most linked publication among the publications on financial accounting belongs to Klein (2002). The most cited source is Accounting Horizons and the most cited author is Thomas, W.B. In addition, it was concluded that most of the content in the field of financial accounting was provided by the USA. According to the analysis results based on bibliographic coupling data, it can be mentioned that there is a strong bibliographic matching network between Klein (2002), Hanlon (2010), Bushman (2001), Holthasen (2001). In addition, there is a strong bibliographic matching network between Graham (2014) and Hanlon (20210). According to the results of the analysis, it was concluded that the most cited sources are Accounting Horizons, Accounting Review, Issues in accounting education and Accounting Organization and Social. In addition, the authors with the highest connection strength were identified as Stober, Thomas, Thomas Wayne B. and Jamal Karim, and it was concluded that the cooperation between the University of Toronto and the University of Oklahoma was strong. The strongest cooperation network has been established between USA-Australia, USA-China, USA-Canada, USA-England and USA-Germany. According to the results of the analysis based on the co-citation data, it was concluded that there is a direct and strong relationship between the publication of Burshman R. in 2004 and the publication of Bushman R.M. in 2001. In addition, when evaluated in terms of the cited authors, it can be mentioned that there is a strong relationship between Barth Me, Ball R. and Dehow P.M.

According to the results of the bibliometric analysis carried out within the scope of the study, it was concluded that the word financial accounting is mostly used in the discipline of business finance in the publications prepared on financial accounting in the Web of Science database, and the most cited author on financial accounting is Klein, A. (2002). The most cited work in Turkish publications was created in 2010 by Hosal-Akman, Nazlı and Sigma-Mugan. The author with the most publications on financial accounting is Thomas, W.B. The journal with the most publications in the field of financial accounting in the Web of Science database was Accounting Horizons, and the university with the most publications was the State University System of Florida.

In this context, it is possible to say that the trend in the field of financial accounting has been evaluated from a very broad perspective in terms of scanning the literature on financial accounting in the Web of Science between 2000-2021 within the scope of the study. Therefore, it is anticipated that this study, which presents a comprehensive analysis in the field of financial accounting, can guide researchers in future publications. In addition, in the studies to be carried out in the following period, the plan is to analyze the trend in the field of financial accounting with different criteria with the CiteSpace analysis method, which can be described as the continuation of this study.

Peer Review: Externally peer-reviewed.

Author Contributions: Conception/Design of Study- F.K., S.G.; Data Acquisition- F.K., S.G.; Data Analysis/Interpretation- F.K., S.G. ; Drafting Manuscript- F.K., S.G.; Critical Revision of Manuscript- F.K., S.G. ; Final Approval and Accountability- F.K., S.G.

Conflict of Interest: Author declared no conflict of interest.

Financial Disclosure: Author declared no financial support.

References

Al, U., & Tonta, Y. (2004). Citation analysis: sources cited in dissertations completed at hacettepe university department of librarianship. *Information World*, 5(1), 19-47.

Aria, M., & Cuccurullo, C. (2017). Bibliometrix: An r-tool for comprehensive science mapping analysis. *Journal of Informetrics*, 11(4), 959–75.

- Bornmann, L., Stefaner, M., de Moya Anegón, F., & Mutz, R. (2014). Ranking and mapping of universities and research-focused institutions worldwide based on highly-cited papers: A visualisation of results from multi-level models. *Online Information Review*, 38(1), 43-58. doi:10.1108/OIR-12-2012-0214
- De Bakker, F. G. A., Groenewegen, P., & Den Hond, F. (2005). A bibliometric analysis of 30 years of research and theory on corporate social responsibility and corporate social performance. *Business & Society*, 44(3), 283-317. doi:10.1177/0007650305278086
- Demir, H., & Erigüç, G. (2018). Examination of management thought system with a bibliometric analysis. *Business and People Journal*, 5(2), 91-114.
- Eck, N. J. V., & Waltman, L. (2014). Measuring scholarly impact: methods and practice. in Ding, Y., Rousseau, R., & Wolfram, D. (Eds.). *Visualizing Bibliometric Networks* (pp. 285-320). Cham: Springer International Publishing.
- Eck, N. J. V., & Waltman, L. (2021). VOSviewer Manual. Manual for VOSviewer version 1.6.17. pp. 1-54.
- Ellegaard, O. (2018). The application of bibliometric analysis: disciplinary and user aspects. *Scientometrics* 116, 181-202. doi:10.1007/s11192-018-2765-z.
- Gaitán-Angulo, M., Jenny, C. D., Amelec, V., Jenny-Paola, L.-G. & Paula Alejandra, R.-G. (2018). Data mining and big data, lecture notes in computer science. in Y. Tan, Y. Shi, and Q. Tang (Eds.). *Bibliometric Analysis of Social Innovation and Complexity (Databases Scopus and Dialnet 2007–2017)*. (pp. 23–30). Cham: Springer International Publishing.
- Google Books Ngram Viewer. (2021, December 31). Google Books Ngram Viewer. Access address <https://books.google.com/ngrams>
- Kumari, R. & Naresh, G. (2023). Adoption of international financial reporting standards and its effect on quality of financial reporting - a bibliometric study. *International Journal of Managerial and Financial Accounting*. 15(3), 255-281. doi:10.1504/IJMFA.2023.131760
- Kurutkan, M., N. & Orhan, F. (Ed.). (2018a). Analysis of Health Policy With Scientific Mapping Techniques. *İksad Publishing House*, (Chapter 2).
- Kurutkan, M. N. & Orhan F., (2018b). *Bibliometric Analysis of Quality Principles by Visual Mapping Technique*. Sage Publishing. Ankara
- Li, Y., Xu, Z., Wang, X. & Wang, X. (2020). A bibliometric analysis on deep learning during 2007–2019. *International Journal of Machine Learning and Cybernetics*, 11(12), 2807-26. doi: 10.1007/s13042-020-01152-0.
- Marina, A.-G. (2021). Accounting harmonization with IFRS: A bibliometric analysis using vosviewer software. *Revista Economica*, 73(4), 28-40.
- Merigó, J. M., Mas-Tur, A., Roig-Tierno, N., & Ribeiro-Soriano, D. (2015). A bibliometric overview of the Journal of Business Research between 1973 and 2014. *Journal of Business Research*, 68(12), 2645-2653.
- Merigó, J. M., & Yang, J.-B. (2017). Accounting research: a bibliometric analysis: accounting research: a bibliometric analysis. *Australian Accounting Review*, 27(1), 71–100. doi: 10.1111/auar.12109.
- Mokhtari, H., & Saberi, M. K. (2019). Bibliometric analysis and visualization of the journal of artificial societies and social simulation (JASSS) between 2000 and 2018. *Webology*, (16), 166-83. doi: 10.14704/WEB/V16I1/a185.
- Monteiro, A. & Cepêda, C. (2021). Accounting information systems: Scientific production and trends in research. *Systems*, 9(67), 1-25. doi:10.3390/systems9030067.
- Sinkovics, N. (2016). Enhancing the foundations for theorising through bibliometric mapping, edited by R.-J. Bryan J. and D. K. Rudolf R. Sinkovics. *International Marketing Review*, 33(3), 327-50. doi: 10.1108/IMR-10-2014-0341.
- Small, H. (1973). Co-citation in the scientific literature: a new measure of the relationship between two documents. *Journal of the American Society for Information Science*, 24(4), 165-269.
- Yu, Y., Zhang, Z., Gu, Z., Zhong, H., Zha, Q., Yang, L., Zhu, C., & Chen, E. (2020). A bibliometric analysis using vosviewer of publications on covid-19. *Annals of Trafslation Medicine*, 8(3), 816.
- Zupic, I., & Čater, T. (2015). Bibliometric Methods in Management and Organization. *Organizational Research Methods*, 18(3), 429-72. doi: 10.1177/1094428114562629.

Finansal Analizde Metrik Çatışması: FAVÖK ve EVA Karşılaştırması ve Bir Uygulama

Metric Conflict in Financial Analysis: A Comparison and Application of EBITDA and EVA

Hasan Yalçın¹

¹Dr., Crowe HSY, İstanbul, Türkiye

ORCID: H.Y. 0000-0002-9108-6246

ÖZ

Bu çalışmanın amacı, finansal performans ölçümünde yaygın olarak kullanılan iki metrik olan Ekonomik Katma Değer (EVA) ve Faiz, Amortisman ve Vergi Öncesi Kazanç (FAVÖK) arasındaki farklılıkları ve benzerlikleri incelemektir. EVA ve FAVÖK metrikleri, şirket performansını ve kârlılığını değerlendirmede kullanılan önemli araçlar olup; farklı finansal bileşenleri kullanmaları bakımından ayrılmaktadırlar. FAVÖK, finansal tablo temelli hesaplamaya uygun bir metrik iken; EVA metriği hesaplanması için işletmeye özgü ek bilgiler gerekliliği, EVA metriğinin piyasa uygulanması açısından geri planda kalmasına yol açmakla birlikte, çalışma iki metriğin işletmeler açısından farklı önemlerini vurgulamak açısından önem arz etmektedir. Araştırma, çalışma kapsamında ele alınan metriklerin Türk Hava Yolları A.Ş. örneği üzerinden uygulanmasını ve hesaplanmasını içermekte olup, araştırmanın bulguları incelendiğinde; THY'na ait hem FAVÖK hem de EVA metrik değerlerinin pozitif olması işletmenin katma değer yaratan bir işletme görünümüne sahip olduğunu göstermektedir.

Anahtar kelimeler: Finansal Tablolar Analiz, FAVÖK, EVA

Jel sınıflandırması: M40, M41

ABSTRACT

The aim of this study is to examine the differences and similarities between economic value added (EVA) and earnings before interest, depreciation, and taxes (EBITDA), two metrics commonly used in financial performance measurement. EVA and EBITDA are important tools used in evaluating company performance and profitability and differ in terms of the financial components they use. While EBITDA is a metric suitable for calculation based on financial statements, the requirement of additional company-specific information for calculating the EVA metric causes it to be left behind in terms of market application. However, the study is important in terms of emphasizing the difference in importance the two metrics have for businesses. The research includes the application and calculation of the metrics covered in the study on the case of Turkish Airlines Inc. (THY). When examining the research findings, the fact that both the EBITDA and EVA metric values for THY are positive shows it to have the appearance of being a value-creating company.

Keywords: Financial Statements Analysis, EBITDA, EVA

Jel classification: M40, M41

Başvuru/Submitted: 19.07.2023 **Revizyon Talebi/Revision Requested:** 05.12.2023 **Son Revizyon/Last Revision Received:** 11.12.2023 **Kabul/Accepted:** 11.12.2023

Sorumlu yazar/Corresponding author: Hasan Yalçın / hasan.yalcin@crowe.com.tr

Atıf/Citation: Yalçın, H. (2023). Finansal analizde metrik çatışması: FAVÖK ve EVA karşılaştırması ve bir uygulama. *Muhasebe Enstitüsü Dergisi - Journal of Accounting Institute*, 70, 39-57. <https://doi.org/10.26650/MED.1329674>

Extended Abstract

This study presents a comparative analysis of two financial performance measurement metrics: economic value added (EVA) and earnings before interest, depreciation, and taxes (EBITDA). Both metrics are used to evaluate companies' financial performance, and while the EBITDA metric focuses on companies' operational profitability, the EVA metric focuses on overall profitability by including the cost of capital in its calculations. In this respect, the EVA metric tries to determine whether a company is generating more value than it spends to finance its operations. Both of these metrics provide valuable insight into companies' financial performance and can be used to evaluate the effectiveness of management decisions.

The study also includes the historical developments, definitions, formulations, and comparisons of the EBITDA and EVA metrics by explaining the strong and weak aspects of both measures and emphasizing how both measures are widely used in the business world. When examining the two metrics in terms of sectoral application, the EBITDA metric can be seen to be used more frequently in capital-intensive sectors, while the EVA metric is found to be more useful in sectors where intellectual property and other intangible assets play a larger role in creating value. Within the scope of the research, the EBITDA metric is emphasized to have a broader area of application in short-term planning, while the EVA metric can be used for long-term strategic planning. The EBITDA metric can be calculated based on financial statements, while the EVA metric can be calculated by considering additional data beyond financial statement data. In this regard, the EVA metric is found to not have as much applicability as the EBITDA metric due to the need for additional information.

The literature review that has been conducted within the scope of the research shows an extremely low number of studies to have compared the EBITDA and EVA metrics together, and on this point, important studies are seen in the international literature. In this context, the current research is one of the rare studies in the literature to have compared EBITDA and EVA values. When examining the literature in Türkiye, different studies are found to have considered EBITDA and EVA values as financial performance criteria, with an extremely low number of studies having compared the EBITDA and EVA metrics and evaluated their advantages and disadvantages.

This study examines within its scope the application of these metrics on the case of Turkish Airlines Inc. (THY), which has been considered the most valuable brand in Türkiye consecutively between 2018-2022. Another reason for considering THY within the scope of the research is that ranks first in terms of BIST trading volume. The study uses data that were accessed from the Public Disclosure Platform (KAP) and THY's official website. The research findings show both the EBITDA and EVA metric values for THY to be positive, thus giving THY the appearance of a value-creating company.

In conclusion, this study provides a comprehensive overview of how the EVA and EBITDA metrics can be used to evaluate a company's financial performance. Each of these metrics has its advantages and disadvantages, and which metric to use depends on the company's goals and objectives.

When examining the study's obtained findings; future studies and researchers are recommended to conduct research and analyses aimed at a long-term comparison of the EBITDA and EVA metrics. The suggestion is also made to integrate the EBITDA metric, which is based on financial statements, into the generally accepted format of financial statements and to provide stakeholders with additional information on company websites and in the footnotes of financial statements about the EVA metric, especially for companies in the investor relations sector. Having investors and stakeholders include EVA metric values in addition to the EBITDA metric in price determination reports is undeniably important, particularly during public offering periods. In this context, the use of EVA metric data in all calculations for companies that have a negative EVA value but a positive EBITDA metric value underlines the importance of assessing both metrics together.

1. Giriş

Bir şirketin finansal performansı, yatırımcılar, paydaşlar ve yöneticiler için dikkate alınması gereken çok önemli bir husustur. Finansal performansı değerlendirmek söz konusu olduğunda, yatırımcıların ve analistlerin kullandığı çeşitli ölçütler vardır. Bu ölçütlerden veya diğer tanımlaması ile metriklerden yaygın olarak kullanılan iki ölçüm FAVÖK (EBITDA) ve EVA'dır. FAVÖK, Faiz, Vergi ve Amortisman Öncesi Kazanç anlamına gelirken EVA, Ekonomik Katma Değer anlamına gelir. Her iki ölçüm de bir şirketin kârlılığına ilişkin içgörü sağlamakta iken; bu noktada farklı yaklaşımlara sahip olup, işin farklı yönlerine odaklanmaktadırlar (Chelba, vd., 2023).

FAVÖK, bir şirketin işletme performansının bir ölçüsüdür ve genellikle nakit akışı yaratma yeteneğini değerlendirmek için kullanılır ve bir şirketin net gelirine geri faiz, vergiler, amortisman ve itfa payı eklenerek hesaplanır. Faaliyet dışı giderlerin ve muhasebe kârarlarının etkilerini ortadan kaldırarak bir şirketin kârlılığının daha net bir resmini sağladığı için popüler bir metriktir. Öte yandan EVA, bir şirketin finansal performansının daha kapsamlı bir ölçüsüdür. Sermaye maliyetini ve belirli bir işe yatırım yapmanın fırsat maliyetini hesaba katar ve bir şirketin vergi sonrası net faaliyet kârından sermaye maliyetinin çıkarılmasıyla hesaplanır. Bu noktada FAVÖK, operasyonel olmayan giderleri hariç tutarak bir şirketin operasyonel kârlılığına odaklanan, yaygın olarak kullanılan bir finansal ölçü iken; EVA ise, bir şirketin gerçek ekonomik kârını sermaye maliyetini dikkate alarak ölçmektedir.

Metrikler, yatırımcılar tarafından bir şirketin finansal sağlığını ve işletme değerini tespit etmek için, analistler tarafından bir sektördeki şirketleri karşılaştırmak amaçlı veya yönetim tarafından iyileştirme ve stratejik karar verme alanlarını belirlemek amaçlı kullanılabilir. EVA ve FAVÖK metrikleri arasındaki benzerlikleri ve farklılıkları anlamak, şirket performansını etkin bir şekilde değerlendirmek için çok önemlidir. Genel olarak, bu araştırma makalesi, finansal performans değerlendirmesinde kullanılan ölçümler olarak FAVÖK ve EVA'nın kapsamlı bir şekilde anlaşılmasını sağlamayı amaçlamaktadır. Metodolojilerini, avantajlarını, dezavantajlarını ve uygulamalarını inceleyerek finansal performans değerlendirmesi konusundaki literatüre katkıda bulunmayı ve uygulayıcıların bu ölçütlerin seçimi ve kullanımına ilişkin bilinçli kârarlar almalarına yardımcı olmayı amaçlamaktadır.

2. FAVÖK Kavramı Ve Tarihsel Gelişimi

FAVÖK, Faiz, Vergiler, Amortisman ve Amortisman Öncesi Kazançların kısaltmasıdır ve bir şirketin işletme performansını değerlendirmek için kullanılır (Iotti ve Bonazzi, 2012). FAVÖK, vergi, faiz gideri, faiz geliri ve amortisman karşılığı ayrılmadan önce sürdürülen faaliyetlerden elde edilen gelir olarak tanımlanır ve bir şirketin kazançlarına, amortisman ve itfa payları gibi belirli muhasebe uygulamalarından etkilenmeden bakma imkânı verir.

1980'ler öncesinde, bir şirketin borçlarını ödeme yeteneğinin ana belirleyicisi genellikle faiz ve vergi öncesi kazanç (FVÖK) veya işletme geliri olarak kabul edilirdi. Ancak, 1980'lerden sonra, FAVÖK (Faiz, Vergi, Amortisman ve İtfa Öncesi Kar) bu durumu değiştirdi ve özellikle defter değeri ile satın alma değeri arasında bir fark olan şirketlerin değerlemesinde kullanılmaya başlandı (Nissim, 2019). Kaldıraçlı alımların artmasıyla birlikte, FAVÖK'ün bir şirketin nakit akışını ve ödeme yeteneğini daha doğru bir şekilde ölçebileceği düşüncesi yaygınlaştı. Bu yeni kavram, ödenen şerefiyeleri haklı çıkarmak için kullanılan mantıksal argümanlara dayanmaktadır. Bu aşamadan sonra, FAVÖK'ün kullanımı genişletilmiş ve iflas tehlikesi olan şirketlerin gelecekteki nakit akışlarını belirlemek ve göstermek için kullanılmıştır (King, 2001). Bu bağlamda, gelişmekte olan ekonomilerdeki şirketlerin sermaye yapısını inceleyen bir çalışma, FAVÖK'ün şerefiye dalgalanmaları üzerinde önemli bir etkisi olduğunu göstermiştir (Chelba, vd. 2023). FAVÖK'ün basit mantıksal açıklaması ve kullanım kolaylığı, bu uygulamanın yaygınlaşmasını sağlamıştır ve sonraki dönemlerde, durum ne olursa olsun, tüm şirketler için kullanılmıştır. FAVÖK'ün farklı amortisman ve vergilendirme yöntemlerinin etkisini dışarıda bırakabilme yeteneği, bu gelişmenin önemli bir parçası olmuştur (Persson ve Stahlberg, 2007). Bu dönemde FAVÖK, birleşme ve satın almalarda (M&A) şirketlere değer biçmek için önemli bir metrik haline gelmiştir. Birçok yatırım bankacısı ve birleşme ve satın alma danışmanı, şirketin gelecekteki nakit akışı potansiyelinin net gelirden daha iyi bir göstergesi olarak kabul edildiğinden, bir şirketin gerçeğe uygun değerini değerlendirmek için FAVÖK çarpanlarını kullanmıştır (Cormier, vd.

2017). Bu gelişimler takiben FAVÖK; zaman içerisinde bir hisse senedinin, değerinin altında olup olmadığını değerlendirmek için kullanılan bir ölçü konumuna ulaşmıştır.

2.1. FAVÖK Metrik Değerinin Hesaplanması

FAVÖK değerinin hesaplama adımlarını sınırlayacak olursak; bir işletmenin faaliyet gelirlerine amortisman tutarının eklenmesi ile FAVÖK değerine ulaşılmaktadır (Nissim, 2019).

$$\text{FAVÖK} = (\text{Brüt Kar} - \text{Genel Yönetim Gideri} - \text{Pazarlama Gideri}) + \text{Amortisman Gideri}$$

FAVÖK Hesaplamasında kullanılan değişkenler incelendiğinde; bir şirketin brüt gelirini elde etmek için şirketin toplam geliri ve satışları analiz edilir. Ardından, faaliyet gelirini hesaplamak için şirketin işletme giderleri brüt gelirden çıkarılır. Bu giderler, yeni ürünlerin araştırılması ve geliştirilmesi, çalışan maaşları, pazarlama giderleri ve diğer birçok kalemlerle ilgili giderleri içerebilir. Dolayısıyla faaliyet geliri, bir şirketin gelirinden işletme giderlerinin çıkarılmasıyla bulunur. Bu gelir faaliyet kârı veya faiz ve vergi öncesi kâr (EBIT) olarak da bilinir (Chen ve Dodd, 2001). Amortisman bir şirketin sabit varlıklarının değerindeki zaman içindeki düşüşü temsil eden gayri nakdi bir gider olarak tariflenirken, itfa payı ise patentler ve ticari markalar gibi maddi olmayan duran varlıkların değerindeki zaman içindeki düşüşü temsil eden diğer bir gayri nakdi giderdir. Türkçe uygulamasında amortisman kavramı itfa payını da içerecek şekilde kullanılır.

2.2. FAVÖK Metrik Değerinin Avantajları

FAVÖK bir şirketin finansman yapısının, vergilerinin ve sabit varlık yatırımlarının etkisinden önceki kârlılığının bir ölçüsüdür ve bir şirketin nakit akışını değerlendirmek için yararlı bir araçtır. Bir şirketin işletme kârlılığını, nakit akışını ve büyüme ve genişleme potansiyelini değerlendirmek için yatırımcılar, analistler ve diğer finans uzmanları tarafından yaygın olarak kullanılır (Nissim, 2019). FAVÖK, bir şirketin nakit akışını etkileyebilecek işletme sermayesi veya sermaye harcamalarındaki değişiklikleri hesaba katmamakla birlikte, yatırımcılar, paydaşlar ve yöneticilere kullanım aşamasında bazı avantajlar sağlar (Ivashina ve Kovner 2011).

Her şeyden önce FAVÖK finansal analizde bir şirketin operasyonel kârlılığının daha doğru bir şekilde değerlendirilmesine izin verebilir. Faiz, vergi ve amortismanı hariç tutarak, raporlanan kazançları etkileyebilecek daha değişken ve subjektif faktörlerin bazılarını ortadan kaldırabilir (Iotti ve Bonazzi, 2012). Bu durum FAVÖK'ün bir şirketin ana faaliyetlerinden nakit akışı yaratma kabiliyetine ilişkin daha güvenilir bir tahmin sağlayabileceği anlamına gelir. İşletme performansına odaklanarak yatırımcılara ve analistlere bir şirketin ana faaliyetlerinden kâr elde etme yeteneğini değerlendirmesine olanak sağlayabilir (Grant ve Parker 2002).

FAVÖK, amortisman ve itfa giderlerinin rapor edilen kazançları önemli ölçüde etkileyebileceği sermaye yoğun sektörlerdeki şirketler için yararlıdır. Şirketin sermaye yapısından veya vergi durumundan bağımsız olarak kârlılığının bir ölçüsü olarak kullanılır ve farklı sermaye yapılarına sahip şirketlerin karşılaştırılmasına olanak sağlar. Bir şirketin borç veya özkaynak kullanımı gibi finansman kararlarından etkilenmeyen bir işletme performansı ölçüsü olarak FAVÖK, sermaye yapılarına bakılmaksızın şirketlerin görece kârlılıklarını karşılaştırmak için de kullanılabilir (Elliffe, 2017). Aynı endüstri veya sektördeki farklı şirketler arasında kârlılığın daha kolay karşılaştırılmasına olanak sağlar. Bunun yanı sıra bir şirketin zaman içindeki performansını değerlendirmek için de yararlıdır. Bir şirketin birkaç çeyrek veya yıl içindeki performansını izlemek için FAVÖK'ü kullanılabilir. Bu, gelecekteki performans tahmin etmek ve yatırım kararları almak için değerli bir araçtır ve bir şirketin işletme performansındaki eğilimleri ve kalıpları belirlemelerine olanak tanıyabilir.

FAVÖK bir şirketin işletme performansını ölçtüğü ve faaliyet dışı giderlerin etkisini hariç tuttuğu için, analistlerin ve yatırımcıların satışlardaki veya maliyet yapısındaki değişikliklerin bir şirketin kârlılığını nasıl etkilediğini daha iyi anlamalarına yardımcı olabilir. Bu husus özellikle sabit kıymetlere önemli yatırımların gerekli olduğu imalat veya nakliye gibi sektörlerdeki şirketler için özellikle önemli bir ölçüm faktörü olarak ortaya çıkar. FAVÖK bir şirketin kâr elde etme yeteneğinin etkili bir ölçüsü olarak kabul edilmektedir. Tipik olarak, yüksek FAVÖK marjına sahip şirketlerin, sağlıklı bir kazanç elde ettikleri kabul edilmektedir.

FAVÖK bir kuruluşun mali sağlığı hakkında bilgi sağlayan yaygın olarak kullanılan bir mali ölçüdür (Zaporozhtseva vd. 2020). Aynı zamanda FAVÖK bir şirketin borç ödeme kabiliyetini değerlendirmek için de yararlı bir araçtır. Genellikle borç sözleşmelerinde bir şirketin borç yükümlülüklerini yerine getirmek için nakit akışı yaratma yeteneğinin bir ölçüsü olarak algılanabilir ve bu bağlamda finans kuruluşları, kreditorler, bir şirketin borç kapasitesini değerlendirmek ve kredilerin şartlarını belirlemek için de FAVÖK metriğini kullanabilirler (Ivashina ve Kovner, 2011).

FAVÖK'ün bir diğer önemli kullanımı da şirketlerin değerlerinin tespit edilmesi noktasıdır. FAVÖK, bir şirketin temel kârlılığının daha net tespitini sağlayabildiği için, bir işletmenin değerini tespit ve tahmin etmek için kullanılabilir (Ivashina ve Kovner 2011). Bu genellikle bir şirketin FAVÖK'üne bir kat (çarpan) uygulanarak yapılır. Çarpan, sektöre ve şirketi etkileyen belirli faktörlere bağlı olarak değişir. Yatırımcılar ve finans uzmanları, bir şirketin FAVÖK'ünü hesaplayarak şirketin gerçek değerini tahmin edebilir. Dolayısıyla FAVÖK kullanımı bir şirketin değerinin düşük, adil veya aşırı değerli olup olmadığını belirlemelerine ve hisseleri ne zaman alıp satacakları konusunda daha bilinçli kârarlar vermelerine de yardımcı olabilir.

FAVÖK potansiyel satın alma hedeflerinin belirlenmesine de yardımcı olabilir. FAVÖK, sermaye yapısından veya vergi durumundan bağımsız olarak bir şirketin kârlılığının bir ölçüsünü sağladığından, genellikle birleşme ve satın almalarda bir değerlendirme ölçütü olarak kullanılır (Christian, ve Jones. 2004). Alıcılar, bir hedef şirket için ödemek istedikleri fiyatı belirlemeye yönelik FAVÖK'ü kullanabilirken, satıcılar ise şirketleri için istedikleri fiyatı haklı çıkarmak için FAVÖK'ü kullanabilirler. FAVÖK, faiz giderleri dikkate alınmadan önce işletme performansının bir ölçüsünü sağladığından kaldırıcı şirketlerin değerlendirilmesinde özellikle yararlıdır (Grigorieva ve Petrunina, 2015). Bu, kaldırıcı şirketleri değerlendirirken net gelirden daha güvenilir bir ölçüm yapma potansiyeline sahiptir (Ivashina, ve Kovner, 2011).

Ayrıca FAVÖK, muhasebe ve vergi değişikliklerinden daha az etkilenmekte ve net gelir gibi diğer ölçümlere kıyasla muhasebe manipülasyonlarına karşı daha az hassas bir yapıya sahiptir (Godwin ve Jones, 2002). Bunun nedeni, kolayca manipüle edilebilen faiz, vergiler, amortisman ve itfa gibi kalemleri içermemesidir. Bu yönü ile FAVÖK, bir şirketin zaman içindeki temel operasyonel performansının daha doğru bir ölçüsü olabilir.

2.3. FAVÖK Metrik Değerinin Sınırlamaları

FAVÖK bir şirketin mali performansını değerlendirmek için yaygın olarak kullanılan bir mali ölçü olmasına rağmen göz önünde tutulması gereken bazı sınırlamaları söz konusudur. FAVÖK, bir şirketin ödemesi gereken belirli harcamaları hariç tuttuğundan, bir şirketin kazançları hakkında aşırı iyimser bir görüş sunan çarpık bir metrik olarak algılanabilir. Bu husus analistlerin ve yatırımcıların bir şirketin tüm harcamalarını göz önünde bulundurarak gerçek kârlılığını belirlemesini zorlaştırabilir.

Her şeyden önce FAVÖK bir şirketin nakit akışını etkileyebilecek işletme sermayesi veya sermaye harcamalarındaki değişiklikleri dikkate almamaktadır (Eastman, 1996; Hong, vd. 2023). Dolayısıyla bu durum işletme sermayesinde negatif değişime sahip bir şirketin FAVÖK'ünün önerdiğinden daha düşük nakit akışına sahip olabilme ihtimalini gündeme getirir. Basit tanımlaması ile işletme sermayesi, bir şirketin faaliyetlerini finanse etmek için elinde bulundurduğu para miktarı olarak tanımlanır. İşletme sermayesindeki değişiklikleri göz ardı etmek, koşullara bağlı olarak bir şirketin değerinin düşük veya aşırı değerlendirilmesine yol açabilir (Hong, vd. 2023). Ayrıca, bazı şirketler finansal performanslarını gerçekte olduğundan daha iyi göstermek için FAVÖK'ü manipülasyon amaçlı kullanabilir.

FAVÖK bir şirketin büyümesi ve gelecekteki kârlılığı için gerekli olan maddi duran varlık yatırımları olan sermaye harcamalarını içermemektedir (Luciano, 2003). Sermaye harcamaları, işletme için fiziksel varlıkların veya ekipmanın satın alınmasını ifade etmekle birlikte; mülk, tesis ve teçhizata dönüştürülmekte ve zaman içerisinde ilgili varlıkların ekonomik ömürleri dikkate alınarak amortisman tabii tutulmaktadır. FAVÖK, sermaye harcamalarını hariç tutarak, bir şirketin kazançlarının ve kârlılığının daha yüksek algılanması yolu ile yatırımcıları ve analistleri yanlış yatırım kararları almaya yönlendirebilir. Sermaye harcamaları, bir şirketin uzun vadeli büyüme potansiyelini etkileyebilir ve yalnızca FAVÖK'e güvenmek, bir şirketin geleceğine yatırım yapma yeteneği hakkında fikir vermeyebilir.

FAVÖK, amortisman ve itfa payları gibi bir şirketin kârlılığını artırabilecek gayri nakdi giderleri geri ekler. Giderlerin hesaplama dışında tutulması şirketin finansal performansının FAVÖK tarafından tam yansıtılmamasına neden olur (Lin, vd.2021). Amortisman ve itfa payları varlıkların zaman içindeki değer kaybını yansıtır. Bunları göz ardı etmek, şirketin varlıklarının yanlış bir şekilde değerlendirilmesine yol açabilir ve uzun vadede şirketin değerinin düşük olmasına neden olabilir.

FAVÖK, bir şirketin kârlılığı üzerinde önemli bir etkiye sahip olabilecek faiz ve vergiler gibi faaliyet dışı giderleri göz ardı eder. Bu daha yüksek borç seviyelerine ve daha yüksek faiz ödemelerine sahip bir şirketin net geliri daha düşük olsa bile daha yüksek bir FAVÖK'e sahip olabilmesine imkân sağlar (A Peach, 2015). Yine vergiler, herhangi bir işletme için gerçek bir maliyettir ve bunları göz ardı etmek, bir şirketin performansının olduğundan fazla tahmin edilmesine yol açabilir. Yatırımcılar, yalnızca FAVÖK'e odaklanarak, net gelirle ilgili yapılacak vergi ödemelerini dikkate almayı ihmal edebilirler.

FAVÖK, şirketler tarafından finansal performanslarının gerçekte olduğundan daha iyi görünmesi için manipüle edilebilir (Hrytsenko ve Derkach, 2021). Örneklendirmek gerekirse; bir şirket kısa vadede FAVÖK'ünü artırmak için sermaye harcamalarını erteleyebilir, ancak bu, şirketin uzun vadeli büyüme beklentilerine zarar verebilir.

FAVÖK, tüm sektörler için uygun bir ölçü olmayabilir ve sektöre özgü faktörleri yansıtmayabilir. Bazı sektörler, kârlılığı etkileyen benzersiz faktörlere sahip olabilir ve yalnızca FAVÖK'e güvenmek, bu faktörler hakkında fikir vermeyebilir.

FAVÖK genel kabul gören muhasebe ilkelerine göre hesaplanan bir performans ölçüsü değildir (Moro-Visconti, 2022). Finansal tablolarda *Net Satışlar*, *Faaliyet Kârı* ve *Net Kâr* kalemleri yer almasına karşılık FAVÖK kalemi yer almamaktadır (Godwin ve Jones, 2002). FAVÖK mali tablolarda yer alan bilgiler üzerinden ayrıca hesaplanmalıdır. Bu da muhasebe standartlarına göre bir şirketin finansal performansını doğru bir şekilde yansıtmayabileceği anlamına gelmektedir. FAVÖK'ün standartlaştırılmış bir metrik olmaması, hesaplanmasında ve yorumlanmasında bazı karışıklıklar yaratmaktadır. Muhasebe yöntemlerindeki ve finansal varsayımlardaki farklılıklar, tutarsız hesaplamalara yol açabilmekte ve bu da bazen bir şirketin aşırı veya düşük değerlendirilmesine neden olabilmektedir.

Son olarak FAVÖK şirketin kazançlarını önemli ölçüde etkileyebilecek varlıkların veya yatırımların satışından elde edilen kazanç veya kayıplar gibi faaliyet dışı kalemleri de hariç tutmaktadır.

3. EVA Kavramı ve Tarihsel Gelişimi

EVA kavramının kökleri, 19. yüzyılın sonlarında geliştirilen Artık Gelir Modeli'ne (Residual Income Model-RIM) dayanmaktadır (Stewart, 1994). Artık Gelir Modeli; ekonomik kârı, bir şirketin vergi sonrası net faaliyet kârından, bu kârı elde etmek için kullandığı sermaye maliyetinin düşülmesiyle ölçer (Dodd, ve Chen, 1997). Stern Stewart, RIM modelini genişleterek EVA'yı daha rafine bir finansal ölçüt olarak sunmuştur. Daha sonra 1990'ların başında SS&C danışmanlık firması müşterileri için EVA'yı tescilli bir metrik olarak tanıtmış ve patentini almıştır (Jalbert ve Landry 2003).

EVA metriği, bir şirketin sermaye maliyetini göz önünde bulundurarak yarattığı değeri değerlendirmeyi amaçlayan bir finansal performans ölçüsüdür (Tortella ve Brusco 2003). EVA bir şirketin vergi sonrası net faaliyet kârı ile sermaye maliyeti arasındaki farkı hesaplayarak bir firmanın kârlılığını ve servet yaratma yeteneğini ölçmeyi hedeflemektedir (Brewer, vd.1999). EVA hem şirket tarafından elde edilen faaliyet gelirini hem de kullanılan sermayenin maliyetini dikkate alır (Gupta ve Sikarwar, 2016). Bir firmanın belirli bir süre boyunca yarattığı değeri ölçmek için etkili bir araçtır ve firmanın gerçek ekonomik kârını ölçerek sermayenin verimli kullanımını teşvik eder (O'Byrne, 2016).

EVA bir şirketin gerçek ekonomik performansını her zaman doğru bir şekilde yansıtmayan net gelir ve hisse başına kazanç gibi geleneksel muhasebe ölçütlerinin sınırlamalarına alternatif olarak geliştirilmiştir (Farsio, Degel ve Degner, 2000). Bir şirketin kârlılığının ve değer yaratmasının daha doğru ve kapsamlı bir ölçüsünü sağlamak için tasarlanmış bir metrik olarak kabul edilir (Brewer, vd.1999). Metriğin savunucularına göre EVA yöneticilerin kararlarının mali sonuçlarını anlamalarını sağlamakta ve onları yalnızca değer yaratan stratejileri gerçekleştirmeye teşvik etmektedir (Bausch, vd. 2008). Bu yönü ile EVA'yı maksimize etmenin, belirli koşullar altında net bugünkü değeri maksimize etmeye eşdeğer olduğu ifade edilmektedir (Jalbert ve Landry 2003).

İlk kullanımlarında EVA, öncelikle yatırımları değerlendirmek ve stratejik kararlar almak için bir araç olarak kullanılırken; popülerlik kazandıkça, performans değerlendirme amaçlı olarak daha yaygın bir şekilde kullanılmaya başlanmıştır (Worthington ve West 2001). Bugün EVA, bir şirketin finansal performansını ve değer yaratmasını değerlendirmek için önemli bir ölçüt olmaya devam etmektedir (Abate, Grant ve Stewart, 2004). Bununla birlikte, şirketler karar verme süreçlerine daha geniş bir faktör yelpazesini entegre etmeye çalıştıkça kullanımı ve uygulaması gelişmektedir. Zaman içinde EVA kullanımı önemli ölçüde artmış ve birçok şirket bu metriği temel performans göstergesi olarak benimsemiştir (Al Mamun, Entebang ve Mansor, 2012).

3.1. EVA Metrik Değerinin Hesaplanması

EVA, bir şirketin kullandığı sermaye maliyetinin üzerinde yarattığı değeri ölçen bir finansal performans ölçüsüdür (Lee ve Kim 2009) ve aşağıdaki formül ile hesaplanır:

$$\text{EVA} = \text{Vergi Sonrası Net Faaliyet Kârı (NOPAT)} - (\text{Toplam Sermaye} \times \text{Sermaye Maliyeti})$$

Formülde yer alan NOPAT, şirketin faaliyet gelirlerinden işletme giderleri ve vergilerin düşülmesi suretiyle bulunan vergi sonrası faaliyet kârını ifade ederken, toplam sermaye ise şirketin borç ve öz sermayesinin toplamını ifade eder (O'Byrne, 1999). Yine sermaye maliyeti, borçlanma maliyeti ve öz sermaye maliyeti dikkate alınarak, bir şirketin borç ve öz sermayesinin ağırlıklı ortalama maliyetini ifade eder. Ortaya çıkan EVA rakamı, bir şirketin hissedarları için yarattığı değer miktarını, bu değeri oluşturmak için kullanılan sermaye maliyetini esas alarak ifade eder (Hatfield, 2002). Pozitif bir EVA metriği, bir şirketin ekonomik katma değer yarattığını, negatif bir EVA metriği ise, değeri yok ettiği anlamına gelmektedir.

3.2. EVA Metrik Değerinin Avantajları

EVA, kurumsal dünyada giderek daha fazla tanınmaya başlayan bir performans ölçüm aracıdır (Dodd ve Chen, 1997). EVA'nın en önemli avantajı değer yaratmaya odaklanmış olmasıdır (Stewart, 2013). EVA, bir firmanın gerçek ekonomik kârını ölçerek, yönetimi firmanın genel değerini artıracak kararlar almaya teşvik eder. Firmanın performans hedeflerini karşılamadığı alanları belirlemesine ve düzeltici önlem almasına ve yine genel performansını değerlendirmelerine yardımcı olur (Kyriazis ve Anastassis, 2007). EVA hem nicelik hem de kalite için kapsamlı ve güvenilir bir ölçüm sağlayarak bir firmanın finansal performansını değerlendirmek için değerli bir araç haline getirebilir (Dudin, vd. 2018). Metrik, firma tarafından alınan kararların finansal etkisini ölçmek için basit ve etkili bir araçtır.

EVA metriğinin diğer bir avantajı da sermaye maliyetini dikkate almasıdır (Tortella ve Brusco, 2003). İşletme kârından sermaye maliyetini düşerek, bir firmanın gerçek ekonomik kârının daha doğru ölçülmesine olanak sağlar (Biddle, Bowen ve Wallace, 1997). Şirketin performansını sermaye maliyetini dikkate alarak ölçtüğü ve sermaye maliyetini ve şirketin getirilerini hesaba kattığı için bir şirketin gerçek kârlılığını tasvir edebilmektedir (Kyriazis ve Anastassis, 2007). Bu yönü ile sermayenin etkin kullanımını ve sermaye maliyetinin değerlendirilmesini teşvik etmek için değerli bir araçtır ve bir şirketin yatırdığı sermayeden yeterli getiri elde edemediği yerleri belirleyerek performansını arttırabileceği alanları belirlemeye yardımcı olabilir (Moro-Visconti, 2022).

EVA ayrıca bir şirketin hissedarları için yarattığı değeri değerlendirmek için de yararlı bir ölçüttür (Farsio, Degel ve Degner, 2000). EVA, yatırım getirisini belirlemede ve farklı firmaların performanslarını karşılaştırmada da kullanılabilir (Van der Poll vd., 2011). Aynı zamanda bir şirketin emsallerine ve rakiplerine kıyasla ne kadar iyi yönetildiğini de gösterir (Tortella ve Brusco, 2003). Yine yatırımcılar tarafından farklı şirketleri karşılaştırmak ve yatırım kararları vermek için kullanılan popüler bir performans değerlendirme yöntemidir (Farsio, Degel ve Degner, 2000). Bir şirket, EVA değerini iyileştirmeye odaklanarak genel finansal performansını iyileştirebilir ve hissedar değerini artırabilir (Al Mamun, Entebang ve Mansor, 2012).

Geleneksel muhasebe, kârlar ve gelirler gibi kısa vadeli mali sonuçlara odaklanır ve bir işletmenin hissedarlarına uzun vadeli değer üretme konusundaki başarısı hakkında çok az fikir verir (Aramyan vd. 2006). Ekonomik Katma Değer (EVA),

genel kabul görmüş muhasebe ilkelerine dayanan geleneksel performans ölçütlerine alternatif bir performans ölçüsüdür (Friedl ve Kettenring, 2009). Bir şirketin ekonomik performansının daha doğru bir resmini çizbildiği için EVA'nın geleneksel ölçümlerden daha iyi bir performans ölçüsü olduğu tartışılmaktadır (Al Mamun, Entebang ve Mansor, 2012).

Özetlemek gerekirse EVA, bir şirketin ekonomik kârını ve değer yaratma yeteneğini ölçen güçlü ve yaygın olarak kullanılan bir ölçüttür. Kökeni Artık Gelir Modeline kadar izlenebilir ve 1990'ların başında Stern Stewart & Co tarafından geliştirilmiştir (Rajan, 2000). EVA, şirketlerin gerçek ekonomik kârları ölçerek hissedar değerini en üst düzeye çıkarmaya odaklanmasını sağlar. EVA kavramı, bir şirketin gerçek değerinin, sermaye maliyetini aşan getirilerle belirlendiği fikrine dayanmaktadır ve metriğin mantıksal çıkarımına göre bir şirket ancak yarattığı kazançlarının işe yatırılan sermayenin maliyetini aşması durumunda değer yaratır.

3.3. EVA Metrik Değerinin Sınırlamaları

EVA, bir şirketin mali performansını değerlendirmek için yararlı bir araç olsa da dikkate alınması gereken belirli sınırlamaları vardır (Roztock ve Needy 1999). EVA'nın önemli sınırlamalarından biri, doğru bir şekilde hesaplamak için ayrıntılı veri ve analiz gerektirmesidir (Kyriazis ve Anastassis, 2007). Bu özellikle bu tür analizleri yürütmek için gerekli kaynaklara sahip olmayan küçük şirketler için zaman alıcı ve pahalı bir süreç olabilir. Ayrıca hesaplamalar kolayca karşılaştırılmayacağından, yatırımcıların EVA kullanan farklı şirketlerin finansal performanslarını karşılaştırmasını zorlaştırabilir (Aramyan vd. 2006). Dolayısıyla EVA bir şirketin ekonomik kârının doğru bir ölçüsünü sağlayabilirken, tüm yatırımcılar için pratik bir seçenek olmayabilir. Yine EVA, paydaşlar için kazanç veya kaybın gerçek değerini ölçmede önemli bir faktör olan fırsat maliyetini hesaplamasına dahil etmez (Neto, 2015).

EVA'nın diğer bir dezavantajı, karmaşık ve maliyetli bir hesaplama olması ve sermaye maliyetinin derinlemesine anlaşılmasını gerektirmesidir (Kyriazis ve Anastassis 2007). Ayrıca, subjektif varsayımlara dayanmaktadır ve bu nedenle önyargı ve hatalara tabidir. Bu nedenle, şirketlerin hesaplamaların doğru ve güvenilir olmasını sağlamak için deneyimli bir danışman kullanması önemlidir.

EVA tüm şirketler için, özellikle sermaye yoğun olanlar için uygun olmayabilir. EVA, patentler veya ticari markalar gibi önemli maddi olmayan varlıklara sahip şirketlerin performansını doğru bir şekilde yansıtmayabilir. Bu nedenle, EVA bir şirketin finansal performansını değerlendirmek için yararlı bir araç olabilirken, farklı şirket ve sektör türleri için sınırlamalarını ve uygunluğunu dikkate almak önemlidir. Yine EVA bir şirketin maruz kalabileceği farklı maliyet ve fayda türlerini göz ardı eder ve dolayısıyla sermaye yatırımlarının kârlılığı belirlemede önemli bir faktör olmadığı sektörlerde kullanılması fayda sağlamayabilir (Dierks, 1997; Rugg, vd. 2002).

4. Literatür Taraması

Gerek yerel ve gerekse yabancı literatürde EBITDA ve EVA'nın ayrı ayrı finansal metrik olarak incelenmesine yönelik çok sayıda çalışma mevcut iken (Sharma ve Kumar, 2010); bu iki metriğin karşılaştırılmasına yönelik göreceli olarak daha sınırlı çalışmalar bulunmaktadır. Mevcut çalışmalardan bir kısmının içerik ve sonuçları aşağıda özetlenmiştir.

Mendez 2007 yılında yapmış olduğu çalışmada, 2000-2004 yılları için Şili şirketlerinden seçilen şirketlerle ilgili FAVÖK, FAVÖK Marjı ve EVA karşılaştırması yapmıştır. Çalışmada ulaşılan sonuçlar, FAVÖK'ün Marj FAVÖK olarak ele alınması durumunda yaratılan artı değer bir işareti olabileceği sonucuna ulaşılmıştır.

Visaltanachoti, vd. 2008 yılında yapmış oldukları çalışmada, 2003 ile 2005 yılları arasında ABD'deki 90 sektörden elde edilen verilere dayalı olarak sırasıyla EVA ve geleneksel muhasebe performansı ölçümlerinin sektör getirileriyle ilişkisini incelemiştir. Bu incelemenin sonucunda EVA'nın geleneksel muhasebe tabanlı performans ölçütlerine göre, işletme değeri ile ilgili daha anlamlı bir performans ölçütü olabileceği sonucuna ulaşılmıştır.

Wernke, vd tarafından 2015 yılında yapmış olduğu çalışmada, tek kullanımlık plastik ürünler üreten bir şirketin aylık EVA ve FAVÖK'ün aylık gelişimi incelenmiştir. Bu amprik çalışmada FAVÖK'ün sonuçları değerlendirilen tarihsel serinin tüm

aylarında “olumlu” olurken, bunun aksine EVA 12 aylık performans ölçümünde sadece bir ay olumlu sonuç sergilemiştir. Diğer ifadesi ile EVA’ya göre incelenen 12 performansın 11’inde, sermaye maliyeti net kârı aştığı için şirket değerini yok ettiği görülmüştür.

Stern Stewart & Co.’nun kurucu ortağı Stewart Bennet 2019 yılında yapmış olduğu çalışmada, EVA’nın FAVÖK’e göre daha iyi bir ölçüm sunduğunu savunmuştur. Bu savunmasını desteklemek için Russell 3000 halka açık şirketlerine ilişkin analizinin sonuçlarını öne sürmüştür. Buna göre EVA değer değişimlerinin açıklanmasında FAVÖK’e göre neredeyse %20 daha fazla başarılı olmuştur. Aynı zamanda yine EVA bu değerlerin nasıl iyileştirilebileceğine dair çok daha fazla içgörü sağlamıştır.

Stewart’ın 2019 yılındaki çalışmasının eleştirel yaklaşımı ve karşı görüş olarak Exequity danışmanlık firması yine 2019 yılında kapsamlı bir araştırma raporu yayınlanmıştır. Yayınlanan araştırma raporunda Stewart’ın tezi çürütülmüş ve tüm sektörlerde FAVÖK’ün daha başarılı sonuçlar sunduğu ortaya konmuştur. Exequity firması tarafından yayınlanan çalışma özellikle yakın tarihli FAVÖK ve EVA metriklerini birlikte inceleyen ender çalışmalardandır. Bu özelliği dikkate alınarak adı geçen araştırma raporunun görüşlerine esas dayanak olarak ileri sürülen sonuçlara Tablo 1’de yer verilmiştir.

Tablo 1: EVA ve EBITDA’nın Sektöre Göre Hisse Senedi Fiyatı ile Korelasyonu					
Sector (Industry Subset)	Sample Size	Correlation with Stock Price			
		Average		Median	
		EVA	EBITDA	EVA	EBITDA
Energy	23	0,17	0,31	0,19	0,42
Oil, Gas and Consumable Fuels	19	0,14	0,29	0,19	0,42
Materials	24	0,21	0,60	0,26	0,68
Chemicals	13	0,20	0,66	0,28	0,67
Containers and Packaging	6	0,05	0,36	0,08	0,58
Industrials	62	0,31	0	0,41	0,70
Capital Goods	40	0,24	0,5	0,31	0,58
Machinery	13	0,17	0,44	0,29	0,56
Commercial and Professional Services	9	0,60	0,90	0,73	0,95
Commercial Services and Supplies	5	0,78	0,97	0,9	0,97
Transportation	13	0,29	0,78	0,40	0,79
Consumer Discretionary	58	0,38	0,63	0,44	0,75
Consumer Durables and Apparel	17	0,28	0,62	0,35	0,75
Consumer Services	10	0,52	0,72	0,64	0,80
Retailing	27	0,45	0,66	0,52	0,77
Multiline Retail	6	0,32	0,42	0,39	0,66
Speciality Retail	15	0,61	0,79	0,68	0,77
Consumer Staples	30	0,20	0,33	0,32	0,67
Food and Staples Retailing	5	0,33	0,55	0,5	0,75
Food, Beverage and Tobacco	19	0,13	0,26	-0,07	0,59
Household and Personal Products	6	0,32	0,35	0,5	0,48
Health Care	58	0,20	0,58	0,15	0,73
Health Care Equipment and Services	35	0,25	0,71	0,16	0,87
Health Care Equipment and Supplies	19	0,10	0,73	0,00	0,93
Health Care Providers and Services	15	0,43	0,71	0,45	0,70
Pharmaceuticals, Biotechnology and Life Sciences	23	0,11	0,37	0,14	0,40
Biotechnology	8	0,27	0,42	0,31	0,46
Pharmaceuticals	9	-0,09	0,07	-0,14	0,14
Life Sciences Tools and Services	6	0,22	0,75	0,21	0,92

Financials	35	0.22	0.45	0.29	0.65
Diversified Financials	15	0.42	0.69	0.56	0.85
Insurance	20	0,07	0.26	0.16	0,29
Information Technology	64	0.30	0.66	0.43	0.86
Software and Services	33	0.37	0.67	0.57	0.89
IT Services	20	0.5	0.75	0.80	0.90
Software	13	0.15	0.55	0.19	0.77
Technology Hardware and Equipment	15	-0.03	0.50	-0,25	0.69
Semiconductors and Semiconductor Equipment	16	0.47	0.79	0.53	0.87
Communication Services	17	0.32	0.60	0.4	0.78
Media	7	0.20	0.48	0.34	0.78
Entertainment	6	0.48	0.76	0.71	0.6
Utilities	27	0.07	0.57	-0,01	0.72
Electric Utilities	14	-0.05	0.55	-0.12	0.69
Multi Utilities	9	0.12	0.66	0.20	0.80
Real Estate	30	0.46	0.73	0.58	0.82
Residential REITs	6	0.52	0.89	0.71	0.90
Retail REITs	6	0.9	0.58	0.55	0.54
Specialized REITs	9	0.59	0.85	0.76	0.87
Kaynak: EVA Versus EBITDA—Industry Analysis (2019) https://www.exqty.com/newsroom/eva-versus-ebitda-industry-analysis (E.T.24.06.2023)					

Özetleyecek olursak FAVÖK (Faiz, Vergi, Amortisman ve Amortisman Öncesi Kazanç) ve EVA (Ekonomik Katma Değer), yatırımcılar ve analistler tarafından uzun yıllardır bir işletmenin finansal performansını değerlendirmek için kullanılan finansal ölçütlerdir (Vimrová, 2015).

5. FAVÖK ve EVA Metriklerinin Karşılaştırılması

Her iki ölçümün de güçlü ve zayıf yönleri söz konusu olmakla birlikte; bu farklılıklarına rağmen her iki metrikte iş dünyasında yaygın olarak kullanılmaktadır. Bu bağlamda takip eden bölümlerde EBITDA ve EVA metriklerinin farklı açılardan ele alınarak karşılaştırılması yapılmıştır.

5.1. Karlılık Ölçüsü Açısından FAVÖK ve EVA Metriklerin Karşılaştırılması

FAVÖK ve EVA'ya kârlılık penceresinden bakıldığında; FAVÖK operasyonel kârlılığa odaklanırken, EVA bunun ötesine geçmekte ve sermaye maliyetini hesaba katarak genel kârlılığa bakmaktadır (Vimrová, 2015). EVA, sermaye maliyetini ve şirketin yatırımlarını, finansmanını ve amortismanını dikkate alır ve bir şirketin faaliyetlerini finanse etmek için harcadığından daha fazla değer üretip üretmediğini belirlemeye çalışır. EVA metriği, bir şirketin kattığı ekonomik değeri yansıtır ve bir şirketin genel değerini değerlendirmek için kullanışlıdır. Faaliyet kârından sermaye maliyetinin çıkarılmasıyla hesaplanır ve negatifse, bir şirketin değeri yok ettiğini gösterir (Grishunin, Suloeva, ve Burova, 2022). Öte yandan, FAVÖK metriği değer yaratma veya yok etme hakkında herhangi bir bilgi sağlamaz, sadece faaliyet kârlılığını ölçer. Gelirden işletme giderlerinin çıkarılmasıyla hesaplanır. FAVÖK genellikle bir şirketin faaliyetlerinden nakit akışı yaratma yeteneğinin bir ölçüsü olarak kullanılır (Eastman, 1996). Bir şirket sağlıklı bir FAVÖK marjına sahip olsa da, EVA kapsamında yine de paydaşları için değeri yok ediliyor olabilir (bkz. Wernke, vd, 2015)

EVA ve FAVÖK metrikleri, şirketlerin performanslarını ölçmek için kullandıkları en popüler finansal metriklerden ikisidir. FAVÖK, yönetimin işletme kârlılığına odaklanmasına yardımcı olurken; EVA, yönetimin bir şirketin ekonomik değer yaratma becerisine odaklanmasına yardımcı olur. FAVÖK, kolayca hesaplanabilen basit bir ölçü olduğu için finansal raporlamada sıklıkla kullanılırken, EVA, daha ayrıntılı mali bilgiler gerektiren daha karmaşık bir ölçü olduğundan, genellikle mali raporlamada kullanılmaz. FAVÖK'ün, işletme sermayesindeki değişikliklerini, sermaye harcamalarını ve

vergi yükümlülüklerini hesaba katmaması zayıf yönü olarak ortaya atılırken, EVA'nın ise sermaye maliyeti ve NOPAT için tahminlere ve varsayımlara dayanması, metriğin eksikliği olarak öne çıkarılır.

5.2. İşletme Yöneticileri Açısından FAVÖK ve EVA Metriklerin Karşılaştırılması

FAVÖK, bir şirketin faaliyet kârlılığının bir ölçüsü olduğu için genellikle yöneticiler ve çalışanlar için bir performans ölçütü olarak kullanılır (Roztocki ve Needy, 1999). Öte yandan EVA, bir şirketin sermaye maliyetini hesaba katan daha karmaşık bir ölçü olduğu için tipik olarak bir performans ölçütü olarak kullanılmaz. FAVÖK, şirketin faaliyet kârlılığını ölçtüğü için genellikle bir şirketin finansal performansının bir göstergesi olarak kullanılır (Rozenbaum, 2019). EVA ise şirketin gerçek sermaye maliyetini hesaba katan ekonomik değer yaratma potansiyelini ölçmek için kullanılır (Friedl ve Kettenring, 2009).

EVA, şirketlerin ekonomik değer yaratımlarını iyileştirebilecekleri alanları belirlemelerine yardımcı olabileceği için stratejik planlamada sıklıkla kullanılırken (De Villiers, 1997); aynı olumlu cümle FAVÖK için risk yönetimi açısından tekrarlanabilir. FAVÖK bir şirketin faaliyet kârlılığını ölçtüğü ve şirketin mali sağlığına yönelik potansiyel riskleri belirlemeye yardımcı olabileceği için risk yönetiminde sıklıkla kullanılır.

FAVÖK, bir şirketin borcunu ödeme kabiliyetini değerlendirmek gibi kısa vadeli kararlar almak için daha kullanışlıdır ve bir şirketin işletme nakit akışını ölçtüğü için nakit akışı analizinde sıklıkla kullanılır (Cormier, Demaria ve Magnan, 2017). FAVÖK, genellikle bir şirketin borcunu ödeme yeteneğini ölçen Borç-EBITDA oranı gibi finansal oranlarda kullanılmaktadır. Bu yönü ile bir şirketin borcunu ödeme kabiliyetini değerlendirmek gibi kısa vadeli yönetim kararları için yararlı olabilir (Zaremba ve Szczygielski, 2019). Öte yandan EVA, bir şirketin uzun vadeli değer yaratma potansiyeline odaklanan daha karmaşık bir ölçü olduğundan, genellikle nakit akışı analizinde ve finansal oranlarda kullanılmamaktadır. Ancak bir şirketin ekonomik değer yaratmasını geliştirebileceği alanları belirlemek gibi uzun vadeli yönetim kararları için daha kullanışlıdır ve bir şirketin uzun vadeli finansal sağlığını ve değer yaratma potansiyelini değerlendirmede daha yararlıdır (Grishunin, Suloeva ve Burova, 2022).

5.3. Hissedar Değerinin Ölçümü Açısından FAVÖK ve EVA Metriklerin Karşılaştırılması

FAVÖK ve EVA metrikleri hissedar değerini ölçümlmek için farklı yollar sunmaktadır. FAVÖK, bir şirketin faaliyet kârını ölçmek için kullanılır ve hissedarlar için önemli bir gösterge olarak kabul edilir (Zaremba ve Szczygielski, 2019). Ancak FAVÖK, bir şirketin yatırımcıları için ne kadar değer yarattığı hakkında bilgi sağlamaz. EVA ise bir şirketin yaratıcı değere sahip olup olmadığını ölçmek için kullanılır ve hissedarlar için daha anlamlı bir gösterge olarak kabul edilir. EVA, sermaye maliyetini düşerek bir şirketin faaliyet kârını hesaplar. Bu da bize şirketin yatırımcılar için ne kadar değer yarattığı konusunda fikir verebilir. EVA bir şirketin gerçek değerinin bir ölçüsü olduğundan, hissedarlar için daha anlamlı bir ölçü olarak kabul edilir (Jordão, Almeida ve Novas, 2022). Diğer ifadesi ile EVA, bir şirketin gerçek sermaye maliyetini hesaba kattığı için, genellikle bir şirketin hissedar değeri yaratma yeteneğini ölçmek için kullanılırken, FAVÖK ise şirketin sermaye maliyetini hesaba katmaz ve şirketin hissedarlar için değer yaratma yeteneği açısından yanıltıcı olabilir.

5.4. Yatırımcı Bakış Açısından FAVÖK ve EVA Metriklerin Karşılaştırılması

FAVÖK, yatırımcılar tarafından kolayca anlaşılacak basit bir ölçü olduğu için yatırımcı iletişimde sıklıkla kullanılmaktadır (Nissim, 2019). EVA ise sermaye maliyeti, borç maliyeti ve genel sermaye yapısı dahil olmak üzere bir şirketin mali durumunun daha kapsamlı bir şekilde anlaşılmasını gerektirir. Bu yönü ile EVA, finans ve muhasebe ilkelerine daha az aşına olan kullanıcılar için daha az erişilebilir ve anlaşılabilir olabilir. Diğer ifadesi ile bu iki performans ölçütünün belirlenmesinde FAVÖK, bazı faktörler hariç tutularak sadece yayınlanan gelir tablosunda yer alan verilerle hesaplanabilmektedir (A Peach, 2015). EVA söz konusu olduğunda ise daha ayrıntılı hesaplamalara ve verilere ihtiyaç vardır ve bu da harici kullanıcıların bunu kullanmasını zorlaştırabilmektedir (Wernke, vd:2015:89).

EVA, yatırımcıların bir şirkete yatırım yapmak için ihtiyaç duyduğu getiriye temsil eden sermaye maliyetini hesaba katar (Stewart, 2019). FAVÖK ise, sermaye maliyetini hesaplamalarında dikkate almaz, dolayısıyla bir şirketin gerçek kârlılığını yansıtmada yetersizlikler barındırır. Bu yönü ile FAVÖK bir şirketin genel kârlılığı ve değer yaratımı açısından yanıltıcı

olabilir. Bu açıdan değerlendirildiğinde EVA, bir şirketin gerçek kârlılığının daha doğru bir resmini sağlar ve bu nedenle değerlendirme analizlerinde sıklıkla kullanılır.

FAVÖK genellikle yatırımcılar ve analistler tarafından aynı sektördeki şirketlerin işletme performanslarını karşılaştırmak için kullanılırken EVA farklı sektörlerdeki şirketlerin ekonomik performanslarını karşılaştırmak için daha kullanışlıdır. Bu bağlamda FAVÖK, birleşme ve satın alma işlemlerinde bir şirketin faaliyet kârlılığının bir ölçüsü ve şirkete değer vermenin bir yolu olarak sıklıkla kullanılır (A Peach, 2015). Bununla birlikte EVA da bir şirketin gerçek değer yaratma potansiyelinin ortaya koyduğu için birleşme ve satın alma işlemlerinde de kullanılabilir.

FAVÖK genellikle yatırımcılar için önemli bir performans göstergesi olarak kabul edilirken, EVA yatırımcıların bir şirketin uzun vadeli değer yaratma potansiyelini değerlendirmek için daha uygun bir ölçüt olduğu kabul edilir. Yine EVA, bir şirketin gerçek kârlılığının ve değer yaratma ortaya koyduğu için genellikle yatırım analizinde kullanılır (Stewart, 2019). FAVÖK ise bir şirketin kısa vadeli işletme kârlılığını değerlendirmek için daha kullanışlıdır (Cormier, Demaria ve Magnan, 2017).

Yine FAVÖK, bir şirketin sermaye maliyetini hesaba katmadığı için bazen yatırımcılar için yanıltıcı olabilir. FAVÖK bazen şirketler tarafından performanslarını olduğundan daha iyi göstermek için manipüle edilebilecek bir ölçü olarak görülebilir. Diğer taraftan EVA bir şirketin gerçek sermaye maliyetini hesaba katan daha objektif bir ölçü olarak görülür.

Ölçüm yöntemlerinin kullanımına sektörler açısından bakacak olursak; FAVÖK işletme giderlerinde ayarlamalar yapılmasına izin verdiği için sermaye yoğun sektörlerde daha yoğun kullanılmasına imkân tanır. EVA ise fikri mülkiyetin ve diğer maddi olmayan varlıkların değer yaratmada daha büyük bir rol oynadığı sektörlerde daha kullanışlıdır. Diğer ifadesi ile EVA, sermaye maliyetlerini net bir şekilde anlayan ve yatırım getirilerini doğru bir şekilde ölçebilen şirketler için daha uygundur.

6. Araştırma

6.1. Analizin Veri Seti

Çalışmanın analiz kısmında; 2018-2022 yılları arasında Branding Türkiye¹ tarafından Türkiye'nin en değerli markası olarak kabul edilen Türk Hava Yolları A.Ş.'nin 31.12.2022 yılı finansal verilerinden hareket edilmiştir. Araştırmaya THY A.Ş.'nin dahil edilmesinin bir diğer nedeni ise; 27.06.2023 tarihi itibarıyla BIST 100'deki ağırlığının % 8,8 ile ağırlık sıralamasında² ve BIST işlem hacmi sıralamasında ilk sırada yer almasıdır³. Analiz kapsamında yer alan finansal verilere Kamu Aydınlatma Platformundan (KAP) ve işletmenin resmi internet sitesinden⁴ erişilmiştir.

6.2. Analizin Amacı

Bu çalışmanın amacı; THY A.Ş.'nin finansal performansının EBITDA ve EVA değerleri perspektifinden değerlendirilmesidir. THY AŞ'ye dair hesaplamalar, hesaplamalara konu olan mali tabloların; UMS 21 Kur Değişim Etkileri Standardı kapsamında geçerli para biriminin⁵ \$ olması dolayısıyla, \$ cinsinden gerçekleştirilmiş olmakla birlikte, işletmeye ait sunum para birimi TL cinsinden mali tablolarına çalışmanın ekinde yer verilmektedir.

6.3. Analizin Metodolojisi ve Bulguları

Çalışma kapsamında, THY A.Ş.'nin finansal performans tespitinde, sırasıyla çalışmada detayları verilen EBITDA ve EVA değerlerinin hesaplanması üzerinden hareket edilmiştir.

1 <https://brandirectory.com/rankings/turkey/>

2 <https://www.borsaveyatirim.com/bist-100-hisselerinin-endeks-agirliklari>

3 <https://www.yf.com.tr/piyasa-analizi/en-cok-islem-goren-hisseler>

4 <https://investor.turkishairlines.com/tr>

5 Geçerli para birimi: İşletmenin faaliyet gösterdiği temel ekonomik çevrenin para birimidir (TMS-21, 2015:8)

EBİTDA değeri hesaplamalarına Tablo 2’de yer verilmiş olup; EBİTDA (FAVÖK) hesaplamasında, araştırmanın metin kısmında yer verilen formül üzerinden hareket ile ulaşılmıştır;

$$\text{FAVÖK} = (\text{Brüt Kar} - \text{Genel Yönetim Gideri} - \text{Pazarlama Gideri}) + \text{Amortisman Gideri}$$

Tablo 2: THY A.Ş. EBİTDA Hesaplamaları (Mn USD)	
THY A.Ş. 01.01.2022-31.12.2022 Dönemine ait K/Z Tablosu	
Satış Gelirleri	18.426
Satışların Maliyeti (-)	14.036
BRÜT KÂR	4.390
Genel Yönetim Giderleri (-)	284
PSDG (-)	1.390
NET OPERASYONEL KÂR / ZARAR	2.716
Esas Faaliyetlerden Diğer Gelirler	145
Esas Faaliyetlerden Diğer Giderler (-)	82
ESAS FAALİYET KÂRI	2.779
Düzeltilmeler	304
Özkaynak Yöntemiyle Değerlenen Yatırımların Kârlarından / Zararlarından Paylar	121
Devlet Teşvik Gelirleri	183
EBIT	3.083
Amortisman Giderleri	1.864
EBITDA	4.947

EVA hesaplamalarına Tablo -3-4-5 ve 6’de yer verilmiş olup; EVA hesaplamasında, araştırmanın metin kısmında yer verilen formül üzerinden hareket ile ulaşılmıştır;

$$\text{EVA} = \text{Vergi Sonrası Net Faaliyet Kârı (NOPAT)} - (\text{Toplam Sermaye} \times \text{Sermaye Maliyeti})$$

Tablo 3: Vergi Sonrası Net Faaliyet Karı (NOPAT) Hesaplamaları	
THY A.Ş. 01.01.2022-31.12.2022 Dönemine ait K/Z Tablosu (mn USD)	
Satış Gelirleri	18.426
Satışların Maliyeti (-)	14.036
BRÜT KÂR	4.390
Genel Yönetim Giderleri (-)	284
PSDG (-)	1.390
NET OPERASYONEL KÂR / ZARAR	2.716
Esas Faaliyetlerden Diğer Gelirler	145
Esas Faaliyetlerden Diğer Giderler (-)	82
ESAS FAALİYET KÂRI	2.779
Düzeltilmeler	304
Özkaynak Yöntemiyle Değerlenen Yatırımların Kârlarından / Zararlarından Paylar	121
Devlet Teşvik Gelirleri	183
DÜZELTME SONRASI FAALİYET KARI	3.083
Vergi	617
VERGİ SONRASI NET FAALİYET KARI (NOPAT)	2.466

EVA formülasyonunda yer alan Toplam Sermaye değişkeni toplam kaynakları ifade etmekte kullanılıp THY A.Ş.’ye ait 31.12.2022 tarihli kaynak dağılımı Tablo 3.’de yer almaktadır.

Pasif (Kaynaklar)	Tutar	%
Kira Yükümlülükleri	10.766	
Banka Kredileri	3.273	
Yolcu Uçuş Yükümlülükleri	2.291	
Ticari Borçlar	1.200	
Diğer Yükümlülükler	3.672	
Toplam Yükümlülükler	21.202	%68,52
Toplam Özkaynaklar	9.742	%31,48
Ödenmiş Sermaye	1.597	
Geçmiş Yıl Karları	5.405	
Yabancı Para Çevrim Farkları	-294	
Net Dönem Karı/Zararı	2.725	
Toplam Kaynaklar	30.944	% 100

EVA formülasyonunda yer alan AOSM hesaplanması kapsamında kaynak dağılımı Tablo 4 incelendiğinde; THY A.Ş.'nin %68,52 oranında yabancı kaynak, % 31,48 oranında özkaynak ağırlıklı bir finansman yapısına sahip olduğu görülmektedir. AOSM hesaplamaları kapsamında kullanılması gereken bir diğer değişken borçlanma maliyeti ise, THY A.Ş.'ye ait yatırımcı ilişkileri açıklamalarında işletmeye ait ağırlıklı ortalama faiz oranı % 2,56 olarak ifade edilmektedir. THY A.Ş.'nin 31.12.2022 tarihli borç bilgisine ise Tablo 5'de yer verilmekte olup, AOSM hesaplamalarında kullanılması gereken THY A.Ş.'ye ait Beta Katsayısı 0,706 olarak tespit edilmiştir.⁶ AOSM hesaplamaları için gereken risksiz TL faiz oranı olarak; Türkiye 2 yıllık gösterge tahvil faizi oranı % 13.26 kullanılırken⁷; risk primi oranı olarak ise; 27.06.2023 tarihli Türkiye CDS değeri⁸ % 5,11 hesaplamalarına dahil edilmiştir.

	31.12.2022 Toplam Borç	Borç Vadesi	Yıllık Ortalama Borç Ödemesi
USD	1.179	10-12 Yıl	170
EUR	5.642	10-12 Yıl	775
JPY	2.143	10-12 Yıl	310
CHF	161	12 Yıl	31
Toplam	9.124		1.287

Ağırlıklı Ortalama Sermaye Maliyeti = (Özsermaye oranı) x (Özsermaye maliyeti) + (Borçlanma oranı) x (Vergi sonrası borçlanma maliyeti)

Kısa Vadeli Borçlanma Maliyeti	
Borç Maliyeti	2,56%
Vergi Oranı	20%
K_d	2,0%
Uzun Vadeli Borçlanma Maliyeti	
Borç Maliyeti	2,56%
Vergi Oranı	20%
K_d	2,0%
Özkaynak Maliyeti	

6 tr.investing.com/equities/turk-hava-yollari

7 tradingeconomics.com/turkey/2-year-note-yield

8 worldgovernmentbonds.com/cds-historical-data/turkey/5-years/

Risksiz Getiri Oranı	13,26%
Beta	0,706
Piyasa Risk Primi	5,11%
K_e	16,87%
AOSM	6,71%

Sermaye maliyeti hesaplamasının ardından EVA formülünün uygulanması;

$$EVA = \text{Vergi Sonrası Net Faaliyet Kârı (NOPAT)} - (\text{Toplam Sermaye} \times \text{Sermaye Maliyeti})$$

$$EVA = 2.466 - (30.944 \times 0,671)$$

$$EVA = 389,66$$

Araştırmanın bulgularına Tablo 7'da yer verilmiştir. THY A.Ş. pozitif bir EBITDA değerine sahip ve Ekonomik Katma Değer yaratabilen bir işletme görünümüne sahiptir. Bu kapsamda literatürde yapılan çalışmalar incelendiğinde; EBITDA değeri pozitif olmakla birlikte, EVA değeri negatif işletmelerle karşılaşılabilmektedir.

Tablo 7: THY AŞ.'ye Ait 31.12.2022 Tarihli EBITDA ve EVA Değerleri (Mn USD)		
31.12.2022	EBİTDA	EVA
THY A.Ş.	4.947	389,66

Çalışmanın bulguları kapsamında önerilen bir sonraki adım, halka arz sürecini tamamlamış olan işletmelerin fiyat tespit raporlarında detaylı bir şekilde EVA değerlerinin incelenmesidir. Bu inceleme, EBITDA değeri pozitif ama EVA değeri negatif işletmelerin tespitinde halka arz süreçlerinin değerlendirilmesi noktasında gelecekteki araştırmalara önemli bir katkı sağlayabilecektir. Ayrıca, Ağırlıklı Ortalama Sermaye Maliyeti (AOSM) hesaplamaları, borçlanma maliyetlerini içerdiği için, bu maliyetlerin AOSM üzerindeki etkisi genel şirket değerlemelerini önemli ölçüde etkilemektedir. Çalışmamızda belirtildiği gibi, Uluslararası Değerleme Standartları çerçevesinde iskonto oranı tespitinde sıklıkla AOSM kullanılmaktadır. Dolayısıyla, borçlanma maliyetlerinin AOSM üzerindeki etkisinin incelenmesi, gelecekteki araştırmalar ve şirket değerlendirme çalışmaları için hayati öneme sahiptir. Bu konunun dikkate alınması, değerlendirme ve maliyet hesaplamalarının daha doğru ve güvenilir hale getirilmesinde kritik bir rol oynayabilecektir.

7. Sonuç

FAVÖK ve EVA metrikleri bir şirketin kârlılığının ölçütleri olsa da çeşitli açılardan farklılık göstermektedirler. Hem FAVÖK hem de EVA'nın kendi özgü güçlü ve zayıf yönleri bulunmaktadır. FAVÖK yapısı itibarıyla daha çok kısa vadeli karar verme süreçlerinde ve bir şirketin işletme nakit akışını ölçmek için yararlı bir ölçü iken; EVA ise bir şirketin ekonomik değer yaratma potansiyelinin bir ölçüsü olarak, uzun vadeli stratejik planlama için daha faydalı olabilecektir.

FAVÖK ve EVA arasında seçim yapmak, bir şirketin amaç ve hedeflerine bağlıdır. Şirketler, kullanacakları bir finansal metrik seçmeden önce amaçlarını ve hedeflerini dikkatlice değerlendirmelidir. FAVÖK ve EVA arasındaki seçim, bir şirketin neyi ölçmeye ve başarmaya çalıştığına bağlıdır ve her iki ölçümün de kendine özgü avantajları söz konusudur. Her iki metrikte uygun koşullarda kullanıldıklarında etkili sonuçlar doğurabilmektedir. Yine şirketler kullanacakları bir finansal ölçütü seçerken, her ölçütün kendi güçlü ve zayıf yönleri olduğu gerçeğini bilerek kendi özel ihtiyaçlarını ve hedeflerini göz önünde bulundurmalıdır. Nihayetinde, finansal ölçüt seçimi, bir şirketin özel ihtiyaçlarına ve hedeflerine bağlı olmalıdır. Bununla birlikte bir şirketin finansal performansını değerlendirirken bütüncül bir yaklaşım gereklidir. FAVÖK ve EVA yararlı ölçümler olsa da bir şirketin performansını değerlendirirken dikkate alınanlar sadece bunlar olmamalı ve bunların dışında yer alan bir dizi finansal ölçütte göz önünde bulundurmalıdır.

Ayrıca bir şirketin finansal stratejisi ve karar verme süreci, sadece içsel finansal göstergelere dayanmamalı, aynı zamanda dışsal çevre ve piyasa dinamiklerini de göz önünde bulundurmalıdır. Bu, yöneticilere daha kapsamlı bir bakış açısı sağlar

ve daha sağlam kararlar alınmasına yardımcı olur. Sonuç olarak, FAVÖK ve EVA gibi finansal metrikler, şirketin performansını değerlendirirken önemli olsa da, bu metriklerin sınırlamalarını anlamak ve onları diğer finansal ve dışsal göstergelerle birlikte değerlendirmek esastır. Bu bütüncül yaklaşım, şirketlerin finansal sağlıklarını daha doğru bir şekilde değerlendirmelerine ve uzun vadeli başarı için stratejik kararlar almalarına olanak tanır.

Çalışmanın bulguları incelendiğinde; THY AŞ kapsamında gerçekleştirilen çalışmada elde edilen bulguların, Wernke, vd tarafından 2015 yılında yapmış olduğu çalışmada elde edilen bulgulardan farklılaştığı, FAVÖK ve EVA metriklerinin ilgili çalışmanın aksine aynı yönde pozitif olduğu sonucuna ulaşılmışken, araştırmanın daha uzun vadelerde devam ettirilmesi durumunda FAVÖK ve EVA metriklerinin farklı sonuçlar doğurabileceği hiç şüphesizdir. Bu noktada, bundan sonraki çalışmalarda FAVÖK ve EVA metriklerinin karşılaştırılmasına yönelik uzun vadeli çalışmaların yapılması tavsiye edilmekte iken; finansal tablo temelli FAVÖK metriğinin finansal tablolara entegre edilmesi, ek bilgi gerektiren EVA metriğinin ise, özellikle halka arz gibi stratejik noktalarda yatırımcılar ile paylaşılması önerilmektedir.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Çıkar Çatışması: Yazar çıkar çatışması beyan etmemişlerdir.

Finansal Destek: Yazar finansal destek beyan etmemişlerdir.

Peer Review: Externally peer-reviewed.

Conflict of Interest: Author declared no conflict of interest.

Financial Disclosure: Author declared no financial support.

Kaynaklar

- Abate, J. A., Grant, J. L., ve Stewart, G. B. (2004). The EVA style of investing. *The Journal of Portfolio Management*, 30(4), 61-72.
- Alija, U. (2014). Advantages and disadvantages of application of EVA (Economic Value Added) in public companies: case of Post and Telecommunication of Kosova (PTK). https://web.archive.org/web/20190427235256id_/https://knowledgecenter.ubt-uni.net/cgi/viewcontent.cgi?article=1127&context=conference (E.T. 16.07.2023)
- Al Mamun, A., Entebang, H., ve Mansor, S. A. (2012). EVA as Superior Performance Measurement Tool. *Modern Economy*, 3, 310
- A Peach, T. (2015). Two Financial Metrics Commonly Encountered When Raising Capital. *Technology Transfer and Entrepreneurship*, 2(2), 112-115.
- Aramyan, L., Ondersteijn, C. J., Van Kooten, O., ve Lansink, A. O. (2006). Performance Indicators In Agri-Food Production Chains. *Frontis*, 47-64.
- Bausch, A., Hunoldt, M., ve Matysiak, L. (2008). Superior Performance Through Value-based Management. İçinde: Bausch, A., Schwenker, B. (Editörler) *Handbook Utility Management*. (15-36) Springer, Berlin.
- Biddle, G. C., Bowen, R. M., ve Wallace, J. S. (1997). Does EVA Beat Earnings? Evidence On Associations with Stock Returns And Firm Values. *Journal of Accounting and Economics* 24, 301-336
- Brewer, P. C., Chandra, G., ve Hock, C. A. (1999). Economic Value Added (EVA): Its Uses and Limitations. *SAM Advanced Management Journal*, 64(2), 4.
- Chen, S., ve Dodd, J. L. (2001). Operating Income, Residual Income And EVA™: Which Metric is More Value Relevant?. *Journal Of Managerial Issues*, 65-86.
- Chelba, A. A., Melega, A., ve Grosu, V. (2023). Determinants Of Goodwill: Empirical Study from Emerging Economies. *International Journal of Innovative Research and Scientific Studies*, 6(3), 525-537.
- Christian, C., ve Jones, J. P. (2004). The Value-Relevance of Earnings, Operating Cash Flows, and Ebitda During Mergers. *Journal of Accounting & Finance Research*, 12(3).
- Cormier, D., Demaria, S., ve Magnan, M. (2017). Beyond Earnings: Do EBITDA Reporting and Governance Matter for Market Participants? *Managerial Finance*, 43(2), 193-211.
- De Villiers, J. (1997). The Distortions in Economic Value Added (EVA) Caused By Inflation. *Journal Of Economics and Business*, 49(3), 285-300.

- Dodd, J., ve Chen, S. (1997). Economic Value Added (EVA). *Arkansas Business and Economic Review*, 30(4), 1-9.
- Dudin, M. N., Lyasnikov, N. V., Reshetov, K. Y., Smirnova, O. O., ve Vysotskaya, N. V. (2018). Economic Profit As Indicator Of Food Retailing Enterprises' Performance. *European Research Studies Journal*, 21(1), 468-479.
- Dierks, P. A. (1997). Using EVA at OutSource Inc. *Management Accounting (USA)*, 78(7), 56-59.
- Eastman, K. (1996). EBITDA: An Overrated Tool for Cash Flow Analysis. *Com. Lending Rev.*, 12, 64.
- Elliffe, C. (2017). Interest Deductibility: Evaluating the Advantage of Earnings Stripping Regimes in Preventing Thin Capitalizations. *New Zealand Law Review*, 2017(2), 257-284.
- Eastman, K. (1996). EBITDA: An Overrated Tool For Cash Flow Analysis. *Com. Lending Rev.*, 12, 64.
- Fabricant, S., ve Lipsey, R. E. (1952). Front matter, The Trend of Government Activity in the United States since 1900. İçinde *The Trend of Government Activity in the United States Since 1900* (22-0).
- Farsio, F., Degel, J., ve Degner, J. (2000). Economic Value Added (EVA) and stock returns. *The Financier*, 115-119.
- Friedl, G. and T. Kettenring (2009), 'A Note On The War Of Metrics', TUM Munich, <https://citeseerx.ist.psu.edu/document?repid=rep1&type=pdf&doi=63eb2e2d570fd311084838aef2ee65619cfaa73f> (E.T. 16.07.2023)
- Godwin, N. H., & Jones, J. P. (2002). Does EBITDA Adequately Measure Operating Cash Flow?. *Journal of Accounting and Finance Research*, 10(1), 25.
- Grant, J., ve Parker, L. (2002). EBITDA! *Research In Accounting Regulation*, (15), 205-212.
- Grigorieva, S., ve Petrunina, T. (2015). The Performance Of Mergers And Acquisitions In Emerging Capital Markets: New Angle. *Journal Of Management Control*, 26(4), 377-403.
- Grishunin, S., Suloeva, S., ve Burova, E. (2022). Development of Risk Management Mechanism and the System of Risk Metrics to Evaluate and Enhance the Long-Term Orientation of the Strategies of Non-Financial Companies. *Risks*, 10(9), 182.
- Gupta, V. K., ve Sikarwar, E. (2016). Value Creation of EVA And Traditional Accounting Measures: Indian Evidence. *International Journal of Productivity And Performance Management*, 65(4), 436-459.
- Hatfield, G.R., (2002) R&D in an EVA World, *Research-Technology Management*, 45(1) 41-47
- Hrytsenko, L. L., ve Derkach, L. (2021). *The Possibility of EBIT And EBITDA Use In Ukrainian Practice Of Determining The Company Efficiency* (Doctoral Dissertation, Sumy State University).
- Hong, J. W., Meidell, J. E., ve Kim, H. J. (2023). M&A Valuation for Going Concern: A Case Study Using Samsung Electronics' Adjusted EBITDA Multiple. *Cogent Business & Management*, 10(2), 2209975.
- Iotti, M., ve Bonazzi, G. (2012). Ebitda/Ebit and Cash Flow Based Icrs: A Comparative Approach İn The Agro-Food System in Italy. *Financial Assets and Investing*, 3(2), 19-31.
- Ivashina, V., ve Kovner, A. (2011). The Private Equity Advantage: Leveraged Buyout Firms And Relationship Banking. *The Review of Financial Studies*, 24(7), 2462-2498.
- Jalbert, T., ve Landry, S. P. (2003). Which Performance Measurement Is Best for Your Company? *Management Accounting Quarterly*, 4(3), 32-32.
- Jordão, R. V. D., Almeida, V. R. D., ve Novas, J. (2022). Intellectual Capital, Sustainable Economic and Financial Performance And Value Creation In Emerging Markets: The Case Of Brazil. *The Bottom Line*, 35(1), 1-22.
- Lee, S., ve Kim, W. G. (2009). EVA, Refined EVA, MVA, Or Traditional Performance Measures for The Hospitality Industry?. *International Journal of Hospitality Management*, 28(3), 439-445.
- Lin, C. S., Chiu, C. M., Huang, Y. C., Lang, H. C., & Chen, M. S. (2021). Evaluating The Operational Efficiency and Quality Of Tertiary Hospitals In Taiwan: The Application Of The EBITDA Indicator To The DEA Method And TOBIT Regression. *In Healthcare* 10(1) (58).
- Luciano, R. (2003). EBITDA [Earnings Before Interest, Tax, Depreciation and Amortization] As an Indicator Of Earnings Quality. *JASSA*, (1), 29-34.
- Kyriazis, D., ve Anastassis, C. (2007). The Validity of The Economic Value-Added Approach: An Empirical Application. *European Financial Management*, 13(1), 71-100.

- Mendez, C. A. B. (2007). EBITDA, Es Un Indicador Financiero Contable De Agregación De Valor? *Capiv Review*. Santiago (Chile), (5) 41-54.
- Moro-Visconti, R. (2022). Profitability and Value Creation. In *Augmented Corporate Valuation: From Digital Networking to ESG Compliance* (179-215). Cham: Springer International Publishing.
- Nissim, D. (2019). EBITDA, EBITA, or EBIT?. *Columbia Business School Research Paper*, (17-71).
- Neto, J. V., Ibanez, F. C., De Oliveira Costa, C. L., ve Pimentel, L. B. (2015). Comparison Of Traditional Financial Accounting Indicators With Eva® Companies in The Building in Order To Assess Its Advantages And Disadvantages. *Brazilian Journal Of Operations & Production Management*, 12(1), 100-115.
- O'Byrne, S. F. (2016). A Better Way to Measure Operating Performance (Or Why The EVA Math Really Matters). *Journal of Applied Corporate Finance*, 28(3). 68-86.
- O'Byrne, S. F., (1999). "Eva And Its Critics," *Journal of Applied Corporate Finance, Morgan Stanley*, 12(2), 92-96, June.
- Persson, E., ve Ståhlberg, C. (2007). PE And EV/EBITDA Investment Strategies vs. The Market: A Study of Market Efficiency. Master Thesis, International Business Program., Linköping University, Sweden www.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2:23073 (E.T. 26.06.2023)
- Rajan, M. V. (2000). Discussion of EVA versus Earnings: Does It Matter Which Is More Highly Correlated with Stock Returns? *Journal of Accounting Research*, (38) 247.
- Rozenbaum, O. (2019). EBITDA And Managers' Investment And Leverage Choices. *Contemporary Accounting Research*, 36(1), 513-546.
- Roztockı, N., ve Needy, K. L. (1999). EVA For Small Manufacturing Companies. İçinde; *the 1999 SAM International Management Conference* (461-469).
- Rugg, G., Eva, M., Mahmood, A., Rehman, N., Andrews, S., ve Davies, S. (2002). Eliciting information about organizational culture via laddering. *Information Systems Journal*, 12(3), 215-229.
- Sharma, A. K., ve Kumar, S. (2010). Economic Value Added (EVA)-Literature Review and Relevant Issues. *International Journal of Economics and Finance*, 2(2), 200-220.
- Stewart, B. (2019). EVA, not EBITDA: A New Financial Paradigm for Private Equity Firms. *Journal of Applied Corporate Finance*, 31(3), 103-115.
- Stewart, B. (2013). *Best-Practice EVA: The Definitive Guide to Measuring and Maximizing Shareholder Value*. John Wiley & Sons.
- Stewart, B. G. (1994). EVA: Fact And Fantasy. *Journal of Applied Corporate Finance*, 7, 71-84.
- Sung, N. (2014). Declining First-Mover Advantage in Mobile Telecommunications Markets. *The Service Industries Journal*, 34(2), 89-102.
- Tortella, B. D., ve Brusco, S. (2003). The Economic Value Added (EVA): An Analysis of Market Reaction. *Advances in Accounting*, (20) 265-290.
- Wernke, R., Junges, I., ve Schlickmann, L. (2015). Aplicação Comparativa Entre EVA E EBITDA: Estudo De Caso Em Empresa Fabril. *Revista Contemporânea de Contabilidade*, 12(27), 87.
- Van der Poll, H. M., Booyse, N. J., Pienaar, A. J., ve Foot, J. (2011). An Overview of The Implementation Of Economic Value Added (EVA) Performance Measures In South Africa. *Southern African Business Review*, 15(3), 122-141.
- Vertakova, Y. vd. (2022). "Multiplicative Methodology for Assessing Investment Attractiveness and Risk for Industries," *JRFM, MDPI*, 15(10), 1-9.
- Vimrová, H. (2015). Financial Analysis Tools, From Traditional Indicators Through Contemporary Instruments to Complex Performance Measurement and Management Systems In The Czech Business Practice. *Procedia Economics and Finance*, 25, 166-175.
- Visaltanachoti, N., Luo, R., ve Yi, Y. (2008). Economic Value Added (Eva) And Sector Returns. *Asian Academy of Management Journal of Accounting & Finance*, 4(2).
- Worthington, A. C., ve West, T. (2001). Economic Value-Added: A Review Of The Theoretical And Empirical Literature. *Asian Review of Accounting*, 9(1), 67-86.

Zaporozhtseva, L., Tkacheva, Y., Malitskaya, V., Shishkina, L., ve Popov, D. (2020). Formation Tools of Financial Strategy for the Development of Agricultural Organizations. İçinde *International Conference on Policies and Economics Measures for Agricultural Development (AgroDevEco 2020)* (456-461). Atlantis Press

Zaremba, A., & Szczygielski, J. J. (2019). And The Winner is... A Comparison of Valuation Measures for Equity Country Allocation. *The Journal of Portfolio Management*, 45(5), 84-98.

Neolitik Çağdan Tunç Çağları Sonuna Kadar Üretimde, Yönetimde ve Ticarete Kadının Bıraktığı İzler

Traces Left by Women in Production, Management and Trade from the Neolithic Age to the End of the Bronze Age

Fatma Şeker¹ , Sevgi Şeker²

¹Öğretim Görevlisi, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Hafik Kamer Örnek Meslek Yüksekokulu / Finans- Bankacılık Sigortacılık Bölümü, Sivas, Türkiye.
E-mail: fatmaseker@cumhuriyet.edu.tr

²Öğretim Görevlisi, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Şarkışla Aşık Veysel Meslek Yüksekokulu / Büro Hizmetleri ve Sekreterlik Bölümü, Sivas, Türkiye.
E-mail: sseker@cumhuriyet.edu.tr

ORCID: F.Ş. 0000-0003-2118-1798; S.Ş. 0000-0001-7131-112X

ÖZ

Günümüzde toplumsal düzen, hukuk sistemi, ekonomi vb. her alanda yaşanan gelişmeler önceki toplumların oluşturdukları düzen üzerine inşa edilmektedir. Bu bağlamda kadının iş gücü, yönetim ve ticari organizasyonlar içerisindeki varlığı da gün geçtikçe artmakta, dünya ve ülke ekonomilerine de katkı sağlamaktadır. Üretimin başladığı Neolitik Çağ, uzak mesafeli ticaret rotalarının ortaya çıktığı Kalkolitik Çağ, ilk uluslararası sistemli ticaretin yapılmaya başlandığı Tunç Çağları; aynı zamanda yönetimde ve ticarete kullanılan belgelerin oluştuğu, arşivlendiği ve bugünlere kadar ulaşmasını sağlayan kayıt sisteminin de temellerinin atıldığı gelişimi içinde barındırmaktadır.

Bu çalışmada geçmiş uygarlıkların yönetimi ve ticari organizasyonlarında karşımıza çıkan muhasebe/hesaplama ve kayıt vesikaları; tokenler, bullalar, mühür ve mühür baskıları ve çivi yazılı tabletler üzerindeki bilgiler doğrultusunda kadının varlığı ve bıraktığı izler takip edilerek toplumsal ve ekonomik sisteme katkısı incelenecektir. Toplumsal sistem ve ekonomi sistemi içerisinde bıraktığı izler takip edilecek ve bu yapı içerisindeki durumu veya yeri incelenecektir.

Anahtar kelimeler: Kadın İşgücü, Neolitik Çağ, Antik Dönemde Ticaret, Muhasebe Tarihi

JEL Kodu: M40, M41, N95

ABSTRACT

Developments such as social order, legal systems, and economics in every field are built upon the experiences and order previous societies have created. The presence of women in the workforce, management, and commercial organizations increases daily and contributes to the world and national economies. The Neolithic Age is when production began, and the Chalcolithic Age had long-distance trade routes. The Bronze Age is when the first international systematic trade began being carried out and also includes developments regarding the creation and archiving of documents used in administration and trade, laying the foundations for the records systems that have survived to this day. This study will follow the traces left by women in the social and economic system and examine their presence in line with the information found concerning tokens, bullas, seals, seal impressions, and cuneiform tablets that form the accounting, calculation, and recorded documents encountered in the administration and commercial organizations of past civilizations.

Keywords: Sustainability, Sustainability Reporting, International Sustainability Reporting Standards

JEL Code: M40, M41, N95

Başvuru/Submitted: 20.06.2023 **Revizyon Talebi/Revision Requested:** 27.11.2023 **Son Revizyon/Last Revision Received:** 02.12.2023 **Kabul/Accepted:** 26.01.2024

Sorumlu yazar/Corresponding author: Fatma Şeker / fatmaseker@cumhuriyet.edu.tr

Atıf/Citation: Şeker, F., Şeker, S. (2023). Neolitik çağdan Tunç çağları sonuna kadar üretimde, yönetimde ve ticarete kadının bıraktığı izler. *Muhasebe Enstitüsü Dergisi - Journal of Accounting Institute*, 70, 59-73. <https://doi.org/10.26650/MED.1317620>

Extended Abstract

In the Upper Palaeolithic (ca. 40,000-12,000 BC), the ancestors of today's modern humans knew how to exploit natural conditions and how to make a living by making tools using the knowledge gained from previous generations. In this way, the people of the period took the first steps toward science by passing on to the next generation information about which animal species were suitable for eating, which plants to collect, and the appropriate time and seasons for accessing food sources. The people of the period succeeded in conveying information to the present day with the depictions they made on cave walls regarding their efforts to achieve success in hunting, increasing the number of hunted animals, and finding food.

Since prehistoric times, economy and trade have played an active role in the communication between cultures and the emergence of civilizations. According to the science of archaeology, in order for a find to be considered evidence of trade, it must be found outside its commonly known region and must have been produced in the same style as found in its homeland. During the Neolithic Period, an increase occurred not only in the mobility of raw materials but also in the surplus of products obtained through agricultural and animal husbandry activities. With the increased intensity in production and trade activities, the communities of the period are thought to have developed an accounting and records system they could easily understand among themselves. The token system, which the people of the period produced from clay in different geometric shapes of 1-3 cm in size where each geometric shape represents a different product and its quantity, began to be used in agricultural village settlements in Mesopotamia starting in 8,000 BC. Afterwards, tokens continued to be used for about 5,000 years as the recording tools of accounting activities that had spread throughout the Near East.

In the Neolithic period, the function of counting and calculating surplus product was initially modest, covering only a few households. Therefore, the tokens were assumed to have been discarded once their function had finished, without any need for archiving.

Starting in the middle of the Chalcolithic Age (5,500/5,000-3,000 BCE) in the mid-5th millennium BCE, tokens began being found alongside seals and seal impressions in apparent storage rooms within permanent public buildings. During this period, seals served as status symbols and belonged only to leaders. Toward the end of the period, however, the emergence of new cities as a result of population growth and the loss of face-to-face contact in interregional communication and trade saw public officials begin using seals on behalf of leaders.

The end of the Chalcolithic Age in Mesopotamia is defined as the Uruk Period, and the Uruk administration is known to have established colonies in Southeastern Anatolia and Upper Euphrates through the mechanisms of being able to access, produce, and control various raw material resources, such as metals. Evidence of these relationships have also been traced on the bullas, seals, and seal impressions that were the commercial documents of the period.

In the Early Bronze Age (3,000-2,000 BC), specialization in various fields of production such as mining and weaving is known to have emerged in Anatolia. In addition, archaeological evidence clearly shows that cultural relations had developed beyond Anatolia with the Balkans, the Aegean islands, the Caucasus, Syria, and Mesopotamia and that imported, and locally imitated products were traded.

Trade relations played a major role in Anatolia's archaeological record and its transition to recorded history. This period has been dated between 2000-1750 BC in Anatolian archaeology and is analyzed as the period of the Assyrian Trade Colonies, during which Assyrian merchants laid the foundation of an organized international trade network between Anatolia and Mesopotamia, accompanied by donkey caravans using land routes from Mesopotamia.

This study follows the traces left by women, who had taken an active role in the changing social structure since the Neolithic Age, in production, administration, and trade regarding archaeological finds such as tokens, seals, bullae, and tablets. The geography that forms the source of the study will begin with Mesopotamia, which witnessed the birth of civilizations in prehistoric times, and will be examined in relation to Anatolian lands. The study's chronological date range will cover the Neolithic Age (10,000- 5,500/5,000 BC) when mankind began production with simple village settlements, the Chalcolithic

Age (5,500/5,000- 3.000 BC) when city-states began being established, and the Bronze Age (3,000- 1200 BC) which witnessed the first known empires and international trade networks of the past. The study will present findings revealed by the science of archaeology through examples by taking into account the systematic archaeological excavation reports and artifacts that have been announced to the scientific world through relevant publications and philological studies.

1. Giriş

Arkeoloji biliminin elde ettiği veriler doğrultusunda insanoğlunun ekonomik yaşamının başlangıcı günümüzden yaklaşık 140.000 yıl önce (orta pleistosen sonlarına doğru) netleşmeye başlamıştır. Üst Paleolitik Çağ'da (yak. M.Ö. 40.000-12.000) ise günümüz modern insanının atası; geçmiş nesillerden ulaşan bilgi birikimi ile doğal koşullardan nasıl yararlanacağını, nasıl alet yaparak geçimini sağlayacağını artık bilmekte idi. Böylelikle dönemin insanları hangi hayvan türlerinin yenmeye elverişli olduğunu, hangi bitkilerin toplanacağını, besin kaynaklarına ulaşmada zamanın/mevsimlerin uygun olduğunu gelecek nesline aktararak bilime doğru ilk adımları atmıştır. Ekonomi bilimi açısından bakıldığında; Üst Paleolitik Çağ'da toplumların geçim kaynakları avcı-toplayıcılığa dayanmaktaydı. Dönemin insanları avda başarı sağlama, avlanan hayvanların sayısını arttırma ve yiyecek bulma yönündeki çabalarını mağara duvarlarına yaptıkları betimlemeler ile günümüze kadar ulaştırmayı başarmıştır (Childe, 2009, s.46-50).

İnsanlık tarihinde avcı-toplayıcı yaşam biçimi, üretim henüz yapılmadığı ve insanların doğal kaynakları tüketerek hayatını sürdürdüğü oldukça uzun bir dönemi kapsamaktadır. Avrupa başta olmak üzere bu döneme ait mağara yerleşimlerinde açığa çıkarılan iskeletlerin çokluğu oldukça kalabalık bir nüfusun geçindirildiği varsayılmaktadır. Bu durum, doğanın cömertçe sağladığı yiyecek kaynaklarından yararlanmaya yetecek kadar uzmanlaşmış bir ekonominin varlığını da mümkün kılmaktadır (Childe, 2009, s.56). Dünyanın birçok bölgesinde Üst Paleolitik Çağda avcı-toplayıcı yerleşim alanlarında bu ekonominin kayıt altına alındığına işaret eden çeşitli hayvanlara ait çentikli kemikler ele geçirilmiştir (Senner,1989, s.2). Afrika'da Lembedo dağlarında ele geçirilen ve M.Ö. 35.000 yıllarına tarihlendirilen 29 çentikli babun kemiği, Çekoslovakya'da bulunan ve M.Ö. 30.000 yıllarına tarihlendirilen 55 çentikli kurt kemiği kayıt altına alma ve hesaplama ile ilgili en eski arkeolojik kanıtlara örnektir (Şeker ve Şeker, 2018, s. 793-794).

Üst Paleolitik Çağın sonunda gerçekleşen iklim değişikliği ve ortaya çıkan ılıman iklim koşulları ile hayvanların su kaynakları olan nehir ve göl kıyılarına doğru hareketlilik başlamıştır. İnsanoğlu da besin kaynağını takip ederek konar-göçer yaşam biçimi ile nehir ve göl kenarlarına yerleşmeyi tercih etmiştir. Mevsimin ılıman şartları sadece hayvanları ve bitki örtüsünü etkilememiş, insan toplulukları arasındaki iletişimi de arttırmıştır. Bu döneme dair uzak mesafeli ticaretin varlığını gösteren veriler aynı zamanda insan toplulukları arasında gelişen iletişime ve ilk ticari faaliyetlere de tanıklık etmektedir (Childe, 2009, s.52-57). Barınma yerleri olan mağaralar ve kaya sığınaklarında yapılan arkeolojik kazılarda elde edilen bilgiler, dönemin insanların yaşamlarını sürdürebilmek ve ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla birtakım ürünlerin değiş-tokuşunun yapıldığına dair kanıtlar sunmaktadır. Don Nehri kıyısında tespit edilen Gagarino yerleşiminde ele geçen ve nehrin yaklaşık 120 km aşağısından getirilen çakmaktaşları, Orta Fransa'nın batısında yer alan Dordogne mağarasında açığa çıkarılan Akdeniz kökenli deniz kabukluları Üst Paleolitik Çağda uzak mesafeli ticaretin varlığına kanıt olarak gösterilmektedir (Şeker ve Şeker, 2019a, s.108-109).

Buzul çağının sona ermesiyle daha ılıman iklim koşulları insan topluluklarının yerleşik yaşam biçimine geçişine olanak sağlamıştır. M.Ö. 10.000'lerde Bereketli Hilal olarak tanımlanan Mezopotamya toprakları -bugünkü Güneydoğu Anadolu, Suriye ve Irak'ı kapsayan bölge- ilk tarımcı köy topluluklarının ortaya çıkışına tanıklık etmiştir (Şeker ve Şeker, 2019b, s.90). Arkeologlar tarafından Neolitik Çağ olarak adlandırılan bu dönem, bazı bilim adamları tarafından insanlık tarihinin ekonomik gelişiminde bir devrim niteliğinde değerlendirilip "Neolitik Devrim" olarak tanımlanmaktadır (Childe, 2006, s.46). Bu devrimi başlatan olay tohumların uygun zamanda toprağa ekilmesi ve toprağın işlenmesiyle bilinçli olarak üretimin yapılmasıdır. Bu noktadan itibaren şekillenmeye başlayan yeni toplum, etkin olarak besin üreten, yiyecek kaynaklarını çeşitlendirebilen, artan nüfusun ihtiyaçlarına yetecek ürün fazlasını stoklayabilen potansiyeli ile üretim toplumunun da temellerini atmıştır (Childe, 2009, s.63). İnsanoğlu yaşam ekonomisini tümünden değiştiren bu devrim ile bitki yetiştirmeye-ekip biçmeye başlamış, bazı hayvan türlerini evcilleştirip barınak ve besin sağlayarak kendine bağlamayı başarmıştır (Childe, 2006, s. 47; Şeker 2017, s.36). Benimsenen yeni yaşam biçimi ile Neolitik toplumlar doğada hazır bulunmayan yeni ürünler üretmeye başlamışlar, evcil hayvan sürüleri öldürülmeye gerek kalmaksızın süt ve süt ürünleri ile yiyecek, her yıl yenilenen yünleri ile giyecek kaynakları haline getirilmiştir (Childe, 2009, s.65). Dönemin insanların tarımsal ve hayvansal ürünlerle elde ettiği ihtiyaç fazlası artı ürün ise değiş-tokuş (trampa) esasına dayalı ticari faaliyetlere konu olmuştur (Şeker ve Şeker, 2019a, s. 109).

Arkeolojik veriler incelendiğinde Neolitik Çağ toplumları sadece yiyecek üretmekle kalmamıştır. Yeni toplumda erkeklerin çoğunluğu avlanmaya ayırdıkları vakitlerini artık ağaç dalları, kamışlar ve balçıktan yapılmış yeni yapım teknikleri ile ailelerin yaşayabileceği kulübelerin inşasına harcarken, kadınlar kili yoğurarak pişirme ve depolama kapları olarak çanak çömlek üretmeye, keten liflerini ve yünleri eğirerek iplik yapmaya, kurulan tezgahlarda dokunan iplikleri de bez haline dönüştürmeye başlamışlardır. Neolitik toplumlar aynı zamanda tüm bu işleri yaparken kendilerine yardımcı olacak aletleri de üretmeyi ihmal etmemiştir. Taş baltalar, öğütme taşları, ağırşaklar, çanak çömlekler ve oraklar tüm bu üretim sürecinde dönemin toplumuna eşlik eden araç-gereç donanımı olarak karşımıza çıkmaktadır (Childe, 2009, s. 63-75). Bu yeni yaşam biçiminde daha önce belirli bir yaşa kadar tüketici konumunda olan çocuklar dahi işgücüne dahil olarak ekonomiye katkı sağlamaya başlamıştır. Kız erkek fark etmeksizin küçük çocuklar tohum ekebilme, koyun-sığır sürülerine bakabilmektedir (Childe, 2006, s.48). Tüm bu gelişmeler göz önüne alındığında Neolitik ekonomi, toplumsal iş bölümünün yarattığı çaba olmaksızın gerçekleşemezdi (Childe, 2006, s.64).

Neolitik Çağ (M.Ö. 10.000- 5.500/5.000) ile başlayan iktisadi gelişim, Kalkolitik Çağda (M.Ö. 5.500/5000-3.000) yönetilmesi gereken bir ekonomik güç olarak karşımıza çıkmaktadır. Tunç Çağına (M.Ö. 3.000- 1200) gelindiğinde ise ekonomik gücü korumak ve devam ettirmek üzere uzak mesafeler kat edilmeye başlanmış, uluslararası ticaret ağlarının temelleri atılmıştır. Binlerce yılda oluşan bu iktisadi gelişim, kurallı bir organizasyon haline gelirken token, bulla, mühür, tablet vb. geçmişin yazılı kanıtlarını oluşturan eserler ile de günümüze ışık tutmayı başarmıştır. Geçmişin ekonomik ve idari kayıt araçları olan bu eserler ise araştırmamızda inceleyeceğimiz ana konuyu oluşturmaktadır. İnsanoğlunun ekonomik gelişimine başlangıçtan itibaren üretimde işgücüsüyle, ticari organizasyonlar içerisinde sermayeyi yönetmesi ve ekonomiye yön vermesiyle, kuralları belirleyen ve denetleyen otoritesiyle kadının da katkı sağladığı görülmektedir. Bu çalışmada token, mühür, tablet vb. eserler üzerinde kadının varlığı ve bıraktığı izler takip edilerek, insanoğlunun iktisadi gelişimine sağladığı katkılar sunulacaktır.

2. Amaç ve Yöntem

Arkeoloji bilimi, geçmiş dönemlerde yaşamış insan topluluklarının günümüze kadar ulaşan maddi kalıntılarına dayanarak kültürel ve toplumsal düzenlerini araştıran, gelişim süreçlerini inceleyen, belgeleyen ve yorumlamaya çalışan bir bilim dalıdır (Özdoğan, 2012, s.19). Bu bağlamda arkeoloji bilimi aynı zamanda insanoğlunun ekonomik gelişimini, üretimde ve sosyal yapısındaki köklü değişiklikleri de izlemektedir. Bu nedenle arkeoloji biliminde tarih öncesi çağların Taş-Bronz-Tunç çağları olarak bölümlendirilerek incelenmesi, yaşanan dönemin en önemli üretim araçlarına dayanmaktadır (Childe, 2006, s.13-14).

Günümüzden yaklaşık 10.000 yıl öncesinde yaşayan Neolitik (Cilalıtaş) Çağ toplumları bilgi ve becerisiyle doğada hazır olmayan yeni mamuller üretmiş, Neolitik Devrim olarak nitelendirilen bu üretim faaliyeti aynı zamanda toplumda her bireyin becerisi doğrultusunda üretime katılımını da sağlamıştır (Childe, 2006, s. 48). Biriken ihtiyaç fazlası üretimde ise artı ürünler ticarete konu edilmiş, toplumlararası iletişime ve bilinen en eski uluslararası ticaret rotalarının ortaya çıkmasına neden olmuştur (Akın ve Başaran, 2019, s. 125). Üretimi yapılan malların çeşitliliği ve hacmi arttıkça da insan hafızası ile takibi güçleşmiştir. Bu durum depolama birimlerinde biriken ve değiş-tokuşu yapılan malların kayıt altına alınması ihtiyacını doğurmuş, bu işlevi görebilecek bir hesap verilebilir sistemin oluşumunu gerekli kılmıştır (Mattessich, 1994, s. 6-7).

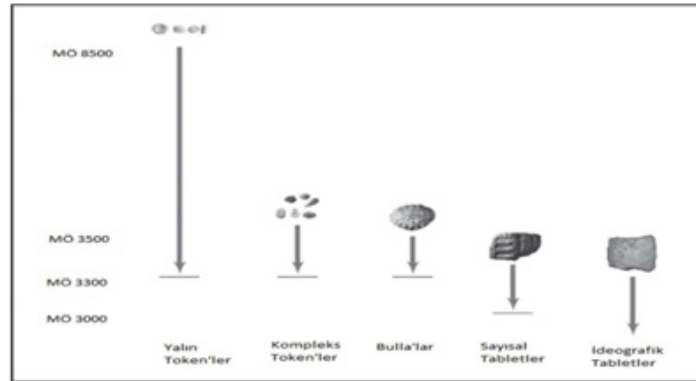
Arkeolojik veriler geçmişi günümüzden yaklaşık 10.000 yıl öncesine dayanan muhasebe biliminin de varlığını kanıtlarla desteklemektedir (Şeker ve Şeker, 2019, s.1). *“Token’lardan Çivi Yazılı Kil Tabletler: Yazının İcadında Muhasebenin İzleri”* başlıklı çalışmada tarih öncesi dönemlerde ticari faaliyetlerin kayıt araçları olan token, mühür, bulla ve tabletler hakkında ayrıntılı bilgi verilmiştir (Şeker ve Şeker, 2019b).

Bu çalışmada ise token, mühür, bulla, tablet vb. arkeolojik buluntular üzerinde Neolitik Çağdan itibaren değişen toplum yapısı içerisinde aktif rol alan kadının; üretimde, yönetimde ve ticarete bıraktığı izler takip edilecektir. Çalışmaya kaynaklık edecek olan coğrafya tarih öncesi çağlarda uygarlıkların doğuşuna da tanıklık eden Mezopotamya toprakları ile

başlayacak ve Anadolu toprakları ile ilişkiler dahilinde incelenecektir. Geçmişin uluslararası ticaret yolları ve ticaret malzemesinin, ticaret kayıt araçlarının takibi yapılacaktır. Çalışmada kronolojik tarih aralığı ise insanoğlunun basit köy yerleşimleri ile üretime başladığı Neolitik Çağ (M.Ö. 10.000- 5.500/5.000), şehir devletlerinin kurulmaya başladığı Kalkolitik Çağ (M.Ö. 5.500/5000) ve geçmişin bilinen ilk imparatorlukları ile uluslararası ticaret ağlarına tanıklık eden Tunç Çağlarını (M.Ö. 3.000- 1200) kapsayacaktır. Arkeoloji biliminin ortaya koyduğu bulgular, sistematik arkeolojik kazı sonuçları raporları ile ilgili yayınlarla bilim dünyasına duyurulmuş eserler ve filolojik çalışmalar dikkate alınarak örneklerle sunulacaktır.

3. Bulgular

Prehistorik (tarih öncesi) dönemlerden itibaren ekonomi ve ticaret, kültürlerin birbirleri ile iletişim kurmalarında, uygarlıkların ortaya çıkışında etkin rol oynamıştır. Arkeoloji bilimine göre bir buluntunun ticarete kanıt olarak değerlendirilebilmesi için yaygın bilinen bölgesinin dışında ele geçmiş olması, anayurdunda da aynı üslup ile üretiliyor olması gerekmektedir. (Şeker ve Şeker, 2020, s. 653). Neolitik Çağ insanoğlunun yerleşik yaşama geçtiği ve üretime başladığı dönem olarak önemli olmasının yanı sıra, uzak mesafeli ticaret malzemelerinin oluşturduğu ticaret rotalarının varlığı ile de dikkat çekmektedir. Örneğin; dönemin önemli hammaddesi olarak bilinen Nemrut Dağı kaynaklarından çıkarılan obsidyenin İran'dan Mezopotamya'ya, Suriye'den İsrail'e kadar uzanan oldukça geniş bir coğrafyada ele geçmesi, Çayönü (Ergani/Diyarbakır) yerleşiminde Akdeniz ve Kızıldeniz kökenli deniz kabuklularının varlığı dönemin ticaret rotalarının belirlenmesinde etkili olmuştur (Akın ve Başaran, 2019, s.125). Neolitik Çağ'da sadece hammadde hareketliliğinde değil, tarım ve hayvancılık faaliyetleriyle elde edilen ihtiyaç fazlası ürünlerde de artış izlenmektedir. Yoğunlaşan üretim ve ticaret faaliyetleri ile dönemin topluluklarının kendi aralarında kolaylıkla anlayabilecekleri "hesaplama/kayıt altına alma" sistemi geliştirdikleri düşünülmektedir. Dönemin insanların 1-3 cm boyutunda farklı geometrik şekillerde kilden ürettikleri, her bir geometrik şeklin farklı ürünü ve miktarını temsil ettiği "token" sistemi, M.Ö. 8.000'lerden itibaren tarımcı köy yerleşimlerine paralel olarak Mezopotamya'da kullanılmaya başlanmıştır. Sonrasında tüm Yakınoğu coğrafyasına yayılan muhasebe kayıt araçları olarak yaklaşık 5000 yıl boyunca da kullanılmaya devam etmiştir (Schmandt-Besserat, 1986). Bu konuda bilinen en kapsamlı çalışma arkeolog Denise Schmandt-Besserat tarafından (Şekil 1) ortaya koyulmuştur (Schmandt-Besserat, 2006).

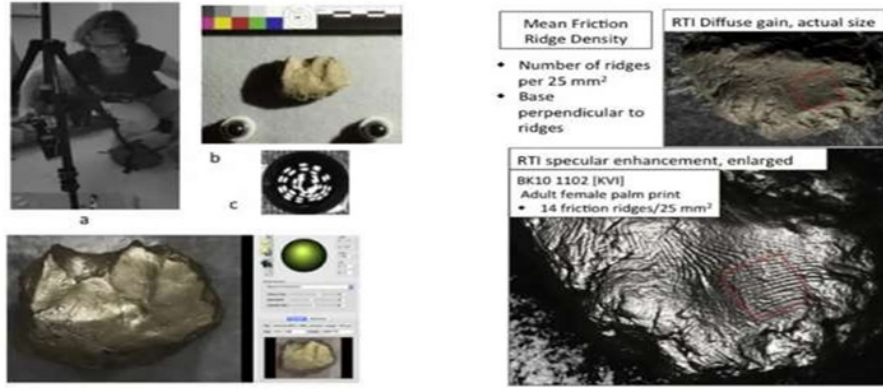

Şekil 1: D. Schmandt-Besserat'ın Yazının Gelişimi Şeması
Kaynak: Englund, 2011, s.35; Şeker ve Şeker 2019b, Şekil 1.

Schmandt-Besserat, birçok arkeolojik yerleşim ve müzelerde takibini yaparak üzerine çalıştığı tokenlerin, Anadolu'dan Mezopotamya ve İran'a kadar oldukça geniş bir coğrafyada yayılımı ile kültürel ve ekonomik bir öneme sahip olduğuna işaret etmiştir (Mattessich, 1987, s.73-74).

İç Anadolu'da Konya Ovasında M.Ö. 9.000 ortalarından 8.000 ortalarına kadar yerleşim görmüş bir Neolitik köy olan Boncuklu Höyük'te araştırmalar ev içi/ev dışı gündelik yaşam faaliyetlerinin gelişimini anlamaya odaklanmıştır. Yerleşim token olarak tanımlanan 88 adet koni, küre ve disk biçimli geometrik kil objeler tespit edilmiştir. Lori Hager'ın tokenler

üzerinde tespit ettiği parmak izlerine dayalı pilot çalışma, Yansıtma Dönüşümü Görüntüleme (RTI) yöntemi yardımıyla analiz edilmiştir. Parmak izlerine dayalı analizler sonucu token olarak tanımlanmış buluntuların ana üreticilerinin yetişkin kadınlar olduğu tespit edilmiştir (Şekil 2). Yerleşimde ele geçen diğer veriler ile birleştirilen bilgiler Neolitik bir köy yerleşimi özelliklerini yansıtan Boncuklu Höyük'te cinsiyete dayalı bir iş bölümüne işaret etmektedir. Ayrıca bol miktarda ele geçen depolama kapasitesini yansıtan sepet örnekleri ile depolama faaliyetlerinin yapıldığı, basit sayma ve muhasebe işlemlerine ihtiyaç duyulduğunu göstermektedir. Yerleşimde ele geçen tokenlerin bu ihtiyaca karşılık üretildiği düşünülmektedir (Bennison- Chapman ve Hager, 2018).

Şekil 2: Boncuklu Höyük'te analizi yapılan parmak izleri.

Kaynak: Bennison- Chapman ve Hager 2018, Fig.5,6.

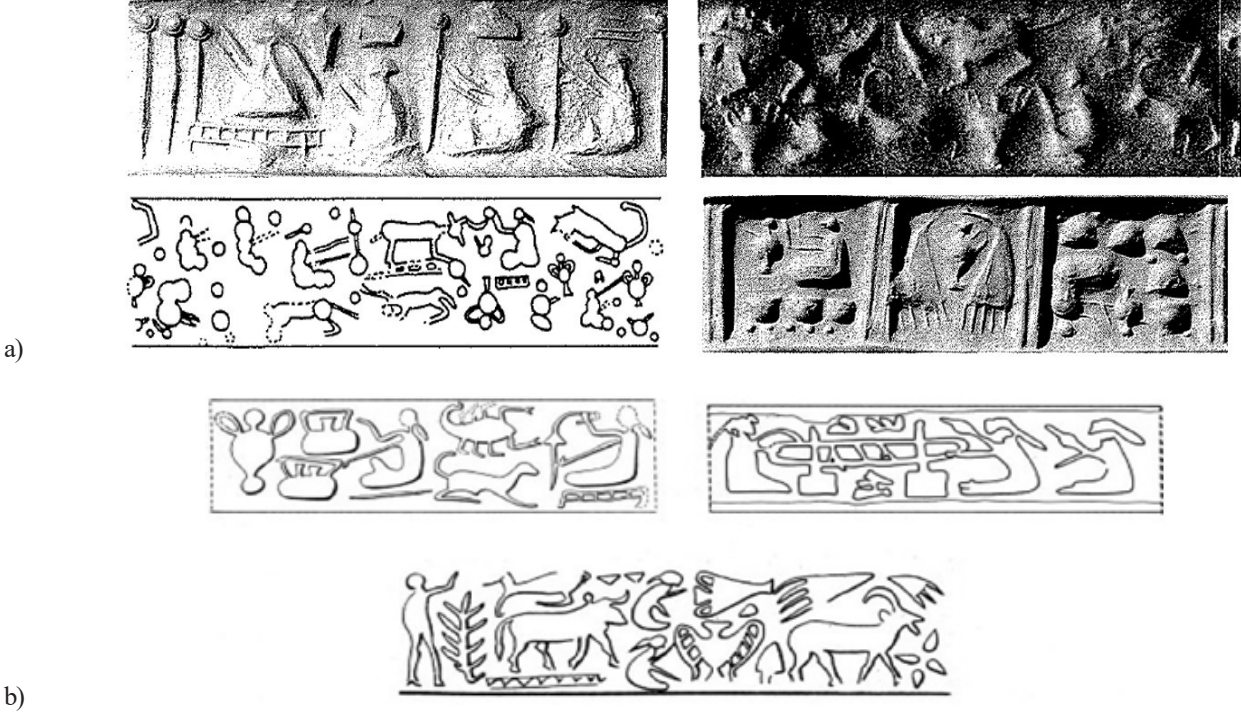
Neolitik Çağda başlangıçta artı ürünü sayma ve hesaplama işlevi mütevazı bir şekilde birkaç hane halkını kapsayacak boyutta idi. Dolayısıyla tokenlerin arşivlemeye gerek duyulmadan işlevi bitince atıldığı varsayılmaktadır (Schmandt-Besserat, 1992, s.95).

Kalkolitik Çağ (M.Ö. 5.500/5.000- 3.000) ortalarından itibaren-M.Ö. 5.000 ortaları- tokenler, özellikle kamu binaları içerisinde yer alan depo görünümüne sahip odalar içerisinde mühür ve mühür baskıları ile birlikte ele geçirilmeye başlanmıştır (Schmandt-Besserat, 2006, s. 32). Bu dönemde statü sembolü olarak hizmet eden mühürler sadece liderlere aitti. Ancak dönemin sonlarına doğru nüfus artışı, yeni kentlerin ortaya çıkması, bölgeler arası iletişimde ve ticarete yüz yüze temasın kaybolması sonucunda mühürler, liderler adına kamu görevlileri tarafından da kullanılmaya başlanmıştır (Schmandt-Besserat, 2015, s.368).

Başlangıçta deri keseler, sepetler gibi organik kaplarda muhafaza edilen tokenlerin, M.Ö. 4.000'de artan bürokrasiye bağlı olarak arşivlenme ihtiyacı doğmuştur. İçerisinde tokenlerin muhafaza edildiği yeni bir yöntem olarak bullalar, arşivleme ve depolama yetkisini temsil eden mühürler ile idari paketin bir parçası olmuştur (Schmandt-Besserat, 1992; 2006). Mühürlerin kullanılması, bozulmayan gıda fazlalarının toplandığı, üretimi yapılan ürünlerin bir yönetici elit tarafından yönetildiği ekonomiye ve organizasyon sistemine işaret etmektedir (Carter ve diğ., 1992, s.43-44). Kalkolitik Çağın sonlarında kentlerin yükselişi ve güçlü tapınak ekonomisinin artan hacmi dönemin tasvirli eserlerinde de betimlenmektedir (Schmandt-Besserat, 2006, s.106-107).

Mezopotamya'da dönemin sonlarına adını veren Uruk Dönemi ve silindir mühürleri üzerinde çalışmalar yapan Mark Brandes, mühürler üzerinde tasvir edilen konuların belli kategorilere ayrıldığını ve idarenin belli bir iş kolunu temsil ettiğini öne sürmüştür. Hayvan türleri ile işlenmiş silindir mühürlerin idarenin hayvancılık veya avcılıkla uğraşan memurlar, tekneyle gezinti sahneleri ile işlenmiş silindir mühürlerin balıkçılık ve sulamadan sorumlu memurlar tarafından kullanılmış olabileceğini vurgulamıştır. Brandes'in çalışmasının ışığında Nissen; Uruk Dönemi mühürlerinin hayvancılık, avcılık, tahıl üretimi, sulama ve balıkçılık, ganimet gibi hammadde ve ürünlerle uğraşan tapınak kurumları tarafından kullanıldığına, Geç Uruk II Dönemi (Jemdet Nasr) silindir mühürlerinde ise tasvir edildiği gibi iplik eğirme, dokuma, çömlek yapımı vb. birçok malların üretimi ile bağlantılı faaliyetlerde kullanılıyor olabileceğine dair öneride bulunmuştur. Asher-Greve silindir

mühürleri üzerinde yer alan tasvirler ile, Geç Uruk II (Jemdet Nasr) Döneminde kadınların çeşitli dini törenlere katıldıklarının gösterildiğini ileri sürmüştür. Bazı tasvirlerde kadınlar açıkça (Şekil 3a) dokuma ile bağlantılı faaliyetlerle meşgul görünmekte ya da çömlerle sunu yaparken betimlenmektedir. Bu çömler bazılarının yayık ya da süt ürünlerinin hazırlanmasında kullanılan kaplar olabileceği düşünülmektedir. Ayrıca meyve toplayan kadınları betimleyen mühürlerin, reçel veya reçel depolarını mühürlemek için kullanılmış olabileceği olasıdır (Collon, 2005, s.15-16). Birçok bilim insanı döneme ait silindir mühürler üzerindeki sahnelerden hareketle kadınların üretim faaliyetlerine ve ekonomik faaliyetlere dahil olduğunu düşünmektedir (Şekil 3b) (Breniquet, 2016, s.18-22).

Şekil 3a: Uruk ve Geç Uruk II (Jemdet Nasr) Dönemlerine ait silindir mühür ve mühür baskıları.

Kaynak: Collon 2005, s.17, Fig. 15,17,18,19,

Şekil 3b: Silindir mühür baskılarında ekonomik faaliyetlerde kadın tasvirleri.

Kaynak: Breniquet 2016, s.22, Fig.6

Mezopotamya'da Kalkolitik Çağ'ın sonları Uruk Dönemi olarak tanımlanmakta ve Uruk yönetiminin bu dönemde metal kaynakları gibi çeşitli hammadde kaynaklarına erişim, üretim ve kontrol mekanizması ile Güneydoğu Anadolu ve Yukarı Fırat'ta koloniler kurdukları bilinmektedir (Yener, 2000, s.125). Bu ilişki dönemin ticari belgeleri olan bullalar, mühürler ve mühür baskıları üzerinde de takip edilmektedir (Frangipane, 2019, 94; Friandra ve Frangipane, 2007, s.15-17; Stein, 1999: 184). Ticari faaliyetlerin M.Ö. 3.000 başlarında Anadolu ve Mezopotamya ilişkilerinin Orta ve Batı Anadolu topraklarına kadar ulaştığına Troya (Çanakkale) ve Alişar (Yozgat) da ele geçen silindir mühürler kanıt olarak gösterilebilir (Bilgiç, 1948, s. 493).

Erken Tunç Çağı'nda (M.Ö.3.000-2.000) Anadolu'da madencilik, dokumacılık vb. çeşitli üretim alanlarında uzmanlaşmanın ortaya çıktığı bilinmektedir. Bunun yanı sıra Anadolu dışında Balkanlar, Ege adaları, Kafkasya, Suriye ve Mezopotamya ile kültürel ilişkilerin geliştiği, ithal ve yerel taklidi ürünlerin ticaretinin yapıldığı arkeolojik verilerle de açıkça görülmektedir. Bu dönemde Anadolu toprakları ve dışına uzanan ticari rotalar M. Mellaart, M. Mellink, T. Efe ve V. Şahoğlu tarafından yapılan araştırmalarda ortaya konulmuştur (Yılmaz, 2019, s. 198-199). Erken Tunç Çağı ortalarında ise Anadolu ile ilgili yazılı kaynaklar Mezopotamya topraklarından ele geçmiştir. "Şartamhari metinleri" olarak bilinen yazılı kaynaklarda Mezopotamya'nın Akkad'lı yöneticileri Sargon (Günbattı, 1997) ve torunu Naram Sin'in Anadolu'ya seferler

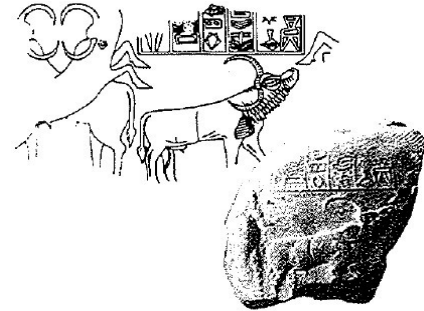
düzenledikleri ve bu seferler sonrasında Anadolu'nun yönetim modeli (Ünal, 2018, s.245), ekonomik zenginliği ve hammadde kaynaklarından haberdar oldukları bilinmektedir (Özgüç, 2005).

Henüz Anadolu topraklarının yazılı döneme geçmediği bu dönemde Mezopotamya'da yazı geliştikçe, giderek karmaşıklaşan belgeler derlenmeye başlanmış, silindir mühürlerin kullanımı yasal sözleşmelerin, anlaşmaların ve mektupların mühürlenmesini içerecek şekilde genişlemiştir. Bu dönemde makbuzlar gibi idari belgeler genellikle alıcı tarafından; işçilerle ilgili metinler, bulla ve tablet şeklindeki mektuplar, etiketler ise gönderen bir memur tarafından mühürlenmektedir. Yasal metinler, genellikle satıcı tarafından mühürlenmiş satışları, çoğunlukla borçlu tarafından mühürlenmiş kredileri, bağışçı tarafından verilen hediyeleri ve birkaç kiralama belgesini içermektedir (Collon, 2005, s.113). Bu döneme tarihlendirilen arkeolojik veriler ile erkek memurların yanı sıra kadın memurların varlığı da bilinmektedir. Seçkin kadınlar tarafından yerine getirilen idari görevler, birçok alanda kadınlara yardımcı

olarak ihtiyaç duyulduğu anlamına gelmektedir. Kadın memurların erkek memurlar gibi mühür taşıması, aynı zamanda dönemin en önemli mesleği olan katiplik başta olmak üzere bir dizi kilit görevlerde kadın varlığına işaret etmektedir. Katiplik bu dönemde kadastrucu, muhasebeci vb. çok sayıda rolü kapsayan, okur-yazar ve eğitilmiş kişileri ifade eden bir meslektir. Okur-yazar, eğitilmiş kişiliği ile tarihte ilk kadın yazar olarak anılan Sargon'un kızı En-hedu-anna'nın aynı zamanda başrahibe olarak tapınak kaynaklarını yönettiği, kendine ait mührü ve mühür baskıları (Şekil 4a-b) ile yaptığı işlerin altına da izini bıraktığı görülmektedir (Crawford, 2014).

a)

b)

Şekil 4a-b: Katip En-hedu-anna'nın mühür baskıları.

Kaynak: Collon 2005 Fig. 527, 908.

Anadolu topraklarının arkeolojik olarak yazılı kaynaklara ulaşılması ve protohistorik döneme geçmesinde yine ticari ilişkiler büyük rol oynamıştır. Bu dönem Anadolu arkeolojisinde M.Ö. 2000-1750 yılları arasına tarihlenerek "Assur Ticaret Kolonileri Çağı" olarak incelenmektedir. Bu dönemde Assurlu tüccarlar Mezopotamya'dan kara yollarını kullanarak eşek kervanları eşliğinde Anadolu- Mezopotamya arasında organize bir uluslararası ticaret ağının temelini atmışlardır (Barjamovic, 2018, s.27). Yaklaşık olarak 255 yıl süren bu organize ticaret ağı (Şeker ve Şeker, 2020, s.656) ile Assurlu tüccarlar Anadolu'da karum (liman) ve wabartum (misafirhane) olarak adlandırdıkları ticaret kolonileri kurmuşlardı. Arkeolojik kaynaklar ve filolojik veriler olan çivi yazılı tabletlerden edinilen bilgiye göre Anadolu topraklarında Kaniş Karumu (Kültepe/Kayseri), Alişar Karumu (Yozgat) ve Hattuşa Karumu (Çorum)'nun varlığı bilinmektedir (Özgüç, 2005, s.5). Bu ticari organizasyonun Anadolu'daki merkezi ise Kültepe/Kaniş Karum'u olup, Mezopotamya topraklarından ulaşan mallar öncelikle Kültepe'ye gelip Anadolu içlerine buradan dağılmaktadır. Anadolu'da koloni merkezleri olan karumlara yerleşen Assurlu tüccarlar, Mezopotamya'da Assur şehrinde bulunan büyük sermayedarların Anadolu'daki acenteleri ve ortakları olarak ticari faaliyet göstermektedir. Bu organize ticaretin en önemli düzenleyicisi ve denetçisi olan "Bet/Bit Karim" kurumunun Kültepe'de varlığı çivi yazılı tabletlerden bilinmekte, kolonilerde ticaret yapacak tüccarların bu kuruma kayıtlı olması gerektiği anlaşılmaktadır. Bit Karim kurumu, bir banka gibi tüccarlardan mevduat kabul etmekte, ödünç para/avans niteliğinde kredi sağlayabilmektedir. Aynı zamanda bir vergi dairesine benzer özelliği ile ticarete uygulanacak vergiler ve harçlar da yine bu kurum tarafından düzenlenmektedir (Kulakoğlu, 2018, s.60- 61). Bu dönemdeki yazılı kaynaklar Anadolu'da küçük krallıkların yönetimindeki "Şehir devletleri"nden söz etmektedir. Bu şehir devletlerinin

başında “Rubaum” olarak tanımlanan yönetici krallar bulunmakta, “Rubatum” olarak tanımlanan kraliçelerin de yönetimde söz sahibi olduğu bilinmektedir. Ayrıca Rubatum (kraliçelerin) devlet yönetimine ve ticari işlemlere katıldıkları ele geçen bulla, mühür, çivi yazılı tabletlerden de takip edilmektedir (Darga, 2013, s.85). Bu dönemde tarihlenen Kt n/k 504 nolu çivi yazılı belge (Kt= Kültepe metinleri) Koloni Çağı’nda Anadolu kraliçelerinin (rubatum) devlet yönetiminde etkin olduğunu, hatta kral (rubaum) ile eşit söz sahibi olduğuna kanıt niteliğindedir (Günbattı, 2000, s. 73-88).

Koloni çağında yönetici kadınların dışında Anadolu kadınlarının da kendi adlarına ticari faaliyetler yürüttükleri, ticari anlaşmalar düzenledikleri, borçlandıkları, ödünç para verdikleri ve yazılı belgeler üzerine kendi mühürlerini bastıkları görülmektedir (Günbattı, 2012, s.56). Kültepe/Kaniş Karumunda yaklaşık 24.000’in üzerinde çivi yazılı tablet ele geçmiştir. Büyük çoğunluğu Assurlu tüccarların evlerinden ele geçmiş bu yazılı kaynaklardan “Anadolu Kaynakları” olarak söz edilmektedir. Ele geçen Kt v/k 17 nolu (Kt= Kültepe metinleri) Nuḫṣatum adında bir kadına yazıldığı bilinen mektup çevirisinde tableti mühürlemesi istenmektedir. Çeviri metninde yer alan;

“Şehre geleceğim zaman, yolculuğumun başında, sana Amur-ili’nin önünde bıraktığım, yol için (gerekli) büyük tablet kabını, benim mührüme ilaveten, siz de mühürleyiniz ve adamım Abūqar’a teslim ediniz ki, o bana, Şamuha’ya (Kayalıpınar/Sivas) getirsin.”

İfadesi bu dönemde kadınların kendilerine ait mühürlerinin bulunduğu güzel bir örnektir (Günbattı 1990, s.198).

Bu dönemde Anadolu kadınının kendi namına ticaret yaptığına dair en bilinen örnek tüccar Madawada’dır. Ele geçen 8 tablet metninden de anlaşıldığı üzere Madawada, Anadolu’nun çeşitli yerlerinde tahıl, gümüş ve hayvan ticareti yapan ekonomik yönden güçlü bir tüccar olarak bilinmektedir. Kt o/k 64 nolu tablet çevirisinde;

“Madawada, Kubidahšu ve karısı Azulša 3 mina gümüş alacaktır. 2 mina gümüş için 1 mina gümüş faiz ilave edecek. (Kalan) 1 mina gümüş için (ise), 10 çuval arpa, 10 çuval buğday, 1 besili sığır ve 60 ekmek (verecek). Toplam 4 mina gümüşü ve yarısı arpa, yarısı buğday 20 çuval tahılı hasat mevsiminde ona (Madawada’ya) verecek. Madawada’nın ölçü kabı ile ölçecek(ler)”

ifadesi ile %50 faiz aldığı anlaşılmaktadır (1 mina= yaklaşık 500 gr gümüş). Yine Kt o/k 81 nolu (Kt= Kültepe metinleri) tablet çevirisinde ise;

“Madawada ve İddi(n)-Aššur, Perua’dan yarısı buğday,yarısı arpa (olmak üzere) 6 çuval ve 3 kap (tahıl) alacaktır. Hasat zamanında Madawada’nın ölçü kabı ile ölçecek...”

İfadesi ile de kendine ait ölçü kabı olması yaşadığı dönemde ne denli büyük bir tüccar olduğunun göstergesi olarak kabul edilmektedir (Albayrak, 1998).

Anadolu kadınının ticari faaliyetlerine bir başka örnek olarak tüccar Kulšan’ı verebiliriz. Kt n/k 860 nolu (Kt= Kültepe metinleri) tablet çevirisinde;

“ Kulšan’ın Kuzia, Lamassatum ve Aba’da 1/3 mina 5 ½ şekel tasviye edilmiş gümüşü vardır. Šü-İstar ve Aššur-idi’nin hamuštum’undan itibaren 2 yol tutacaklar (iki taksitte parayı ödeyecekler) ve gümüşü tartacaklar.Ab-šarrani ayı Kubia’nın limum’u. Eğer tartmazlarsa ayda 2’şer şekel faiz ilave edecekler. İçinden 10 şekel gümüşü 6 mina yumuşak yün için bana verecekler. Para (gümüş) onların sağ olanlarının (ve) onların hakiki (varis) olanlarının başına bağlanmıştır. Dalaš’in huzurunda”

ifadesi ile Kulšan’ın gümüş ve yün ticareti yaptığı, alacaklarına karşılık senet düzenlediği, borcun gününde ödenmemesi durumunda faiz işletileceği gibi ticarete aktif rol aldığına dair birçok bilgiye ulaşmamızı sağlamaktadır (1 şekel yaklaşık 8 gr gümüş; 1 mina= yaklaşık 500 gr gümüş) (Uzunlifoğlu 1993, s.54).

Assur Ticaret Koloni Çağı birçok filologlar ve tarihçiler tarafından “Eski Hitit Çağı” olarak da tanımlanmaktadır. Koloni çağının ticaret merkezi Kültepe/Kaniş'te açığa çıkarılan mimari yapılar, ele geçen arkeolojik buluntular da bu görüşü desteklemektedir (Özgüç 2003). Hititler, Anadolu topraklarında Orta Tunç Çağı'nda (M.Ö 2000- 1500/1450) karşımıza çıkan şehir devletlerini bir çatı altında toplamayı başarıp devlet haline gelmiş, Geç Tunç Çağı'nda (M.Ö. 1500/1450- 1200/1100) ise güçlü bir imparatorluk haline gelmiştir (Van Den Hout, 2013). Tunç Çağları başında yoğunlaşan Anadolu'nun ticari faaliyetleri Hitit Döneminde de devam etmiştir. Döneminde bölgede uluslararası siyasi güç olma gayesi yanında dış ticarete de söz sahibi olma arzusuyla Hititler, topraklarını Batı Anadolu'dan Orta ve Güneydoğu Anadolu'ya kadar genişletmiştir. Kıbrıs, Suriye ve Mezopotamya üzerine düzenlenen seferler ile bölgedeki varlığını hissettirmiştir. Bu seferler kara ticaret yollarının yanı sıra hakimiyet kurmaya çalıştığı limanlar ile deniz ticaretine de önem verdiğinin göstergesidir (Alparslan, 2013).

Hitit yönetimi ile Anadolu topraklarına ait yazılı belgeler, yönetimden, hukuk kurallarından ve ekonomik yaşamdan da bilgi vermeye başlamıştır. Hitit devlet arşivinde yer alan çivi yazılı belgelerde yönetim sistemi ve ekonomik sistem içerisinde kadının varlığı da takip edilebilmektedir (Darga 2013, s.146). Koloni çağındaki kraliçelerin yönetimde söz sahibi olmaları ve ticaretteki icraatları ilerleyen süreçte Hititlerde Tawananna (Kraliçe) kurumunun oluşumunda etkili olmuştur (Koçyiğit 2019, s.531). Dönemin yazılı belgeleri kralın yanında Tawananna ünvanı ile kraliçelerin de devlet yönetiminde, iç ve dış politikada, vakıf, bağış, yönetmelik gibi vesikaların düzenlenmesinde söz sahibi olduklarını göstermektedir. Bu belgeler altında kraliçelerin sahiplerine ait olduğu bilinen Tawananna mühürleri yönetimde kadının gücünü ve bağımsız mevkisini kanıtlamaktadır (Darga 2013, s.132). Hiç şüphesiz ki yönetimde kadının gücüne şahitlik eden en önemli örnek Dünya'nın ilk barış antlaşması olan Kadeş Barış Antlaşması altında (Peker 2013) Kral III. Hattuşili'nin mührünün yanında yer alan Kraliçe Puduhepa'ya ait mihurdür (Şekil 5a-b) (Darga, 2013, s. 166-179).

Şekil 5a: Kraliçe Puduhepa'nın mühür baskılarının çizimi.

Kaynak:Darga 2013,

Şekil 5b: III. Hattuşili ve Puduhepa'nın ortak mühür baskısı çizimi.

Kaynak: Darga 2013, s.178.

Hitit döneminde yönetici kadınlar dışında halktan kadınların da mühür ve mühür baskıları olduğu bilinmektedir (Şekil 6a-b). Ancak yazılı belgeler daha çok devlet arşivi niteliğinde olduğu için toplumdaki kadın hakkında fazla bilgiye ulaşılamamaktadır. Yazılı metinlere bakıldığında “kadın dokumacı”, “kadın terzi”, “kadın değirmenci” gibi tanımlamalar kadınların iş hayatındaki mesleklerini ifade etmektedir.

Şekil 6.a) Hitit halkından bir kadına ait mühür çizimi (adı okunamamış)

Kaynak: Darga, 2013, s.194.

Şekil 6.b) Hitit halkından “Uranina” adlı bir kadına ait mühür çizimi.

Kaynak: Darga, 2013, s.195.

Ekonomik hayat içerisinde kadın işçi tanımlaması ve aldığı ücretler hakkında ise Hitit Kanunları bize bilgi sunmaktadır. Hitit ekonomisi temeli tarıma ve hayvancılığa dayanmakta, kanun maddelerine de bu durum yansımaktadır. Hitit Kanunları madde 150’de niteliksiz işçilere, madde 158’de ise tarım işçilerine ödenecek ücretler açıkça belirtilmiştir. Buna göre (Eğilmez, 2005 s.16-17);

- 150. Madde “Niteliksiz işçi”

Erkek işçi	30 gün çalışma karşılığında	1 şekel = 12.50 gr gümüş
Kadın işçi	30 gün çalışma karşılığında	0.5 şekel = 6.75 gr gümüş

- 150. Madde “Tarım işçisi”

Erkek işçi	30 gün hasat kaldırma	1.25 şekel = 15.63 gr gümüş
Kadın işçi	30 gün hasat kaldırma	0.33 şekel = 4.13 gr gümüş

ödenmektedir. Her ne kadar yasalarda belirtildiği gibi erkeklerin iş karşılığı aldıkları ücret kadınların aldığı ücretin iki katı gibi görünse de yaptıkları işin içeriğinin farklı olabileceği düşünülmektedir. Örneğin; erkek tarım işçisinden ekinlerin biçilmesi, sapların balyalar halinde toplanması, yük arabalarına yüklenerek samanlığa konulması, harman yerinin temizlenmesi gibi işler beklenirken, kadın tarım işçilerinden harman sonunda elde edilen tahılın öğütülmesinin beklendiği olasıdır (Hoffner, 1974, s.31).

4. Tartışma ve Sonuç

Muhasebe bilimi bir ekonomik birimde, “mali nitelikli işlemleri ve olayları para ile ifade edilmiş şekilde kaydetme, sınıflandırma, özetleyerek rapor etme ve sonuçları yorumlama bilim ve sanattır” şeklinde tanımlanmaktadır (Sevilengül, 2009, 4). Bu tanımdan hareketle tarihin en eski bilimlerinden biri olan muhasebenin de ilk işlevi ekonomik olayları kayıt altına alma, kaydetme işlemidir (Şeker ve Şeker 2019b, s.108).

Hiç şüphesiz ki uygarlık tarihini başlatan Sümerler’in insanlık tarihine en büyük katkısı yazıyı icat etmiş olmalarıdır. Yapılan araştırmalar günümüzde birçok bilimin ve kurumun temellerinin Sümerler tarafından atıldığını ortaya koymaktadır. 20.yy’ın ilk yarısında Yakın Doğu olarak tanımladığımız Mezopotamya topraklarında yapılan arkeolojik çalışmalar sonucunda binlerce çivi yazılı tablet gün yüzüne çıkarılmıştır. Alman bilim insanlarının keşfettiği 5820 çivi yazılı tabletin idari işlemlerden ve yazma çalışmalarından oluştuğu anlaşılmıştır. Berlin grubu olarak anılan bu araştırma projesinde; arkeologların yanı sıra başta filologlar (dilbilimciler) olmak üzere ikincil disiplinlerden pek çok bilim insanı katkı sağlamıştır. Geniş çapta disiplinler arası yürütülen araştırma projesi ile Sümer dili ve Dünyanın bilinen ilk yazı sistemi çözümlenmiş, bu keşif beraberinde matematik, geometri, astronomi vb. birçok bilimin de keşfini sağlamıştır.

1990'lı yıllara geldiğimizde arkeolog D. Schmandt-Besserat çalışmalarında yazının kökenini araştırırken, yazının aslında hesaplama ihtiyacını doğuran bir dizi gelişim sonucu bulunmuş olabileceğini de ortaya koymuştur. Bu keşif ile tokenlerden mühürlere, bullalardan piktografik tabletlere muhasebe bilimi 10.000 yıllık geçmişi ile Dünya'nın en eski bilimleri arasında yerini almıştır.

Maalesef ki Yakın Doğu bölgesinde bitmeyen savaş hali ve güvenlik problemi günümüzde arkeolojik çalışmaların yapılmasına engel olmakta, bunun gibi birçok keşif de toprak altında beklemektedir. Yakın Doğu ve Suriye'deki çalışmaların askıya alınması tüm Dünya'nın dikkatini Türkiye topraklarına ve Türk arkeolojisine çekmektedir. Zira bu çalışmada da ortaya koyulduğu gibi geçmişte bölgede filizlenen uygarlıkların birbirine bağlı ilişkileri binlerce yıl öncesine dayanmaktadır. Dolayısıyla Türkiye topraklarında yapılan arkeolojik çalışmalarla elde edilen bulgular hassasiyetle incelenmeli, interdisipliner yaklaşımlarla değerlendirilmelidir.

Bu çalışma ile geçmiş uygarlıkların birbirleriyle temas halinde olmalarında, iletişim kurmalarında ticaret faaliyetlerinin de aracı olduğu ortaya koyulmaya çalışılmıştır. Geçmiş toplumların ekonomik ve sosyal gelişiminde kadının katkısının yanı sıra, ticari kayıt araçları olan tokenler, mühürler, çivi yazılı tabletler üzerinde yer alan borçlanma vesikaları, faiz hesaplamaları, ticaret organizasyonu gibi ekonomik ve siyasi bilgilerin yanında mal mülkiyetinin devri, alacak-verecek ilişkileri ve hukuki bilgiler de vurgulanmıştır. Dolayısıyla arkeolojik çalışmalarda bulguların yorumlanmasında, disiplinler arası yaklaşımla birçok bilim insanının bilgi paylaşımına ihtiyaç duyulmaktadır. Bu çalışma aynı zamanda interdisipliner bir bakış açısı oluşturmayı hedeflemektedir. Geçmiş toplumların gelişiminde kadının da katkısı ortaya koyulurken; ticari kayıt araçları tokenler, mühürler, çivi yazılı tabletler üzerinde yer alan borçlanma vesikaları, faiz hesaplamaları, ticaret organizasyonu gibi ekonomik ve siyasi bilgilerin yanında malların mülkiyetinin el değiştirmesi, alacak- verecek ilişkileri ile hukuki bilgileri de barındırdığına dikkat çekilmeye çalışılmıştır. Dolayısıyla arkeolojik çalışmalarda bulguların yorumlanmasında interdisipliner yaklaşımla birçok bilim insanının bilgi paylaşımına ihtiyaç duyulmaktadır. Bu çalışma ile aynı zamanda interdisipliner bakış açısı oluşturmak amaçlanmıştır.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Yazar Katkıları: Çalışma Konsepti/Tasarım- F.Ş., S.Ş.; Veri Toplama- F.Ş., S.Ş.; Yazı Taslağı- F.Ş.; İçeriğin Eleştirel İncelemesi- S.Ş.; Son Onay ve Sorumluluk- F.Ş., S.Ş.

Çıkar Çatışması: Yazarlar çıkar çatışması beyan etmemişlerdir.

Finansal Destek: Yazarlar finansal destek beyan etmemişlerdir.

Peer Review: Externally peer-reviewed.

Author Contributions: Conception/Design of Study- F.Ş., S.Ş.; Data Acquisition- F.Ş., S.Ş.; Drafting Manuscript- F.Ş.; Critical Revision of Manuscript- S.Ş.; Final Approval and Accountability- F.Ş., S.Ş.

Conflict of Interest: Authors declared no conflict of interest.

Financial Disclosure: Authors declared no financial support.

Kaynaklar

- Akın, E. ve Başaran, C. (2019). Güneydoğu Anadolu'nun Ticaret Yolları: Neolitik Dönem'den Roma Dönemi'ne.
- O. Dumankaya (Ed.) *Çağlar Boyunca Üretim ve Ticaret: Prehistoryadan Bizans Dönemine* içinde (s. 123-133). Ankara: Bilgin Kültür ve Sanat Yayınları.
- Albayrak, İ. (1998). Koloni Çağında Yerli Bir Bayan Madawada. *III Uluslararası Hititoloji Kongresi*. Çorum, 1996. Ankara, 1-14.
- Alparslan, M. (2013). Bir İmparatorluğu Ayakta Tutabilmek: Ekonomi ve Ticaret. M. Doğan-Alparslan ve M. Alparslan (Eds.) *Hititler Bir Dünya İmparatorluğu* içinde (s. 506-517) İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Barjamoviç, G. (2018). Tüccarlar ve Seyyahlar: Anadolu'da Assurlular (M.Ö. 2.000-1.600). K Köroğlu ve S.F.Adalı (Eds.) *Assurlular Dicle'den Toroslara Tanrı Assur'un Krallığı* içinde (s.26-55). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Bennison-Chapman, L.E. ve Hager, L.D. (2018). Tracking the Division of Labour through Handprints: Applying Reflectance Transformation Imaging (RTI) to clay 'tokens'. Neolithic West Asia. *Journal of Archaeological Science*, 99, 112-123.
- Bilgiç, E. (1948) Anadolu'nun İlk Tarihi Çağının Rekonstrüksiyonu. *Ankara Üniversitesi D.T.C.F. Dergisi*, VI (1- 2), 489-516.

- Breniquet, C. (2016). Weaving, Potting, Churning: Women at Work During the Uruk Period. B. Lion ve C.Michel (Eds.) *The Role of Women in Work and Society in the Ancient Near East* içinde (s.8-28) Boston/Berlin: Walter de Gruyter Inc.
- Carter, E., Pittman, H., Benoit, A., Bahrani, Z. ve Stolper, M.W. (1992). Late Uruk Period: Notes on the Earlu History of Iran: The Two Archaic Deposts: Comtemporany Sculpture; The Proto-Elamite Period: Proto-Elamite Seals and Sealings. Harper, P.O , J. Aruz, ve F. Tallon (Eds.) *The Royal Ctiy of Susa* içinde (s.47-80). New York: The Metropolitan Museum of Art.
- Childe, G. (2006). *Kendini Yaratan İnsan*. F. Oflluoğlu (Çev.). İstanbul: Varlık Yayınları.
- Childe, G. (2009). *Tarihte Neler Oluyor?*. A. Şenel ve M. Tunçay (Çev.). İstanbul: Kırmızı Yayınları. (Orijinal çalışma basım tarihi 1942).
- Collon, D. (2005). *First Impressions Cylinder Seals in the Ancient Near East*. London : British Museum Press.
- Crawford, H. (2014). An Exploration of the World of Women in the Third-Millennium Mesopotamia. M.W. Chavalas (Ed.) *Women in the Ancient Near East* içinde (s.18-31) New York: Routledge.
- Darga, M. (2013). *Anadolu'da Kadın On Bin Yıldır Eş, Anne, Tüccar, Kraliçe*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Eğilmez, M. (2005). *Hitit Ekonomisi*. İstanbul: Türk Eskiçağ Bilimleri Enstitüsü Yayınları.
- Englund, Robert K. (2011). Accountin in Proto-Cuneiform. K. Radner ve E.Robson (Ed.) *The Oxford Handbook of Cuneiform Culture* içinde (s.32-50). New York: Oxford University Press,
- Frangipane, M., (2019). Arslantepe. Siyasi Merkezin Yükselişi ve Düşüşü: Tapınaktan Saraya Saraydan Surla Çevrili Bir Kente / Arslantepe. The Rise and Development of a Political Centre: From Temple to Palace to a Fortified Citadel. *I. Uluslararası Arslantepe Arkeoloji Sempozyumu / I. International Arslantepe Archaeology Symposium*, 4-6 Ekim 2018 / 4-6 October 2018 Malatya, 71-104.
- Friandra, E. ve Frangipane, M. (2007). Introduction: Cretulae: The Object,Its Use and Functions. M. Frangipane (Ed.) *Arslantepe Cretulae An Early Centralised Administrative System Before Writing* içinde (s.15-24). Roma: Universita di Roma La Sapienza.
- Günbattı, C. (1990). Kültepe Tabletlerine Göre, Kadınların Ticari Faaliyetleri Hakkında Bazı Gözlemler, *XI. Türk Tarih Kongresi*, 1, 198.
- Günbattı, C. (1997). Kültepe'den Akadlı Sargon 'a Ait Bir Tablet. *Archivum Anatolicum (Anadolu Arşivleri)*, 3,131-155.
- Günbattı, C. (2000). Eski Anadolu'da Su Ordali. *Archivum Anatolicum (Anadolu Arşivleri)* 4, 73-88.
- Günbattı, C. (2012). *Kültepe- Kaniş Anadolu'da İlk Yazı, İlk Belgeler*. Kayseri: Kayseri Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları.
- Hoffner, H.A. (1974). *Alimenta Hethaeorum : Food Production in Hittite Asia Minor*, New Haven. Koçyiğit, Ş. (2019). Asur Ticaret Kolonileri Çağında Kraliçelerin Yönetimdeki Rolü (M.Ö. 1975-1725), *Uluslararası Beşeri Bilimler ve Eğitim Dergisi (IJHE)* 5(11), 525-534.
- Kulakoğlu, F. (2018). Kaniş Karumu: Eski Assur Ticaretinin Anadolu'daki Başkenti. K Köroğlu ve S.F.Adalı (Eds.). *Assurlular Dicle'den Toroslara Tanrı Assur'un Krallığı* içinde (s.56-83). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Mattessich, R. (1987), Prehistoric Accounting And The Problem Of Representation: On Recent Archeological Evidence Of The Middle-East From 8000 BC To 3000 BC. *The Accounting Historians Journal*, 14(2). 71-91.
- Mattessich, R. (1994). Archaeology of Accounting and Schmandt-Besserat's Contribution, *Accounting Business and Financial History*, 4 (1), 528.
- Özdoğan, M. (2012), *50 Soruda Arkeoloji*. İstanbul: Bilim ve Gelecek Kitaplığı.
- Özgüç, T. (2003). *Kültepe Kanis Nesa (The Earliest International Trade Center and The Oldest Capital City of the Hittites)*. İstanbul: The Middle Eastern Culture Center.
- Özgüç, T. (2005). *Kültepe Kaniş/Neşa*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Peker, H. (2013). Hitit Devleti'nin Uluslararası İlişkileri ve Politik Enstrümanları: Savaş ve Diplomasi. M. Doğan-Alparslan ve M. Alparslan (Eds). *Hititler Bir Dünya İmparatorluğu* içinde (s. 64-78) İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Schmandt-Besserat, D. (1986). The Origins of Writing: An Archaeologist's Perspective. *Written Communication*, 3 (1), 31-45.
- Schmandt-Besserat, D. (1992). *Before Writing Volume:I From Counting To Cuneiform*. Austin: The University of Texas Press.

- Schmandt-Besserat, D. (2006). *How Writing Came About*. Austin: University of Texas Press.
- Schmandt-Besserat, D. (2015) .Prehistoric Administrative Technologies and the Ancient Near Eastern Redistribution Economy – The Case of Susiana. J. Alvarez, G. P. Basello ve Y. Wicks, (Ed.) . *The Elamite World* içinde (s.336-382). London :Routledge.
- Senner, W.M. (1989). Theories and Myths on the A Historical Overwiev. W. M. Senner (Ed.) *The Origins of Writing* içinde (s. 1-26) . Lincoln, Nebraska: University of Nebraska Press.
- Sevilengül, O. (2009). *Genel Muhasebe*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Stein, G. (1999). 1997 Excavations at Hacinebi. 20. *Kazı Sonuçları Toplantısı içinde* (s. 183-204). Ankara: Kültür Bakanlığı Milli Kütüphane Basımevi.
- Şeker, F. (2017). İnsanoğlunun Toprağa Yerleşme ve Toprağa Hükmetme Çabası Neolitik Dönem.Halk Kültüründe Toprak Sempozyumu, 13-15 Ekim 2017.
- Şeker, F. ve Şeker, S. (2019). The Counting and Recording Tools of Prehistoric Trade: Tokens. O.Dumankaya (Ed.) *Çağlar Boyunca Üretim ve Ticaret: Prehistoryadan Bizans Dönemine* içinde (s. 1-16). Ankara: Bilgin Kültür ve Sanat Yayınları.
- Şeker, F. ve Şeker, S. (2020) M.Ö. İkinci Binyılın İlk Çeyreğinde Anadolu Kara Ticareti. Y. Akay (Ed.). *İktisadi ve İdari Bilimler Teori, Güncel Araştırmalar ve Yeni Eğilimler* içinde (s.653-665). Cetiñje: IVPE.
- Şeker, S. ve Şeker, F. (2018). Soyut Hesaplamanın Ortaya Çıkışında Muhasebenin Etkisi. *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi , Special Issue of MODAV 15. International Conference on Accounting , 790-809* . Retrieved from <https://dergipark.org.tr/en/pub/mbdd/issue/42789/518434>.
- Şeker, S. ve Şeker, F. (2019a). M.Ö. 8. Binyıl'dan Yazının İcadına Kadar Kullanılan Muhasebe Sistemi: Token'ler, *Uluslararası Muhasebe ve Finans Araştırmaları Dergisi, 1 (2)*, 107-119 . Retrieved from <https://dergipark.org.tr/en/pub/ijaftr/issue/50335/442351>
- Şeker, S. & Şeker, F. (2019b). Tokenlardan Çivi Yazılı Kil Tabletler Yazının İcadında Muhasebenin İzleri. *Muhasebe ve Finans Tarihi Araştırmaları Dergisi*, 16, 86-110.
- Uzunlumoğlu, A. (1993). Karum'un II.Tabakasından Bir Grup Borç Mukavelesi. *Anadolu Medeniyetleri Müzesi 1992 yıllığı* içinde (s.51-70). Ankara: Müze Eserleri Turistik Yayınları.
- Ünal, A. (2018). *Eski Anadolu Siyasi Tarihi Kitap-1: Eski Taş Devrinden Hitit Devleti'nin Yıkılışına Kadar (M.Ö.60.000- M.Ö.1180)*. Ankara: Bilgin Kültür ve Sanat Yayınları.
- Van Den Hout, T.P.J. (2013). Hitit Krallığı ve İmparatorluğu'nun Kısa Tarihi. M. Doğan-Alparslan ve M. Alparslan (Eds) . *Hititler Bir Dünya İmparatorluğu* içinde (s. 22-45). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Yener, K.A. (2000). *The Domestication of metals, The Rise of Complex Metal Industries in Anatolia*, Leiden.
- Yılmaz, D. (2019). Erken Tunç Çağı'ında Anadolu'da Ticaret. O.Dumankaya (Ed.) *Çağlar Boyunca Üretim ve Ticaret: Prehistoryadan Bizans Dönemine* içinde (s. 193-211). Ankara: Bilgin Kültür ve Sanat Yayınları.

TANIM

İstanbul Üniversitesi, İşletme Fakültesi Muhasebe Enstitüsü'nün yayını olan Muhasebe Enstitüsü Dergisi – Journal of Accounting Institute, açık erişimli, hakemli, yılda iki kere Ocak ve Temmuz aylarında yayınlanan bilimsel bir dergidir. 1975 yılında kurulmuştur.

AMAÇ ve KAPSAM

İstanbul Üniversitesi, İşletme Fakültesi Muhasebe Enstitüsü'nün yayını olan Muhasebe Enstitüsü Dergisi – Journal of Accounting Institute, açık erişimli, hakemli, yılda iki kere Ocak ve Temmuz aylarında yayınlanan bilimsel bir dergidir. 1975 yılında kurulmuştur.

Muhasebe Enstitüsü Dergisi – Journal of Accounting Institute'un amacı Türkçe ve İngilizce makaleler yayınlamak, ulusal ve uluslararası düzeyde muhasebe ve işletme alanıyla ilgili bilginin paylaşımına katkıda bulunmaktır.

Muhasebe Enstitüsü Dergisi – Journal of Accounting Institute esas olarak muhasebe ve işletme alanına dair konuları kapsar. Derginin hedef kitlesini akademisyenler, araştırmacılar, profesyoneller, öğrenciler ve ilgili mesleki, akademik kurum ve kuruluşlar oluşturur.

EDİTORYAL POLİTİKALAR VE HAKEM SÜRECİ

Yayın Politikası

Dergi yayın etiğinde en yüksek standartlara bağlıdır ve Committee on Publication Ethics (COPE), Directory of Open Access Journals (DOAJ), Open Access Scholarly Publishers Association (OASPA) ve World Association of Medical Editors (WAME) tarafından yayınlanan etik yayıncılık ilkelerini benimser; Principles of Transparency and Best Practice in Scholarly Publishing başlığı altında ifade edilen ilkeler için: <https://publicationethics.org/resources/guidelines-new/principles-transparency-and-best-practice-scholarly-publishing>

Gönderilen makaleler derginin amaç ve kapsamına uygun olmalıdır. Orijinal, yayınlanmamış ve başka bir dergide değerlendirme sürecinde olmayan, her bir yazar tarafından içeriği ve gönderimi onaylanmış yazılar değerlendirmeye kabul edilir.

Makale yayınlanmak üzere Dergiye gönderildikten sonra yazarlardan hiçbirinin ismi, tüm yazarların yazılı izni olmadan yazar listesinden silinemez ve yeni bir isim yazar olarak eklenemez ve yazar sırası değiştirilemez.

İntihal, duplikasyon, sahte yazarlık/inkar edilen yazarlık, araştırma/veri fabrikasyonu, makale dilimleme, dilimleyerek yayın, telif hakları ihlali ve çıkar çatışmasının gizlenmesi, etik dışı davranışlar olarak kabul edilir. Kabul edilen etik standartlara uygun olmayan tüm makaleler yayından çıkarılır. Buna yayından sonra tespit edilen olası kuraldışı, uygunsuzluklar içeren makaleler de dahildir.

İntihal

Ön kontrolden geçirilen makaleler, iThenticate yazılımı kullanılarak intihal için taranır. İntihal/kendi kendine intihal tespit edilirse yazarlar bilgilendirilir. Editörler, gerekli olması halinde makaleyi değerlendirme ya da üretim sürecinin çeşitli aşamalarında intihal kontrolüne tabi tutabilirler. Yüksek benzerlik oranları, bir makalenin kabul edilmeden önce ve hatta kabul edildikten sonra reddedilmesine neden olabilir. Makalenin türüne bağlı olarak, bunun oranın %15 veya %20'den az olması beklenir.

Çift Kör Hakemlik

İntihal kontrolünden sonra, uygun olan makaleler baş editör tarafından orijinallik, metodoloji, işlenen konunun önemi ve dergi kapsamı ile uyumluluğu açısından değerlendirilir. Editör, makalelerin adil bir şekilde çift taraflı kör hakemlikten geçmesini sağlar ve makale biçimsel esaslara uygun ise, gelen yazıyı yurtiçinden ve/veya yurtdışından en az iki hakemin değerlendirmesine sunar, hakemler gerek gördüğü takdirde yazıda istenen değişiklikler yazarlar tarafından yapıldıktan sonra yayınlanmasına onay verir.

TELİF HAKKINDA

Yazarlar dergide yayınlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler ve çalışmaları Creative Commons Atıf-GayrıTicari 4.0 Uluslararası (CC BY-NC 4.0) <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/deed.tr> olarak lisanslıdır. CC BY-NC 4.0 lisansı, eserin ticari kullanım dışında her boyut ve formatta paylaşılmasına, kopyalanmasına, çoğaltılmasına ve orijinal esere uygun şekilde atıfta bulunmak kaydıyla yeniden düzenleme, dönüştürme ve eserin üzerine inşa etme dâhil adapte edilmesine izin verir.

AÇIK ERİŞİM İLKESİ

Dergi açık erişimlidir ve derginin tüm içeriği okura ya da okurun dahil olduğu kuruma ücretsiz olarak sunulur. Okurlar, ticari amaç haricinde, yayıncı ya da yazardan izin almadan dergi makalelerinin tam metnini okuyabilir, indirebilir, kopyalayabilir, arayabilir ve link sağlayabilir. Bu BOAI açık erişim tanımıyla uyumludur.

Derginin açık erişimli makaleleri Creative Commons Atıf-GayrıTicari 4.0 Uluslararası (CC BY-NC 4.0) (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/deed.tr>) olarak lisanslıdır.

ETİK**Yayın Etiği İlke ve Standartları**

Muhasebe Enstitüsü Dergisi – Journal of Accounting Institute, yayın etiğinde en yüksek standartlara bağlıdır ve Committee on Publication Ethics (COPE), Directory of Open Access Journals (DOAJ), Open Access Scholarly Publishers Association (OASPA) ve World Association of Medical Editors (WAME) tarafından yayınlanan etik yayıncılık ilkelerini benimser; Principles of Transparency and Best Practice in Scholarly Publishing başlığı altında ifade edilen ilkeler için adres: <https://publicationethics.org/resources/guidelines-new/principles-transparency-and-best-practice-scholarly-publishing>

Gönderilen tüm makaleler orijinal, yayınlanmamış ve başka bir dergide değerlendirme sürecinde olmamalıdır. Yazar makalenin orijinal olduğu, daha önce başka bir yerde yayınlanmadığı ve başka bir yerde, başka bir dilde yayınlanmak üzere değerlendirmede olmadığını beyan etmelidir. Uygulamadaki telif kanunları ve anlaşmaları gözetilmelidir. Telifle ilgili materyaller (örneğin tablolar, şekiller veya büyük alıntılar) gerekli izin ve teşekkürle kullanılmalıdır. Başka yazarların, katkıda bulunanların çalışmaları ya da yararlanılan kaynaklar uygun biçimde kullanılmalı ve referanslarda belirtilmelidir. Her bir makale editörlerden biri ve en az iki hakem tarafından çift kör değerlendirmeden geçirilir. İntihal, duplikasyon, sahte yazarlık/inkar edilen yazarlık, araştırma/veri fabrikasyonu, makale dilimleme, dilimleyerek yayın, telif hakları ihlali ve çıkar çatışmasının gizlenmesi, etik dışı davranışlar olarak kabul edilir.

Kabul edilen etik standartlara uygun olmayan tüm makaleler yayından çıkarılır. Buna yayından sonra tespit edilen olası kuraldışı, uygunsuzluklar içeren makaleler de dahildir.

Araştırma Etiği

Muhasebe Enstitüsü Dergisi Dergisi araştırma etiğinde en yüksek standartları gözetir ve aşağıda tanımlanan uluslararası araştırma etiği ilkelerini benimser. Makalelerin etik kurallara uygunluğu yazarların sorumluluğundadır.

- Araştırmanın tasarlanması, tasarımın gözden geçirilmesi ve araştırmanın yürütülmesinde, bütünlük, kalite ve şeffaflık ilkeleri sağlanmalıdır.
- Araştırma ekibi ve katılımcılar, araştırmanın amacı, yöntemleri ve öngörülen olası kullanımları; araştırmaya katılımın gerektirdikleri ve varsa riskleri hakkında tam olarak bilgilendirilmelidir.
- Araştırma katılımcılarının sağladığı bilgilerin gizliliği ve yanıt verenlerin gizliliği sağlanmalıdır. Araştırma katılımcıların özerkliğini ve saygınlığını koruyacak şekilde tasarlanmalıdır.
- Araştırma katılımcıları gönüllü olarak araştırmada yer almalı, herhangi bir zorlama altında olmamalıdır.
- Katılımcıların zarar görmesinden kaçınılmalıdır. Araştırma, katılımcıları riske sokmayacak şekilde planlanmalıdır.

- Araştırma bağımsızlığıyla ilgili açık ve net olunmalı; çıkar çatışması varsa belirtilmelidir.
- İnsan denekler ile yapılan deneysel çalışmalarda, araştırmaya katılmaya karar veren katılımcıların yazılı bilgilendirilmiş onayı alınmalıdır. Çocukların ve vesayet altındakilerin veya tasdiklenmiş akıl hastalığı bulunanların yasal vasisinin onayı alınmalıdır.
- Çalışma herhangi bir kurum ya da kuruluşta gerçekleştirilecekse bu kurum ya da kuruluştan çalışma yapılacağına dair onay alınmalıdır.
- İnsan ögesi bulunan çalışmalarda, “yöntem” bölümünde katılımcılardan “bilgilendirilmiş onam” alındığının ve çalışmanın yapıldığı kurumdaki etik kurul onayı alındığı belirtilmesi gerekir.

DİL

Derginin dili Türkçe ve Amerikan İngilizcesi’dir.

YAZILARIN HAZIRLANMASI VE YAZIM KURALLARI

Aksi belirtilmedikçe gönderilen yazılarla ilgili tüm yazışmalar ilk yazarla yapılacaktır. Makale gönderimi online olarak ve <http://dergipark.gov.tr/meder> üzerinden yapılmalıdır. Gönderilen yazılar, yazının yayınlanmak üzere gönderildiğini ifade eden, makale türünü belirten ve makaleyle ilgili detayları içeren (bkz: Son Kontrol Listesi) bir mektup; yazının elektronik formunu içeren Microsoft Word 2003 ve üzerindeki versiyonları ile yazılmış elektronik dosya ve tüm yazarların imzaladığı Telif Hakkı Anlaşması Formu eklenerek gönderilmelidir.

1. Çalışmalar, A4 boyutunda, üst, alt, sağ ve sol taraftan 2,5 cm. boşluk bırakılarak, 10 punto Times New Roman harf karakterleriyle ve 1,5 satır aralık ölçüsü ile ve iki yana yaslı olarak hazırlanmalıdır.
2. Yazar/yazarların adları çalışmanın başlığının hemen altında sağa bitişik şekilde verilmelidir. Ayrıca yıldız dipnot şeklinde (*) yazarın unvanı, kurumu ve e-posta adresi ve telefonu sayfanın en altında dipnotta belirtilmelidir.
3. Giriş bölümünden önce 180-200 kelimelik çalışmanın kapsamını, amacını, ulaşılan sonuçları ve kullanılan yöntemi kaydeden Türkçe ve İngilizce öz ile 600-800 kelimelik İngilizce genişletilmiş özet yer almalıdır. Çalışmanın İngilizce başlığı İngilizce özün üzerinde yer almalıdır. İngilizce ve Türkçe özlerin altında çalışmanın içeriğini temsil eden, 3 adet Türkçe, 3 adet İngilizce anahtar kelime yer almalıdır.
4. Çalışmaların başlıca şu unsurları içermesi gerekmektedir: Makale dilinde başlık, öz ve anahtar kelimeler; İngilizce başlık öz ve anahtar kelimeler; İngilizce genişletilmiş özet, ana metin bölümleri, son notlar ve kaynaklar.
5. Araştırma makalesi bölümleri şu şekilde sıralanmalıdır: “Giriş”, “Amaç ve Yöntem”, “Bulgular”, “Tartışma ve Sonuç”, “Son Notlar”, “Kaynaklar”, “Tablolar ve Şekiller”. Derleme ve yorum yazıları için ise, çalışmanın öneminin belirtildiği, sorunsal ve amacın somutlaştırıldığı “Giriş” bölümünün ardından diğer bölümler gelmeli ve çalışma “Tartışma ve Sonuç”, “Son Notlar”, “Kaynaklar” ve “Tablolar ve Şekiller” şeklinde bitirilmelidir.
6. Çalışmalarda tablo, grafik ve şekil gibi göstergeler ancak çalışmanın takip edilebilmesi açısından gereklilik arz ettiği durumlarda, numaralandırılarak, tanımlayıcı bir başlık ile birlikte verilmelidir. Demografik özellikler gibi metin içinde verilebilecek veriler, ayrıca tablolar ile ifade edilmemelidir.
7. Yayınlanmak üzere gönderilen makale ile birlikte yazar bilgilerini içeren kapak sayfası gönderilmelidir. Kapak sayfasında, makalenin başlığı, yazar veya yazarların bağlı oldukları kurum ve unvanları, kendilerine ulaşılacak adresler, cep, iş ve faks numaraları, ORCID ve e-posta adresleri yer almalıdır (bkz. Son Kontrol Listesi).
8. Dergide yayınlanan yazıların tüm sorumluluğu ve belirtilen görüşler yazarlara aittir; İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Muhasebe Enstitüsü bir sorumluluk yüklenmez.

9. Yayın kurulu ve hakem raporları doğrultusunda yazarlardan, metin üzerinde bazı düzeltmeler yapmaları istenebilir.
10. Dergiye gönderilen çalışmalar yayımlansın veya yayınlanmasın geri gönderilmez.

Kaynaklar

Derleme yazıları okuyucular için bir konudaki kaynaklara ulaşmayı kolaylaştıran bir araç olsa da, her zaman orijinal çalışmayı doğru olarak yansıtmaz. Bu yüzden mümkün olduğunca yazarlar orijinal çalışmalarını kaynak göstermelidir. Öte yandan, bir konuda çok fazla sayıda orijinal çalışmanın kaynak gösterilmesi yer israfına neden olabilir. Birkaç anahtar orijinal çalışmanın kaynak gösterilmesi genelde uzun listelerle aynı işi görür. Ayrıca günümüzde kaynaklar elektronik versiyonlara eklenebilmekte ve okuyucular elektronik literatür taramalarıyla yayımlara kolaylıkla ulaşabilmektedir.

Kabul edilmiş ancak henüz sayıya dahil edilmemiş makaleler Early View olarak yayınlanır ve bu makalelere atıflar “advance online publication” şeklinde verilmelidir. Genel bir kaynaktan elde edilemeyecek temel bir konu olmadıkça “kişisel iletişimlere” atıfta bulunulmamalıdır. Eğer atıfta bulunulursa parantez içinde iletişim kurulan kişinin adı ve iletişimin tarihi belirtilmelidir. Bilimsel makaleler için yazarlar bu kaynaktan yazılı izin ve iletişimin doğruluğunu gösterir belge almalıdır. Kaynakların doğruluğundan yazar(lar) sorumludur. Tüm kaynaklar metinde belirtilmelidir. Kaynaklar alfabetik olarak sıralanmalıdır.

Referans Stili ve Formatı

Muhasebe Enstitüsü Dergisi – Journal of Accounting Institute, metin içi alıntılama ve kaynak gösterme için APA (American Psychological Association) kaynak sitilinin 6. edisyonunu benimser. APA 6. Edisyon hakkında bilgi için:

- American Psychological Association. (2010). Publication manual of the American Psychological Association (6th ed.). Washington, DC: APA.

- <http://www.apastyle.org/>

Kaynakların doğruluğundan yazar(lar) sorumludur. Tüm kaynaklar metinde belirtilmelidir. Kaynaklar aşağıdaki örneklerdeki gibi gösterilmelidir.

Metin İçinde Kaynak Gösterme

Kaynaklar metinde parantez içinde yazarların soyadı ve yayın tarihi yazılarak belirtilmelidir.

Birden fazla kaynak gösterilecekse kaynaklar arasında (;) işareti kullanılmalıdır. Kaynaklar alfabetik olarak sıralanmalıdır.

Örnekler:***Birden fazla kaynak;***

(Esin ve ark., 2002; Karasar 1995)

Tek yazarlı kaynak;

(Akyolcu, 2007)

İki yazarlı kaynak;

(Sayiner ve Demirci 2007, s. 72)

Üç, dört ve beş yazarlı kaynak;

Metin içinde ilk kullanımda: (Ailen, Ciambriune ve Welch 2000, s. 12–13) Metin içinde tekrarlayan kullanımlarda: (Ailen ve ark., 2000)

Altı ve daha çok yazarlı kaynak;

(Çavdar ve ark., 2003)

Kaynaklar Bölümünde Kaynak Gösterme

Kullanılan tüm kaynaklar metnin sonunda ayrı bir bölüm halinde yazar soyadlarına göre alfabetik olarak numaralandırılmadan verilmelidir.

Kaynak yazımı ile ilgili örnekler aşağıda verilmiştir.

Kitap

a) Türkçe Kitap

Karasar, N. (1995). *Araştırmalarda rapor hazırlama* (8.bs). Ankara: 3A Eğitim Danışmanlık Ltd.

b) Türkçeye Çevrilmiş Kitap

Mucchielli, A. (1991). *Zihniyetler* (A. Kotil, Çev.). İstanbul: İletişim Yayınları.

c) Editörlü Kitap

Ören, T., Üney, T. ve Çölkesen, R. (Ed.). (2006). *Türkiye bilişim ansiklopedisi*. İstanbul: Papatya Yayıncılık.

d) Çok Yazarlı Türkçe Kitap

Tonta, Y., Bitirim, Y. ve Sever, H. (2002). *Türkçe arama motorlarında performans değerlendirme*. Ankara: Total Bilişim.

e) İngilizce Kitap

Kamien R., & Kamien A. (2014). *Music: An appreciation*. New York, NY: McGraw-Hill Education.

f) İngilizce Kitap İçerisinde Bölüm

Bassett, C. (2006). Cultural studies and new media. In G. Hall & C. Birchall (Eds.), *New cultural studies: Adventures in theory* (pp. 220–237). Edinburgh, UK: Edinburgh University Press.

g) Türkçe Kitap İçerisinde Bölüm

Erkmen, T. (2012). Örgüt kültürü: Fonksiyonları, öğeleri, işletme yönetimi ve liderlikteki önemi. M. Zencirkıran (Ed.), *Örgüt sosyolojisi kitabı* içinde (s. 233–263). Bursa: Dora Basım Yayın.

h) Yayıncının ve Yazarın Kurum Olduğu Yayın

Türk Standartları Enstitüsü. (1974). *Adlandırma ilkeleri*. Ankara: Yazar.

Makale

a) Türkçe Makale

Mutlu, B. ve Savaşer, S. (2007). Çocuğu ameliyat sonrası yoğun bakımda olan ebeveynlerde stres nedenleri ve azaltma girişimleri. *İstanbul Üniversitesi Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi*, 15(60), 179–182.

b) İngilizce Makale

de Cillia, R., Reisingl, M., & Wodak, R. (1999). The discursive construction of national identity. *Discourse and Society*, 10(2), 149–173. <http://dx.doi.org/10.1177/0957926599010002002>

c) Yediden Fazla Yazarlı Makale

Lal, H., Cunningham, A. L., Godeaux, O., Chlibek, R., Diez-Domingo, J., Hwang, S.-J. ... Heineman, T. C. (2015). Efficacy of an adjuvanted herpes zoster subunit vaccine in older adults. *New England Journal of Medicine*, 372, 2087–2096. <http://dx.doi.org/10.1056/NEJMoa1501184>

d) DOI'si Olmayan Online Edinilmiş Makale

Al, U. ve Doğan, G. (2012). Hacettepe Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü tezlerinin atıf analizi. *Türk Kütüphaneciliği*, 26, 349–369. Erişim adresi: <http://www.tk.org.tr/>

e) DOI'si Olan Makale

Turner, S. J. (2010). Website statistics 2.0: Using Google Analytics to measure library website effectiveness. *Technical Services Quarterly*, 27, 261–278. <http://dx.doi.org/10.1080/07317131003765910>

f) Advance Online Olarak Yayımlanmış Makale

Smith, J. A. (2010). Citing advance online publication: A review. *Journal of Psychology*. Advance online publication. <http://dx.doi.org/10.1037/a45d7867>

g) Popüler Dergi Makalesi

Semerçioğlu, C. (2015, Haziran). Sıradanlığın rayihası. *Sabit Fikir*, 52, 38–39.

Tez, Sunum, Bildiri**a) Türkçe Tezler**

Sarı, E. (2008). *Kültür kimlik ve politika: Mardin'de kültürlerarasılık*. (Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

b) Ticari Veritabanında Yer Alan Yüksek Lisans Ya da Doktora Tezi

Van Brunt, D. (1997). *Networked consumer health information systems* (Doctoral dissertation). Available from ProQuest Dissertations and Theses. (UMI No. 9943436)

c) Kurumsal Veritabanında Yer Alan İngilizce Yüksek Lisans/Doktora Tezi

Yaylalı-Yıldız, B. (2014). *University campuses as places of potential publicness: Exploring the political, social and cultural practices in Ege University* (Doctoral dissertation). Retrieved from <http://library.iyte.edu.tr/tr/hizli-erisim/iyte-tez-portali>

d) Web'de Yer Alan İngilizce Yüksek Lisans/Doktora Tezi

Tonta, Y. A. (1992). *An analysis of search failures in online library catalogs* (Doctoral dissertation, University of California, Berkeley). Retrieved from <http://yunus.hacettepe.edu.tr/~tonta/yayinlar/phd/ickapak.html>

e) Dissertations Abstracts International'da Yer Alan Yüksek Lisans/Doktora Tezi

Appelbaum, L. G. (2005). Three studies of human information processing: Texture amplification, motion representation, and figure-ground segregation. *Dissertation Abstracts International: Section B. Sciences and Engineering*, 65(10), 5428.

f) Sempozyum Katkısı

Krinsky-McHale, S. J., Zigman, W. B. & Silverman, W. (2012, August). Are neuropsychiatric symptoms markers of prodromal Alzheimer's disease in adults with Down syndrome? In W. B. Zigman (Chair), *Predictors of mild cognitive impairment, dementia, and mortality in adults with Down syndrome*. Symposium conducted at American Psychological Association meeting, Orlando, FL.

g) Online Olarak Erişilen Konferans Bildiri Özeti

Çınar, M., Doğan, D. ve Seferoğlu, S. S. (2015, Şubat). *Eğitimde dijital araçlar: Google sınıf uygulaması üzerine bir değerlendirme* [Öz]. Akademik Bilişim Konferansında sunulan bildiri, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir. Erişim adresi: <http://ab2015.anadolu.edu.tr/index.php?menu=5&submenu=27>

h) Düzenli Olarak Online Yayımlanan Bildiriler

Herculano-Houzel, S., Collins, C. E., Wong, P., Kaas, J. H., & Lent, R. (2008). The basic nonuniformity of the cerebral cortex. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 105, 12593–12598. <http://dx.doi.org/10.1073/pnas.0805417105>

i) Kitap Şeklinde Yayımlanan Bildiriler

Schneider, R. (2013). Research data literacy. S. Kurbanoglu ve ark. (Ed.), *Communications in Computer and Information Science: Vol. 397. Worldwide Communalities and Challenges in Information Literacy Research and Practice* içinde (s. 134–140) . Cham, İsviçre: Springer. <http://dx.doi.org/10.1007/978-3-319-03919-0>

j) Kongre Bildirisi

Çepni, S., Bacanak A. ve Özsevgeç T. (2001, Haziran). *Fen bilgisi öğretmen adaylarının fen branşlarına karşı tutumları ile fen branşlarındaki başarılarının ilişkisi*. X. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi'nde sunulan bildiri, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu

Diğer Kaynaklar**a) Gazete Yazısı**

Toker, Ç. (2015, 26 Haziran). 'Unutma' notları. *Cumhuriyet*, s. 13.

b) Online Gazete Yazısı

Tamer, M. (2015, 26 Haziran). E-ticaret hamle yapmak için tüketiciyi bekliyor. *Milliyet*. Erişim adresi: <http://www.milliyet>

c) Web Page/Blog Post

Bordwell, D. (2013, June 18). David Koepp: Making the world movie-sized [Web log post]. Retrieved from <http://www.davidbordwell.net/blog/page/27/>

d) Online Ansiklopedi/Sözlük

Bilgi mimarisi. (2014, 20 Aralık). Wikipedi içinde. Erişim adresi: http://tr.wikipedia.org/wiki/Bilgi_mimarisi

Marcoux, A. (2008). Business ethics. In E. N. Zalta (Ed.), *The Stanford encyclopedia of philosophy*. Retrieved from <http://plato.stanford.edu/entries/ethics-business/>

e) Podcast

Radyo ODTÜ (Yapımcı). (2015, 13 Nisan). *Modern sabahlar* [Podcast]. Erişim adresi: <http://www.radyoodtu.com.tr/>

f) Bir Televizyon Dizisinden Tek Bir Bölüm

Shore, D. (Senarist), Jackson, M. (Senarist) ve Bookstaver, S. (Yönetmen). (2012). Runaways [Televizyon dizisi bölümü]. D. Shore (Baş yapımcı), *House M.D.* içinde. New York, NY: Fox Broadcasting.

g) Müzik Kaydı

Say, F. (2009). Galata Kulesi. *İstanbul senfonisi* [CD] içinde. İstanbul: Ak Müzik.

Yukarıda sıralanan koşulları yerine getirmemiş çalışma kabul edilmez, eksiklerinin tamamlanması için yazara iade edilir. Yayın Komisyonu tarafından kabul edilen yazılar basıma kabul sırasına göre yayınlanır. Baskı tashihleri yazarlar tarafından yapılır.

SON KONTROL LİSTESİ

Aşağıdaki listede eksik olmadığından emin olun:

- Editöre mektup
  - ✓ Makalenin türü
  - ✓ Başka bir dergiye gönderilmemiş olduğu bilgisi
  - ✓ Sponsor veya ticari bir firma ile ilişkisi (varsa belirtiniz)
  - ✓ Kaynakların APA6'ya göre belirtildiği
  - ✓ İngilizce yönünden kontrolünün yapıldığı
  - ✓ Yazarlara Bilgide detaylı olarak anlatılan dergi politikalarının gözden geçirildiği
- Telif Hakkı Anlaşması Formu
- Daha önce basılmış materyal (yazı-resim-tablo) kullanılmış ise izin belgesi
- Kapak sayfası
  - ✓ Makalenin kategorisi
  - ✓ Makale dilinde ve İngilizce başlık
  - ✓ Yazarların ismi soyadı, unvanları ve bağlı oldukları kurumlar (üniversite ve fakülte bilgisinden sonra şehir ve ülke bilgisi de yer almalıdır), e-posta adresleri
  - ✓ Sorumlu yazarın e-posta adresi, açık yazışma adresi, iş telefonu, GSM, faks nosu
  - ✓ Tüm yazarların ORCID'leri
- Makale ana metni
  - ✓ Makale dilinde ve İngilizce başlık
  - ✓ Özetler 180-200 kelime makale dilinde ve 180-200 kelime İngilizce
  - ✓ Anahtar Kelimeler: 3-5 adet makale dilinde ve 3-5 adet İngilizce
  - ✓ İngilizce olmayan makaleler için (Örn, Almanca, Fransızca vd dillerdeki makaleler)
  - ✓ İngilizce genişletilmiş Özet (Extended Abstract) 600-800 kelime
  - ✓ Makale ana metin bölümleri
  - ✓ Teşekkür (varsa belirtiniz)
  - ✓ Son notlar (varsa belirtiniz)
  - ✓ Kaynaklar
  - ✓ Tablolar-Resimler, Şekiller (başlık, tanım ve alt yazılarıyla)

İLETİŞİM İÇİN:

Tel : +90 2124737070/ 18315

Web site : <http://dergipark.gov.tr/meder> ve <https://jai.istanbul.edu.tr>

Email : jai@istanbul.edu.tr

Adres : İ.Ü. Avcılar Kampüsü İşletme Fakültesi Muhasebe Enstitüsü Avcılar/İstanbul

DESCRIPTION

Journal of Accounting Institute - Muhasebe Enstitüsü Dergisi, which is the official publication of Istanbul University, Accounting Institute is an open access, peer-reviewed, scholarly and international journal published two times a year in January and July. It was founded in 1975.

AIM AND SCOPE

Journal of Accounting Institute - Muhasebe Enstitüsü Dergisi aims to contribute to dissemination of knowledge in the accounting and business field by publishing articles in Turkish and English.

Journal of Accounting Institute - Muhasebe Enstitüsü Dergisi has a scope that covers all areas of accounting and business. The target group of the Journal consists of academicians, researchers, professionals, students, related professional and academic bodies and institutions.

EDITORIAL POLICIES AND PEER REVIEW PROCESS

Publication Policy

The journal is committed to upholding the highest standards of publication ethics and pays regard to Principles of Transparency and Best Practice in Scholarly Publishing published by the Committee on Publication Ethics (COPE), the Directory of Open Access Journals (DOAJ), the Open Access Scholarly Publishers Association (OASPA), and the World Association of Medical Editors (WAME) on <https://publicationethics.org/resources/guidelines-new/principles-transparency-and-best-practice-scholarly-publishing>

The subjects covered in the manuscripts submitted to the Journal for publication must be in accordance with the aim and scope of the Journal. Only those manuscripts approved by every individual author and that were not published before in or sent to another journal, are accepted for evaluation.

Changing the name of an author (omission, addition or order) in papers submitted to the Journal requires written permission of all declared authors.

Plagiarism, duplication, fraud authorship/denied authorship, research/data fabrication, salami slicing/salami publication, breaching of copyrights, prevailing conflict of interest are unethical behaviors. All manuscripts not in accordance with the accepted ethical standards will be removed from the publication. This also contains any possible malpractice discovered after the publication.

Plagiarism

Submitted manuscripts that pass preliminary control are scanned for plagiarism using iThenticate software. If plagiarism/self-plagiarism will be found authors will be informed. Editors may resubmit manuscript for similarity check at any peer-review or production stage if required. High similarity scores may lead to rejection of a manuscript before and even after acceptance. Depending on the type of article and the percentage of similarity score taken from each article, the overall similarity score is generally expected to be less than 15 or 20%.

Double Blind Peer-Review

After plagiarism check, the eligible ones are evaluated by the editors-in-chief for their originality, methodology, the importance of the subject covered and compliance with the journal scope. The editor provides a fair double-blind peer review of the submitted articles and hands over the papers matching the formal rules to at least two national/international referees for evaluation and gives green light for publication upon modification by the authors in accordance with the referees' claims.

COPYRIGHT NOTICE

Authors publishing with the journal retain the copyright to their work licensed under the Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International license (CC BY-NC 4.0) (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>) and grant the Publisher non-exclusive commercial right to publish the work. CC BY-NC 4.0 license permits unrestricted, non-commercial use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original work is properly cited.

OPEN ACCESS STATEMENT

The journal is an open access journal and all content is freely available without charge to the user or his/her institution. Except for commercial purposes, users are allowed to read, download, copy, print, search, or link to the full texts of the articles in this journal without asking prior permission from the publisher or the author. This is in accordance with the BOAI definition of open access.

The open access articles in the journal are licensed under the terms of the Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International (CC BY-NC 4.0) license. (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/deed.en>)

ETHICS**Standards and Principles of Publication Ethics**

Journal of Accounting Institute - Muhasebe Enstitüsü Dergisi is committed to upholding the highest standards of publication ethics and pays regard to Principles of Transparency and Best Practice in Scholarly Publishing published by the Committee on Publication Ethics (COPE), the Directory of Open Access Journals (DOAJ), the Open Access Scholarly Publishers Association (OASPA), and the World Association of Medical Editors (WAME) on <https://publicationethics.org/resources/guidelines-new/principles-transparency-and-best-practice-scholarly-publishing>

All submissions must be original, unpublished (including as full text in conference proceedings), and not under the review of any other publication synchronously. Authors must ensure that submitted work is original. They must certify that the manuscript has not previously been published elsewhere or is not currently being considered for publication elsewhere, in any language. Applicable copyright laws and conventions must be followed. Copyright material (e.g. tables, figures or extensive quotations) must be reproduced only with appropriate permission and acknowledgement. Any work or words of other authors, contributors, or sources must be appropriately credited and referenced.

Each manuscript is reviewed by one of the editors and at least two referees under double-blind peer review process. Plagiarism, duplication, fraud authorship/denied authorship, research/data fabrication, salami slicing/salami publication, breaching of copyrights, prevailing conflict of interest are unethical behaviors.

All manuscripts not in accordance with the accepted ethical standards will be removed from the publication. This also contains any possible malpractice discovered after the publication. In accordance with the code of conduct we will report any cases of suspected plagiarism or duplicate publishing.

Research Ethics

Journal of Accounting Institute - Muhasebe Enstitüsü Dergisi adheres to the highest standards in research ethics and follows the principles of international research ethics as defined below. The authors are responsible for the compliance of the manuscripts with the ethical rules.

- Principles of integrity, quality and transparency should be sustained in designing the research, reviewing the design and conducting the research.
- The research team and participants should be fully informed about the aim, methods, possible uses and requirements of the research and risks of participation in research.

- The confidentiality of the information provided by the research participants and the confidentiality of the respondents should be ensured. The research should be designed to protect the autonomy and dignity of the participants.
- Research participants should participate in the research voluntarily, not under any coercion.
- Any possible harm to participants must be avoided. The research should be planned in such a way that the participants are not at risk.
- The independence of research must be clear; and any conflict of interest or must be disclosed.
- In experimental studies with human subjects, written informed consent of the participants who decide to participate in the research must be obtained. In the case of children and those under wardship or with confirmed insanity, legal custodian's assent must be obtained.
- If the study is to be carried out in any institution or organization, approval must be obtained from this institution or organization.
- In studies with human subject, it must be noted in the method's section of the manuscript that the informed consent of the participants and ethics committee approval from the institution where the study has been conducted have been obtained.

LANGUAGE

The language of the Journal is Turkish and American English.

MANUSCRIPT ORGANIZATION AND FORMAT

All correspondence will be sent to the first-named author unless otherwise specified. Manuscript is to be submitted online via <http://dergipark.gov.tr/meder> it must be accompanied by a cover letter indicating that the manuscript is intended for publication, specifying the article category (i.e. research article, review etc.) and including information about the manuscript (see the Submission Checklist). Manuscripts should be prepared in Microsoft Word 2003 and upper versions. In addition, Copyright Agreement Form that has to be signed by all authors must be submitted.

1. The manuscripts should be in A4 paper standards: having 2.5 cm margins from right, left, bottom and top, Times New Roman font style in 10 font size and line spacing of 1.5 and "justify align" format. For indented paragraph, tab key should be used. One line spacing should be used for the tables and figures, which are included in the text.
2. The name(s) of author(s) should be given just beneath the title of the study aligned to the right. Also the affiliation, title, e-mail and phone of the author(s) must be indicated on the bottom of the page as a footnote marked with an asterisk (*).
3. Before the introduction part, there should be an abstract of 180-200 words. Underneath the abstract, 3-5 keywords that inform the reader about the content of the study should be specified.
4. The manuscripts should contain mainly these components: title, abstract and keywords; extended abstract, sections, footnotes and references.
5. Research article sections are ordered as follows: "Introduction", "Aim and Methodology", "Findings", "Discussion and Conclusion", "Endnotes" and "References". For review and commentary articles, the article should start with the "Introduction" section where the purpose and the method is mentioned, go on with the other sections; and it should be finished with "Discussion and Conclusion" section followed by "Endnotes", "References" and "Tables and Figures".
6. Tables, graphs and figures can be given with a number and a defining title if and only if it is necessary to follow the idea of the article. Otherwise features like demographic characteristics can be given within the text.

7. A title page including author information must be submitted together with the manuscript. The title page is to include fully descriptive title of the manuscript and, affiliation, title, e-mail address, postal address, phone, fax number of the author(s) and ORCIDs of all authors (see The Submission Checklist).
8. Authors are responsible for all statements made in their work published in the Journal; Istanbul University Accounting Institute has no responsibility in this regard.
9. The author(s) can be asked to make some changes in their articles due to peer reviews.
10. The studies that were sent to the journal will not be returned whether they are published or not.

References

Although references to review articles can be an efficient way to guide readers to a body of literature, review articles do not always reflect original work accurately. Readers should therefore be provided with direct references to original research sources whenever possible. On the other hand, extensive lists of references to original work on a topic can use excessive space on the printed page. Small numbers of references to key original papers often serve as well as more exhaustive lists, particularly since references can now be added to the electronic version of published papers, and since electronic literature searching allows readers to retrieve published literature efficiently. Papers accepted but not yet included in the issue are published online in the Early View section and they should be cited as “advance online publication”. Citing a “personal communication” should be avoided unless it provides essential information not available from a public source, in which case the name of the person and date of communication should be cited in parentheses in the text. For scientific articles, written permission and confirmation of accuracy from the source of a personal communication must be obtained.

Reference Style and Format

Journal of Accounting Institute - Muhasebe Enstitüsü Dergisi complies with APA (American Psychological Association) style 6th Edition for referencing and quoting. For more information:

- American Psychological Association. (2010). Publication manual of the American Psychological Association (6th ed.). Washington, DC: APA.
- <http://www.apastyle.org>

Accuracy of citation is the author’s responsibility. All references should be cited in text. Reference list must be in alphabetical order. Type references in the style shown below.

Citations in the Text

Citations must be indicated with the author surname and publication year within the parenthesis.

If more than one citation is made within the same paranthesis, separate them with (;).

Samples:

More than one citation;

(Esin et al., 2002; Karasar, 1995)

Citation with one author;

(Akyolcu, 2007)

Citation with two authors;

(Sayıner & Demirci, 2007)

Citation with three, four, five authors;

First citation in the text: (Ailen, Ciambune, & Welch, 2000) Subsequent citations in the text: (Ailen et al., 2000)

Citations with more than six authors;

(Çavdar et al., 2003)

Citations in the Reference

All the citations done in the text should be listed in the References section in alphabetical order of author surname without numbering. Below given examples should be considered in citing the references.

Basic Reference Types**Book****a) Turkish Book**

Karasar, N. (1995). *Araştırmalarda rapor hazırlama* (8th ed.) [Preparing research reports]. Ankara, Turkey: 3A Eğitim Danışmanlık Ltd.

b) Book Translated into Turkish

Mucchielli, A. (1991). *Zihniyetler* [Mindsets] (A. Kotil, Trans.). İstanbul, Turkey: İletişim Yayınları.

c) Edited Book

Ören, T., Üney, T., & Çölkesen, R. (Eds.). (2006). *Türkiye bilişim ansiklopedisi* [Turkish Encyclopedia of Informatics]. İstanbul, Turkey: Papatya Yayıncılık.

d) Turkish Book with Multiple Authors

Tonta, Y., Bitirim, Y., & Sever, H. (2002). *Türkçe arama motorlarında performans değerlendirme* [Performance evaluation in Turkish search engines]. Ankara, Turkey: Total Bilişim.

e) Book in English

Kamien R., & Kamien A. (2014). *Music: An appreciation*. New York, NY: McGraw-Hill Education.

f) Chapter in an Edited Book

Bassett, C. (2006). Cultural studies and new media. In G. Hall & C. Birchall (Eds.), *New cultural studies: Adventures in theory* (pp. 220–237). Edinburgh, UK: Edinburgh University Press.

g) Chapter in an Edited Book in Turkish

Erkmen, T. (2012). Örgüt kültürü: Fonksiyonları, öğeleri, işletme yönetimi ve liderlikteki önemi [Organization culture: Its functions, elements and importance in leadership and business management]. In M. Zencirkıran (Ed.), *Örgüt sosyolojisi* [Organization sociology] (pp. 233–263). Bursa, Turkey: Dora Basım Yayın.

h) Book with the same organization as author and publisher

American Psychological Association. (2009). *Publication manual of the American psychological association* (6th ed.). Washington, DC: Author.

Article**a) Turkish Article**

Mutlu, B., & Savaşer, S. (2007). Çocuğu ameliyat sonrası yoğun bakımda olan ebeveynlerde stres nedenleri ve azaltma girişimleri [Source and intervention reduction of stress for parents whose children are in intensive care unit after surgery]. *Istanbul University Florence Nightingale Journal of Nursing*, 15(60), 179–182.

b) English Article

de Cillia, R., Reisigl, M., & Wodak, R. (1999). The discursive construction of national identity. *Discourse and Society*, 10(2), 149–173. <http://dx.doi.org/10.1177/0957926599010002002>

c) Journal Article with DOI and More Than Seven Authors

Lal, H., Cunningham, A. L., Godeaux, O., Chlibek, R., Diez-Domingo, J., Hwang, S.-J. ... Heineman, T. C. (2015). Efficacy of an adjuvanted herpes zoster subunit vaccine in older adults. *New England Journal of Medicine*, 372, 2087–2096. <http://dx.doi.org/10.1056/NEJMoa1501184>

d) Journal Article from Web, without DOI

Sidani, S. (2003). Enhancing the evaluation of nursing care effectiveness. *Canadian Journal of Nursing Research*, 35(3), 26–38. Retrieved from <http://cjunr.mcgill.ca>

e) Journal Article with DOI

Turner, S. J. (2010). Website statistics 2.0: Using Google Analytics to measure library website effectiveness. *Technical Services Quarterly*, 27, 261–278. <http://dx.doi.org/10.1080/07317131003765910>

f) Advance Online Publication

Smith, J. A. (2010). Citing advance online publication: A review. *Journal of Psychology*. Advance online publication. <http://dx.doi.org/10.1037/a45d7867>

g) Article in a Magazine

Henry, W. A., III. (1990, April 9). Making the grade in today's schools. *Time*, 135, 28–31.

Doctoral Dissertation, Master's Thesis, Presentation, Proceeding**a) Dissertation/Thesis from a Commercial Database**

Van Brunt, D. (1997). *Networked consumer health information systems* (Doctoral dissertation). Available from ProQuest Dissertations and Theses database. (UMI No. 9943436)

b) Dissertation/Thesis from an Institutional Database

Yaylalı-Yıldız, B. (2014). *University campuses as places of potential publicness: Exploring the political, social and cultural practices in Ege University* (Doctoral dissertation). Retrieved from <http://library.iyte.edu.tr/tr/hizli-erisim/iyte-tez-portali>

c) Dissertation/Thesis from Web

Tonta, Y. A. (1992). *An analysis of search failures in online library catalogs* (Doctoral dissertation, University of California, Berkeley). Retrieved from <http://yunus.hacettepe.edu.tr/~tonta/yayinlar /phd/ickapak.html>

d) Dissertation/Thesis abstracted in Dissertations Abstracts International

Appelbaum, L. G. (2005). Three studies of human information processing: Texture amplification, motion representation, and figure-ground segregation. *Dissertation Abstracts International: Section B. Sciences and Engineering*, 65(10), 5428.

e) Symposium Contribution

Krinsky-McHale, S. J., Zigman, W. B., & Silverman, W. (2012, August). Are neuropsychiatric symptoms markers of prodromal Alzheimer's disease in adults with Down syndrome? In W. B. Zigman (Chair), *Predictors of mild cognitive impairment, dementia, and mortality in adults with Down syndrome*. Symposium conducted at the meeting of the American Psychological Association, Orlando, FL.

f) Conference Paper Abstract Retrieved Online

Liu, S. (2005, May). *Defending against business crises with the help of intelligent agent based early warning solutions*. Paper presented at the Seventh International Conference on Enterprise Information Systems, Miami, FL. Abstract retrieved from http://www.iceis.org/iceis2005/abstracts_2005.htm

g) Conference Paper - In Regularly Published Proceedings and Retrieved Online

Herculano-Houzel, S., Collins, C. E., Wong, P., Kaas, J. H., & Lent, R. (2008). The basic nonuniformity of the cerebral cortex. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, *105*, 12593–12598. <http://dx.doi.org/10.1073/pnas.0805417105>

h) Proceeding in Book Form

Parsons, O. A., Pryzwansky, W. B., Weinstein, D. J., & Wiens, A. N. (1995). Taxonomy for psychology. In J. N. Reich, H. Sands, & A. N. Wiens (Eds.), *Education and training beyond the doctoral degree: Proceedings of the American Psychological Association National Conference on Postdoctoral Education and Training in Psychology* (pp. 45–50). Washington, DC: American Psychological Association.

i) Paper Presentation

Nguyen, C. A. (2012, August). *Humor and deception in advertising: When laughter may not be the best medicine*. Paper presented at the meeting of the American Psychological Association, Orlando, FL.

Other Sources**a) Newspaper Article**

Browne, R. (2010, March 21). This brainless patient is no dummy. *Sydney Morning Herald*, 45.

b) Newspaper Article with no Author

New drug appears to sharply cut risk of death from heart failure. (1993, July 15). *The Washington Post*, p. A12.

c) Web Page/Blog Post

Bordwell, D. (2013, June 18). David Koepp: Making the world movie-sized [Web log post]. Retrieved from <http://www.davidbordwell.net/blog/page/27/>

d) Online Encyclopedia/Dictionary

Ignition. (1989). In *Oxford English online dictionary* (2nd ed.). Retrieved from <http://dictionary.oed.com>

Marcoux, A. (2008). Business ethics. In E. N. Zalta (Ed.). *The Stanford encyclopedia of philosophy*. Retrieved from <http://plato.stanford.edu/entries/ethics-business/>

e) Podcast

Dunning, B. (Producer). (2011, January 12). *inFact: Conspiracy theories* [Video podcast]. Retrieved from <http://itunes.apple.com/>

f) Single Episode in a Television Series

Egan, D. (Writer), & Alexander, J. (Director). (2005). Failure to communicate. [Television series episode]. In D. Shore (Executive producer), *House*; New York, NY: Fox Broadcasting.

g) Music

Fuchs, G. (2004). Light the menorah. On *Eight nights of Hanukkah* [CD]. Brick, NJ: Kid Kosher.

SUBMISSION CHECKLIST

Ensure that the following items are present:

- Cover letter to the editor
  - ✓ The category of the manuscript
  - ✓ Confirming that “the paper is not under consideration for publication in another journal”.
  - ✓ Including disclosure of any commercial or financial involvement.
  - ✓ Confirming that last control for fluent English was done.
  - ✓ Confirming that journal policies detailed in Information for Authors have been reviewed.
  - ✓ Confirming that the references cited in the text and listed in the references section are in line with APA 6.
- Copyright Agreement Form
- Permission of previous published material if used in the present manuscript
- Title page
  - ✓ The category of the manuscript
  - ✓ The title of the manuscript both in Turkish and in English
  - ✓ All authors’ names and affiliations (institution, faculty/department, city, country),
  - ✓ e-mail addresses
  - ✓ Corresponding author’s email address, full postal address, telephone and fax number
  - ✓ ORCIDs of all authors.
- Main Manuscript Document
  - ✓ The title of the manuscript
  - ✓ Abstracts (180-200 words)
  - ✓ Key words: 3-5 words
  - ✓ Acknowledgement (if exists)
  - ✓ References
  - ✓ All tables, illustrations (figures) (including title, description, footnotes)

CONTACT INFO

Phone : +90 212 412 24 00

Web site : <http://dergipark.gov.tr/meder> and <https://jai.istanbul.edu.tr>

Email : jai@istanbul.edu.tr

Address : Istanbul University, IU Avcılar Campus Business School Accounting Institute Avcılar Istanbul-Turkey

COPYRIGHT AGREEMENT FORM / TELİF HAKKI ANLAŞMASI FORMU

İstanbul University
İstanbul Üniversitesi

Journal name: Muhasebe Enstitüsü Dergisi
Dergi Adı: Journal of Accounting Institute

Copyright Agreement Form
Telif Hakkı Anlaşması Formu

Responsible/Corresponding Author Sorumlu Yazar	
Title of Manuscript Makalenin Başlığı	
Acceptance date Kabul Tarihi	
List of authors Yazarların Listesi	

Sıra No	Name - Surname Adı-Soyadı	E-mail E-Posta	Signature İmza	Date Tarih
1				
2				
3				
4				
5				

Manuscript Type (Research Article, Review, etc.) Makalenin türü (Araştırma makalesi, Derleme, v.b.)	
---	--

Responsible/Corresponding Author: Sorumlu Yazar:	
--	--

University/company/institution	Çalıştığı kurum
Address	Posta adresi
E-mail	E-posta
Phone; mobile phone	Telefon no; GSM no

The author(s) agrees that:
The manuscript submitted is his/her/their own original work, and has not been plagiarized from any prior work, all authors participated in the work in a substantive way, and are prepared to take public responsibility for the work, all authors have seen and approved the manuscript as submitted, the manuscript has not been published and is not being submitted or considered for publication elsewhere, the text, illustrations, and any other materials included in the manuscript do not infringe upon any existing copyright or other rights of anyone. İSTANBUL UNIVERSITY will publish the content under Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International (CC BY-NC 4.0) license that gives permission to copy and redistribute the material in any medium or format other than commercial purposes as well as remix, transform and build upon the material by providing appropriate credit to the original work.
The Contributor(s) or, if applicable the Contributor's Employer, retain(s) all proprietary rights in addition to copyright, patent rights.
I/We indemnify İSTANBUL UNIVERSITY and the Editors of the Journals, and hold them harmless from any loss, expense or damage occasioned by a claim or suit by a third party for copyright infringement, or any suit arising out of any breach of the foregoing warranties as a result of publication of my/our article. I/We also warrant that the article contains no libelous or unlawful statements, and does not contain material or instructions that might cause harm or injury. This Copyright Agreement Form must be signed/ratified by all authors. Separate copies of the form (completed in full) may be submitted by authors located at different institutions; however, all signatures must be original and authenticated.

Yazar(lar) aşağıdaki hususları kabul eder:
Sunulan makalenin yazar(lar)ın orijinal çalışması olduğunu ve intihal yapmadıklarını, Tüm yazarların bu çalışmaya asli olarak katılmış olduklarını ve bu çalışma için her türlü sorumluluğu aldıklarını, Tüm yazarların sunulan makalenin son halini gördüklerini ve onayladıklarını, Makalenin başka bir yerde basılmadığını veya basılmak için sunulmadığını, Makalede bulunan metnin, şekillerin ve dokümanların diğer şahıslara ait olan Telif Haklarını ihlal etmediğini kabul ve taahhüt ederler. İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ'nin bu fikri eseri, Creative Commons Atıf-GayriTicari 4.0 Uluslararası (CC BY-NC 4.0) lisansı ile yayınlamasına izin verirler. Creative Commons Atıf-GayriTicari 4.0 Uluslararası (CC BY-NC 4.0) lisansı, eserin ticari kullanım dışında her boyut ve formatta paylaşılmasına, kopyalanmasına, çoğaltılmasına ve orijinal esere uygun şekilde atıfta bulunmak kaydıyla yeniden düzenleme, dönüştürme ve eserin üzerine inşa etme dâhil adapte edilmesine izin verir.
Yazar(lar)ın veya varsa yazar(lar)ın işverenin telif dâhil patent hakları, fikri mülkiyet hakları saklıdır. Ben/Biz, telif hakkı ihlali nedeniyle üçüncü şahıslarca vuku bulacak hak talebi veya açılacak davalarda İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ ve Dergi Editörlerinin hiçbir sorumluluğunun olmadığını, tüm sorumluluğun yazarlara ait olduğunu taahhüt ederim/ederiz. Ayrıca Ben/Biz makalede hiçbir suç unsuru veya kanuna aykırı ifade bulunmadığını, araştırma yapılırken kanuna aykırı herhangi bir malzeme ve yöntem kullanılmadığını taahhüt ederim/ederiz.
Bu Telif Hakkı Anlaşması Formu tüm yazarlar tarafından imzalanmalıdır/onaylanmalıdır. Form farklı kurumlarda bulunan yazarlar tarafından ayrı kopyalar halinde doldurularak sunulabilir. Ancak, tüm imzaların orijinal veya kanıtlanabilir şekilde onaylı olması gerekir.

Responsible/Corresponding Author; Sorumlu Yazar;	Signature / İmza	Date / Tarih
		...../...../.....

Araştırma Makaleleri / Research Articles

**Tedarikçi Finansmanı İşlemleri Kapsamında UMS 7 ve UFRS 7’de
Yapılan Değişikliklerin Analizi**

Seçil Sigalı, Reha Memişoğlu

**Analysis of Publications on Financial Accounting in Web of Science Database with
Vosviewer Mapping Techniques and Bibliometric Analysis Method**

Feden Koç, Sevinç Gülseçen

**Finansal Analizde Metrik Çatışması: FAVÖK ve EVA
Karşılaştırması ve Bir Uygulama**

Hasan Yalçın

**Neolitik Çağdan Tunç Çağları Sonuna Kadar Üretimde,
Yönetimde ve Ticarete Kadının Bıraktığı İzler**

Fatma Şeker, Sevgi Şeker

İstanbul Üniversitesi
İşletme Fakültesi

MUHASEBE ENSTİTÜSÜ

<http://muhasebe.istanbul.edu.tr>

<https://www.linkedin.com/in/muhasebe-enstitusu>